

BHAGAVAD GĪTĀ

AZ ISTENI ÉNEK

Fordította
G.-né Maróthy Margit
Átnézte, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta
Vadnay Emmy

A MAGYAR TEOZÓFIAI TÁRSULAT KIADÁSA BUDAPEST

Első magyar kiadás: 1924.

Második magyar kiadás: 1944.

Reprint: 1991.

Harmadik, átdolgozott kiadás: 1996.

TARTALOM

BEVEZETÉS

- I. párbeszéd: Ardzsuna csüggedése
- II. párbeszéd: Szánkhja-jóga
- III. párbeszéd: A cselekvés jógája
- IV. párbeszéd: A Bölcsesség jógája
- V. párbeszéd: A cselekvésről való lemondás jógája
- VI. párbeszéd: Az önuralom jógája
- VII. párbeszéd: A megkülönböztető tudás jógája
- VIII. párbeszéd: Az elpusztíthatatlan és magasztos ÖRÖKKÉVALÓ jógája
- IX. párbeszéd: A királyi tudomány és a királyi titok jógája
- X. párbeszéd: A királyi hatalom jógája
- XI. párbeszéd: Az egyetemes forma látásának jógája
- XII. párbeszéd: Az odaadás jógája
- XIII. párbeszéd: A mező és a mező ismerője megkülönböztetésének jógája
- XIV. párbeszéd: A három tulajdonságon való felülemelkedés jógája
- XV. párbeszéd: A Legfelsőbb Szellem elérésének jógája
- XVI. párbeszéd: Az isteni és a démoni megkülönböztetésének jógája
- XVII. párbeszéd: A háromféle hit megkülönböztetésének jógája
- XVIII. párbeszéd: A lemondás által való felszabadulás jógája

FÜGGELÉK

BHAGAVAD GĪTĀ

BEVEZETÉS

A Bhagavad Gítá, vagyis „Az Isteni Ének”, a nagy hindu hőskölteménynek, a Mahábháratának önálló része. Magasrendű bölcelete és költői szépségei révén szinte nagyobb hírnévre és tiszteletre tett szert, még nyugaton is, mint maga az eposz. Méltatásába ezen a helyen nem bocsátkozunk, a mű beszéljen helyettünk. Föl kell azonban hívnunk olvasóink figyelmét egynéhány dologra, amit a Bhagavad Gítá megértéséhez szükségesnek tartunk.

A Mahábhárata, amely dr. Baktay Ervin élvezetes tolmácsolásában a magyar közönség számára is megismerhető, mint általában a régi, nagy hősköltemények, nem egyetlen ember szellemének terméke. Évszázadok, sőt évezredek bővítették, változtatták, és változtatták, bővítették vele együtt, valószínűleg, a Bhagavad Gítát is, bár a hagyomány mindkettőt Vjászának, a nagy bölcsnek tulajdonítja. A hindu bölcelet és istenfogalom fejlődésének fokozatai benne éppúgy tükröződnek, mint magában az eposzban. Különbféle indiai bölceleti rendszerek nézetei nyilvánulnak meg benne: néha a Szánkhja-rendszer eszméit és kifejezéseit használja, máskor a Védánta szerint beszél. Ez ellentmondásokra vezet, de ellentmondásai mindig látszólagosak és a lényegét ritkán érintik. Még az az olvasó is, aki nincs tisztában az indiai bölcelet alapelemeivel, megértheti és összhangba hozhatja azokat, ha szentel rá egy kis időt és komolyan belemélyed. A Bhagavad Gítá amúgy sem olyan könyv, amelyet az ember egy ültő helyében „kiolvas”. Olyan az, mint a Szentírás, vagy mint egy-egy nagy bölcselő, misztikus műve – pl. a Krisztus Követése – lassan elmélyedve olvassa az ember és minden során gondolkodik. Ha van mű a világon, ami elgondolkodtat, a Bhagavad Gítá az. és ámbár tanítása a legmagasabb rendű metafizika, még sincs olyan verse, amelyiknek ne volna kapcsolata mindnyájunk mindennapi életével.

A Bhagavad Gítá, „az ÖRÖKKÉVALÓ tudománya, a jógáról szóló írás”, Istenről, a világról, az emberről és mindezek alapvető egységéről szól. Arról az egységről, amelynek fölismerése, átélése és megvalósítása a jóga egyetlen célja. A „jóga” szó ugyanazt jelenti, mint a latin „religio”: vissza-kötni, összekötni, egyesíteni, egyesülni – Istennel. Tizenhét párbeszéde közül tizenhét a jóga egy-egy fajtáját viseli címében. Soha nem hallott jógákról tudósítanak e címek, és ennek oka az, hogy jógának nemcsak magát az Istennel való egyesülést nevezik, hanem az egyesüléshez vezető változatos utakat és módokat is. Az emberi szellem sok megnyilvánulása tekinthető és használható jógának, az istenség felé vezető útnak, eszköznek. Ez utak közül egyik sem jobb, vagy rosszabb, mint a másik, egyszerűen csak más. Az egyik lelki alkatnak emez felel meg jobban, a másiknak amaz. A Bhagavad Gítában hangzik el a hindu Szentháromság második személyének megtestesítője ajakáról a végtelen isteni tolerancia szózata: „Sokféle úton jönnek Én hozzám, Pártha, és Én minden úton eléjük megyek, mert az ösvény, amelyen jönnek, Pártha, minden irányból, az Enyém”(IV. 11.).

A jógákkal később még kissé bővebben foglalkozunk, előbb azonban szeretnénk egypár olyan dolgot tisztázni, amely a Gítá tanulmányozása során méltán megzavarhatná a hindu bölceletben és mitológiában kevésbé járatos olvasót.

Amint említettük, a Gítá hol a Szánkhja-rendszer, hol a Védánta-bölcelet felfogását tükrözi. A két bölceleti rendszer közötti különbség röviden a következő:

A *Szánkhja-rendszer* dualisztikus. Szerinte a világ két tényezőtől áll: szellemből, amit purusának, és anyagból, amit prakritinak nevez. E szellem, amely voltaképpen különálló, egyedi, de egynemű tudat-egységek összessége, az anyagot közelsége által eleveníti meg: erőit az anyagba árasztja, aztán mintegy „félrevonul és szemléli összjátékukat, ő maga pedig változatlan marad”.¹ Az anyag a szellem erőit saját tulajdonságai, a Gítában oly sokat emlegetett gunák révén veszi föl; a gunák a szellem erőitől kapják az életet, a mozgás, a hatás képességét. A Gítá számtalan helyén

¹ Annie Besant: Bevezetés a jógába. Magyar Teozófiai Társulat, 1994. 57. old.

találkozunk majd azzal a felfogással, hogy az Én nem cselekszik, csak az anyag és tulajdonságai, a gunák visznek véghez mindent, és az az ember „nem lát”, aki azt hiszi, hogy ő mozog, érzékel és cselekszik, mert hiszen csak „a gunák mozognak a gunák között” (III. 28.). A Szánkhja felfogása szerint tehát az Én, a szellem csak elindítója és aztán szemlélője a világegyetem életének.

Látszólag homlokegyenest ellenkezik ezzel a *Védánta*-bölcselet nézete. Szerinte az ÉN, a szellem, az Isten az egyetlen létező, a mindenben jelenvaló, a mindent cselekvő, a mindenütt tudatos. Az atomtól a világegyetem legnagyobb csillagáig mindenben benne van az ÉN, és semmi más nincs, csak az EN, az Isten. Az ÉN a teremtés tartamára tudatos, tehát korlátozást, elkülönülést képzel el: így áll elő az anyagi világ, amely ennél fogva csak látszat, „májá”, az ÉN-nek mintegy gondolatformája. Az ÉN egy, de ezt a határtalan egységet csak a teremtmények végtelen sokasága és változatossága tudja kifejezni. Minden teremtmény az ÉN egy darabja, lényének tükröződése, hasonlatosan a Szánkhja-rendszer purusáihoz, de azzal a nagy különbséggel, hogy ők nem csupán nézők, hanem cselekvő részt vesznek a világegyetem életében, ami egyszersmind az ő életük is „Az Úr ott lakozik mindennek szívében, óh Ardzsuna, és látszat-teremtő hatalmával Ő okozza mindennek forrását” – mondja a Gítá (XVIII. 61.), és legfőlegesen, legköltőibb versei azok, amelyekben az Úr mindenben bennlakozását hirdeti.

Mindezt szem előtt tartva, nem fogunk megütközni, ha a Gítában látszólag ellentmondó eszmékkel találkozunk. A kapcsolat megvan a két felfogás között, és az olvasó azt fogja igaznak érezni, amelyiket éppen olvassa. Ha a két felfogás áthidalása is érdeklő – itt nem merülünk bele, mert tárgyunk szempontjából főlegesen – Annie Besant „Bevezetés a jógába” című művét ajánljuk figyelmébe, amely ezt a kérdést éppen a Bhagavad Gítá szempontjából taglalja.

A Szánkhja és a Védánta adja a Gítá legmélyebb metafizikai és ezoterikus bölcseleti alapjait. Nagy szerep jut benne azonban az exoterikumnak is, az indiai vallásnak és mitológiának. A vallás fejlődésének különböző rétegei keverednek benne.

Az első réteg a természetimádás korszakából származik. Innen való a sokféle jó és rossz szellem, óriás és törpe, az időjárás és az elemek sok istene, amelyek főleg a X. párbeszédben nyüzsögnek nagy számmal, anélkül, hogy a Gítá lényeges tanításait érintenék.

Előkelő hely jut a Gítában az ún. „déváknak”, azaz szó szerint fordított nevükön Fénylő Lényeknek vagy Fénylőknek. A „déva” szó alapján szokták, igen helytelenül, a hindu vallást a legsötétebb többisten-hívésnek elkönyvelni. E szó latin és szláv megfelelői ugyanis Isten neveként használatosak, és ezt a későbbi jelentést a hindu vallásos képzetekre visszavetítve, a hindu dévák seregeit az istenségek seregeinek fogják föl. Az igazság az, hogy a dévák nem mások, mint a keresztény vallásban már-már egészen háttérbe szorult angyalok; nevük, „a fénylő”, meg is felel az angyalok külsejéről alkotott keresztény fogalmaknak. Ezek a dévák, vagyis angyalok, a természet erőinek hordozói és irányítói, a formák (ásványi, növényi, állati, emberi stb. testek) kialakítói, az isteni akarat véghezvivői. A legmagasabb rendű angyalokat a kereszténység is tiszteletben részesíti, Indiában a Gítá idején istenként tisztelték őket. – A déváknak mintegy ellentéteképpen szerepelnek az aszúrák. Ezek a mitológiában valóban az angyalok ellenlábasai, az okkult tanítás szerint azonban különleges szereppel megbízott, magasrendű lények.

Az égi lények harmadik csoportja a védikus korszaknak, az indiai ókornak istenei. Leginkább a görög mitológia isteneihez hasonlíthatnak, sorsuk és természetük inkább emberi, mint isteni. Fejük Indra, a teremtő, mellette áll Agni, a tűz istene, Kubera, a föld, Váju, a levegő és Varuna, a víz istene. A Bhagavad Gítában már csak néha-néha utalnak rájuk.

A hindu közép- és újkor felfogása az istenségről már egészen emelkedett, tiszta és világos. Nehézséget legfőleg az istenségeknek funkcióból eredő sokféle elnevezése okozhat. Az Abszolútumot, az Örökkévalót, Brahmant, amikor megnyilvánul, vagyis teremt, Isvarának nevezik. Megnyilvánulása hármassá, mint a világ majdnem minden vallásában. Először megnyilvánul, mint Brahmá, a teremtő; a Gítában Pradzszápatinak, a Kiáradás Urának is nevezik. Mivel nevük hasonlósága folytán Brahmannel könnyen összetéveszthető, Brahmant, a Megnyilvánulatlant, az angol fordítást követve mindenütt az ÖRÖKKÉVALÓ-nak írtuk és fordítottuk. Isvara második megnyilvánu-

lása Visnu, az életet adó, a formateremtő és fenntartó; a harmadik pedig Síva, az elpusztító és újratemtő.

Mint minden Szentháromság második személye, itt is Visnu az, aki időnként testet ölt, megjelenik a földön, hogy tanítsa az emberiséget. Ilyen testetöltés, Avatára, a Gitá nagy tanítója, Krisna is, aki ebben az esetben a Vrísni nemzetségbe született, mert „mindenkor, ha veszendőben van az igazság és föllendül az igaztalanság, óh Bhárata, eljövök Én magam. A jóknak oltalmára, a gonoszok romlására, az igazság tartós visszaállítására időről időre megszületek Én”.(IV. 7-8). Krisna itt és a Gitá sok más helyén mint Visnu beszél, és joggal, mert lényegileg vele azonos. A gyönyörű X. párbeszédben viszont Isvarának, a teremtőnek mondja magát, a XI. párbeszédben mint a Teremtő nyilvánul meg Ardzsuna előtt – és ezt is jogosan teszi, mert hiszen ő, mint Visnu és Krisna, Isvarának egy aspektusa, megnyilvánulási módja. Ugyanígy beszél a Krisztus is az Atya nevében, akivel egy. Isvara viszont nem más, mint az ÖRÖKKEVALÓ-nak, Brahmannak megnyilvánult része: „Egy töredékemmel áthatom a mindenséget, és megmaradok” (X. 42.). Itt Brahman beszél, az ős-ok.

A Gitá minden tudás egyik csúcspontjának a világegyetem szerkezetének ismeretét mondja. Az erre vonatkozó kijelentések szétszórtan, de főleg a VII., VIII. és IX. párbeszédben találhatók. Vezérfonalként a következőkre hívjuk fel a figyelmet: Az isteni természetnek alsóbb része, a nyolcas felosztású alsóbbrendű természet (VII. 4-5.) az egész megnyilvánult, látható, anyagi világ (a pará prakriti); ennek ismerete a VIII. párbeszéd 4. versében említett adhibhuta. „A másik, a magasabb rendű, az élet-elem, ami a mindenséget fenntartja” (VII. 5.), ami az anyaghoz képest megnyilvánulatlan (pará prakriti), amelynél azonban egy még magasabb Megnyilvánulatlan létezik (VIII. 20.): a Szánkhja-rendszerből ismert purusa, az életet adó isteni erő, energia, amelynek ismeretére a VIII. párbeszéd 4. versében említett adhidaiiva vonatkozik. E kettőt más helyen (XIII. 19.) Krisna maga is „anyagnak és szellemnek” nevezi, hozzátéve, hogy kezdete egyiknek sincs, mivel mindkettő isteni természetű. A VIII. párbeszéd 20. versében azután az a kijelentés foglaltatik, amely szerint ennél a megnyilvánulatlannál, purusánál magasabb rendű Megnyilvánulatlan is van, a legmagasabb szellem, Purusottama, a legfelsőbb ÉN (XV. 17-18). Hozzá képest a prakriti és a purusa egyaránt „alsóbbnak” mondható. így válik érthetővé a IX. párbeszéd 7. és 8. versének az a kijelentése, hogy a világekorszak végeztével a teremtmények az istenség „alacsonyabb természetébe” térnek vissza. Alacsonyabb természetén itt nem az anyagi világ értendő, hanem a purusák világa, amely azonban a Purusottamához, a legfelsőbb szellemhez képest, aki őket önmagából kiárasztotta, „alacsonyabb”. – így is mondhatnánk : a világ hármasság: anyag; erő és szellem. Ha ezt nem feledjük el, a Gitá sok, egyébként talán homályos része érthetővé válik.

Lássuk most röviden a történet körvonalait is, amely a Bhagavad Gítának keretül szolgál.

A Bharata nemzetségből származó Kuru utódai közt volt egy testvérpár: Bhísma és Vicsitravírja. A jóval idősebb Bhísma lemondott a trónról testvére javára. Vicsitravírja egyik feleségének fiát Pándunak, a másikat, aki vakon született, Dhritarástrának nevezték. Pándu egyik felesége, Prithá (vagy Kunti) három fiát szült: Judhishthirát, az igazságos, nagy királyt, Bhímát, a szörnyű erejű és Ardzsunát, a legyőzhetetlen harcost; másik feleségének, Mádrinak, két fia született: Nakula és Szahadéva. Ezt az öt fiút nevezik a Mahábháratában és a Bhagavad Gítában is *Pándaváknak*, Pándu fiainak. A vak Dhritarástrának száz fia közül a legidősebb Durjodhana volt: ezt az ágat *Kauraváknak*, vagyis Kuru leszármazóinak nevezték. A Kauravák és a Pándavák együtt nevelkedtek, de a Pándavák kiválósága unokatestvéreikben, kiváltképpen Durjodhana gonosz szívében féltékenységet támasztott, amely hamarosan gyűlöletté fajult. A Pándaváknak menekülniük kellett hazájukból. Hosszú évtizedek múlva ez a gyűlölet állította szembe egymással Bhárata nemzetségének e két ágát a Kuruksetrán, Kuru mezején. A Kauravák vezére, Bhísma, a két ág közös nagybátyja volt, a Pándaváké Judhishthira sógora, Dristadjumná. Dhritarástra, a Kauravák öreg, világtalan atyja, palotájában várta reszketve a csata eldőltét. Vjásza, a nagy szent, megadta Dhritarástra kocsihajtójának, Szandzsajának azt a képességet, hogy a távolból is mindent lásson és halljon, és leírhatta királyának a harcmezőn történeteket. A Bhagavad Gítát is ő vezeti be: az első párbeszédben Dhritarástra kérésé-

re elmondja a csapatok felállását és leírja Ardzsuna csüggedését rokonai láttán, vonakodását, hogy ellenük harcoljon, majd tolmácsolja a tizenhét hosszú párbeszédet Krisna és Ardzsuna között.

A Vrisni nemzetségből származó Krisna, amellet, hogy hatalmas fejedelem, az istenség testetöltése is, és Ardzsunának nemcsak rokona és barátja, hanem tanítója, szellemi vezetője is. Mivel azonban a Kauravákkal is rokonságban állott, úgy osztotta meg áhított isteni segítségét, hogy hadseregét a Kauravák rendelkezésére bocsátotta, maga pedig fegyvertelenül, Ardzsuna kocsihajtójaként, tehát a Pándavák oldalán, vett részt a csatában, amelyben isteni segítsége meg is hozta a Pándavák győzelmét.

Ennyire van szükségünk magából a történetből a Bhagavad Gitában foglalt tanítások mélyebb megértéséhez.

Sri Krisnának, a Gítá nagy tanítójának tanítási és közlési módszere nekünk kissé idegen, és ennélfogva sokszor homályosnak tetszik. De ettől nem kell visszariadnunk, hiszen eleinte maga Ardzsuna, az isteni tanító barátja és tanítványa sem értette meg mesterének szavait. Hányszor könyörög: „Tanítványod vagyok, Hozzád könyörgök, oktass engem” (II. 7.), hányszor panaszkodik, hogy Krisna szavai csak megzavarják értelmét és még mindig nem tudja, melyik a helyes út (III. 2.). Mondják, hogy a Gítát csak akkor lehet teljesen megérteni, ha az ember élni kezdi; ha a keveset, amit először felfog belőle, élete alkotórészévé és irányítójává teszi; akkor mind több és több világosodik meg előtte a Gítá nagy tanításaiból, a „legmélyebb titokból”.

Hasznos lesz talán, ha ennek az első megértésnek megkönnyítése céljából röviden felhívjuk az olvasó figyelmét a főbb tanításokra és ezzel megadjuk a pusztá keretet, amelybe beleillesztvén az egyes kijelentéseket, mindennek megtalálja helyét és közelebb jut a helyes értelmezéshez.

A Bhagavad Gitában Sri Krisna, az isteni Tanító, rá akarja beszélni tanítványát, Ardzsunát, a nemes harcost, a királyi sarjadékot, hogy vegye föl a harcot unokatestvérei és tisztelve szeretett nagybátyái és jótevői ellen. Különös helyzet és különös szándék egy istenségtől. Azonban éppen isteni mivolta magyarázza Krisna különös eljárását. Ő, aki eljött, szokása szerint, a történelem e nagy fordulópontján, amikor el kellett pusztulnia majdnem az egész indiai uralkodó- és harcoskasztoknak, és ezáltal Indiának a különféle hódítók prédájává kellett válnia, Ő, aki ismerte „a múlt, a jelen és a jövő teremtményeit” (VII. 26.), Ő tudta, hogy a fejlődés érdekében időnként el kell pusztulniuk a régi, elavult formáknak, mert már gátat vetnek az isteni akarat érvényesülésének, mert a fejlődésnek nem az ő irányukban kell haladnia. Ez az értelme minden háborúnak, minden pusztulásnak, minden halálnak: a forma elpusztulván, a benne lakó élet felszabadul és új formákat öltve magára, megteheti a fejlődés következő lépését. Ama harcosok halála már elvégeztetett. „Legyőztem Én őket már, balkezű harcos, légy te az eszközöm, légy te a külső ok” – mondja Ardzsunának (XI. 33-34.). Ardzsuna tekintse tehát magát csupán eszköznek, az isteni akarat végrehajtójának, és tekintse megtiszteltetésnek, hogy erre a feladatra ő találtatott alkalmasnak. „Boldog az a harcos, óh Pártha, akinek ily küzdés jut osztályrészéül, a mennynek önmagától kínálkozó, nyitott kapuja gyanánt” (II. 32.). Ardzsuna a harcosok kasztjába tartozik, az igazságos küzdelem neki, kasztja révén és saját múltja révén, kötelessége. „De ha a becsületes harcot nem vállalod, akkor megtagadván dharmadat és becsületedet, bünt követsz el” (II. 33.).

Sohasem szabad elfelejtenünk a Bhagavad Gitá olvasása közben, hogy Ardzsuna nem valami közönséges átlagember, hanem a fejlődés magas fokán álló férfiú, a legnagyobb tanító legkedvesebb tanítványa és barátja. Hozzá szól a Gitá, és minden átlagon felülemelkedett, tökéletesedésre, helyes magatartásra és az isteni akarral való együttműködésre igyekvő emberhez. Az olyanokhoz, akiket már nem csak az önzés és a pillanatnyi élvezet irányít. Ők találnak a Gitában megerősítést és útmutatást. A tömegember nem talál benne semmit, mert amit a Gitá kíván, még meghaladja képességeit és erőit. A tömegnek nem szól a Gitá üzenete, tanításai neki még koraiak volnának.

Krisna azonban nem akarja, hogy Ardzsuna csupán rábeszélésre, jobb meggyőződése ellenére vállalja a harcot. A Mester sohasem kényszeríti semmire tanítványát. Ezért Krisna a tizenhét párbeszédben mindent elkövet, hogy Ardzsuna elméjét megvilágosítsa és megérttesse vele a harcolás szükséges és helyes voltát. „Azokért búsulsz, akikért búsulni nincs okod” – mondja a párbeszéd 11.

versében, amelyet a Gitá „magjának” szoktak nevezni, mert voltaképpen az egész Gitá annak megokolása, hogy miért „nem búsul a bölcs sem az élőkért, sem a holtakért” (II. 11.). Azért nem búsul, mert tudja, hogy a testnek lakója, az igazi ember, az isteni eredetű szellem „ha testét meg is ölik, ő meg nem ölhető” (II. 20.). Bármilyen érje is testét, őt magát abból semmi sem érinti. A test véges, ő maga, a belső ember, örökkévaló, mert Istennel azonos. „Amint az ember elavult ruháit eldobja és új öltözéket vesz, úgy hagyja el elavult testeit lakójuk és új testeket ölt magára” (II. 22.).

Azután feltárja a még mindig vonakodó Ardzsuna előtt a jóga mibenlétét és magyarázata csúcspontjaként megmutatja neki „fejedelmi jógáját” (XI. 8.). „Ott látta Pándava az egész mindenséget, ezer részre osztva, mégis egyként állva testében az Istenségek Istenének” (XI. 13.). A legmagasabb jóga tehát az istenség jógája: azonossága a világgal amelyet önmagából hozott létre. Az ember számára pedig a legmagasabb jóga: meglátni a világmindenség millió dolgának alapvető egységét, *meglátni Istent mindenben és mindenki*, mindent és mindenkit az Istenben. Lépten-nyomon ezt hangoztatja az isteni Tanító, és egy hajszálnyit sem enged abból, hogy mindenben Ő lakozik: nemcsak a szentben, a jóban, a szépben, hanem a bűnösben, a rosszban, a rútban is egyformán bennlakozik az Isten: „Minden teremtsnek Én vagyok a kezdete, közepe és vége, óh Ardzsuna ... Én vagyok a mindent elnyelő halál és minden eljövendőnek a kútforrása ... Én vagyok a csaló csalárd játéka, de minden tündöklőnek tündöklése is ... Éntőlem jön az emlékezet, a bölcsesség, és ezek hiánya is” (X. 32., 34., 36.; XV. 15.).

Ugyanilyen következetességgel tér rá Sri Krisna mindig újra meg újra arra, hogy az igazi jógi az, aki meglátja Istent minden teremtményben egyaránt és aszerint is él. „Aki az egységet már elérte és Engem imád, a minden létezőben lakozót, az ilyen jógi Énbennem él, *akármilyen is az életmódja*. Aki mindenben csak az Én képmását látja, óh Ardzsuna, és mindenben egyenlőséget lát, akár kellemes, akár fájdalmas, az ilyet tökéletes jóginak tekintik” (VI. 31-32). Ez a Gitá egyik legnagyobb tanítása. Mindegy, milyen a külső életmódja, mi a foglalkozása, az igazi jógi az Úrban és az Úrral él. „Légy tehát Jógi, óh Ardzsuna!” (VI. 46).

E cél felé több út vezet, amelyet Sri Krisna szintén jógának nevez. Ő nem választja el élesen egymástól ezeket az utakat; sokszor az egyik versben az egyikről beszél, a következőben már a másikkal. Ha azonban nagyjából ismerjük a jóga fő ágazatait, nem zavar meg ez a látszólagos összevisszaság, aminek célja különben éppen az, hogy a Gitá *olvasóját* a Gitá *tanulmányozójává* tegye.

Egyetlen helyen említ csupán két utat: a tudás és a cselekvés útját (III. 3.), másutt azonban világosan megmondja, hogy a jógának három fő útja van, az emberi lélek alkatának három fő típusa szerint: „Némelyek meditálás útján látják meg az Ént az énben az Én által”, ez a bhakti-jóga, az odaadás vagy a lemondás jógája – „mások a szánkhja-jóga révén” – vagyis a tudás jógájával – „ismét mások a tettek jógája által” (XIII. 24.). Mindhárom út ugyanoda vezet. Senki sem halad csak az egyikben, hiszen sem az odaadás, sem a bölcsesség nem ér semmit, ha a cselekedetekben nem nyilvánul meg, viszont veszedelmes az a cselekvés, amelyet Isten nélkül és nem a bölcsesség vezérletével viszünk véghez. Az utak tehát találkoznak, „s nem bölcssek, csak gyermekek beszélnek a szánkhjáról és a jógáról mint különbözőkről. Aki kellően jártas az egyikben, az mindkettőnek szedi gyümölcseit” (V. 4.).

Az első út tehát a bhakti-jóga, az odaadás vagy lemondás jógája, amelyet legösszefüggőbben a IX. és XII. párbeszéd foglal magában. Ez azok számára a legrövidebb út Istenhez, akiknek lelki akaratában az érzelem, a vágy uralkodik. A vágy a fejlődés alsó fokain külső dolgok elnyerésére irányul, és ez ott helyénvaló, mert a kifejtett erőfeszítésekben bontakoznak ki az Én képességei. A magasabb fokon azonban ellenségévé válik a szellemiekre törekvő embernek: „De mi az, Óh Vrisni fia, ami az embert, vonakodása ellenére, szinte erőszakkal bűnbe sodorja ?” „A vágy az, és a harag, amely az anyag egyik tulajdonságából, a mozgásból ered” (III. 36-37.). Meg kell ölni ezt az ellenséget, mondja Sri Krisna. Az első lépés az, hogy az ember megfékezi érzékeit, mégpedig vagy úgy, hogy kerüli a vágy tárgyait (II. 58), vagy pedig az elme, a gondolat ereje segítségével, mert „az érzékeknél hatalmasabb az elme” (III. 42.). A hosszú és kitartó erőfeszítésben egyszer csak megvillan előtte a cél, megpillantja a Legfelsőbbet, és ez olyan gyönyörrel tölti el, amihez az eddig ismert

érzéki örömek nem foghatók. E látomás fényében lemond minden vágyáról a földi dolgok után és csak egyetlen vágya marad: mindig Istennel élni és az Ő szemléletében elmerülni. Krisna megmondja mit kell tenni, hogy ez a boldog állapot állandósuljon: „Elméd merüljön el Énbennem, légy az Én hívem, áldozz Énnekem” (XVIII. 65.). „Ő, a legfelsőbb Szellem ... csak iránta való tántoríthatatlan odaadással érhető el” (VIII. 22.). Az odaadás jógájának címzett XII. párbeszédben pedig ékes szavakkal írja le, milyen az az ember, aki az Ő híve, aki Őt szereti mindenekfölött és akit Ő mindenekfölött szeret.

Az odaadásnak, Isten szeretetének jógája nemcsak lényegében, hanem részleteiben is azonos a keresztény miszticizmussal, a Bhagavad Gitá egyik német kiadása¹ ezt azzal is kiemeli, hogy mindenütt közli a nagy misztikusoknak Sri Krisna kijelentéseivel sokszor szó szerint megegyező mondasait.

A jóga második útján, a dnyána-jógáén, amelyet a Bhagavad Gitában szánkhja-jógának neveznek, azok haladnak, akiknek lelki alkatában a tudás az uralkodó. Ez a tudás az alsó fokon a dolgokról való tudás, tudomány, okosság, e szavak közönséges értelmében. A magasabb fokon azonban ez is átváltozik: a tudás Isten ismeretévé lesz, az okosság pedig bölcsességgé. Ezért magyarázza el Sri Krisna tanítványának oly részletesen Isten természetét, a világ szerkezetét, az anyag tulajdonságait, a dolgok felosztását az anyag tulajdonságai szerint, stb. A legfőbb tudás azonban az, amikor a jógí meg tudja különböztetni a létezőt a nem létezőtől, a valóságot a látszattól: a formákat a bennük lakozó isteni lélettől. Ami a közönséges ember számára létező, az a jógí számára csak látszat, májja. Ahol a közönséges ember elkülönültséget lát és értéksorozatot állapít meg, ott a jógí az Egyet látja és „mindenütt ugyanazt (az Én-t) látja az” (VI. 29). Az igazi tudás csúcspontja pedig a belőle származó bölcsesség, amely ennek a tudásnak megnyilvánulása a jógí egész életében és magatartásában. „A bölcs szemében egyenlő az alázatos és tudással ékes bráhma, a tehén, az elefánt, vagy akár a kutya és a kaszton kívüliek söpredéke” (V. 18.) és „nem búsul sem az élőkért, sem a holtakért” (II. 11), mert tudja, hogy minden csak „saját Énemnek egy része az élők világában halhatatlan Szellemmé változva” (XV. 7.).

„A tettek útja titokzatos út” – ismeri el Sri Krisna maga is (IV. 17.), amikor a karma-jógáról beszél. A Gítá több helyén ezt nevezi egyszerűen „jógának”, és a kamra-jógit „jóginak”, ezzel is kifejezve, hogy az adott helyzetben a karma-jóga útját tartja a leghelyesebbnek. Hiszen akihez beszél, az a harcosok kasztjába tartozik, kasztjának törvénye a cselekvés. Sri Krisna pedig éppen arra akarja rávenni, ami a cselekvésnek valósággal csúcspontja, sűrített cselekvés: a harcolásra.

A Gítá sok nagy tanítása között a legnagyobb a helyes cselekvésről szól. Cselekvésre kényszerült és benne elmerült nyugati világunknak a Gítá a karma-jóga evangéliumát hirdeti. „Aki ragaszkodás nélkül cselekszik, az valóban a Legfelsőbbet éri el” (III. 19.). A II., III. és IV. ének a tett titokzatos útjának egész problematikáját föltárja és megoldja.

„Cselekedj” – ez az állandó parancs. Minden cselekvésen alapszik; Isten maga is folyton tevékenykedik, különben összeomlanék a világ és minden elpusztulna (III. 24.). A nehézség azonban ott van, hogy „a világot megköti a cselekvés” (III. 9.): mint oknak, szükségképpen megvan az okozata, eredménye: a jó cselekedet jót, a rossz rosszat von maga után, és a tettek következményeinek elviseleése miatt újra meg újra meg kell születnünk e földre, ahol új cselekedetekkel új következményeket szerzünk magunknak. Hogyan lehet ebből az örökösnek látszó körforgásból megszabadulni? Úgy nem, hogy egyszerűen nem cselekszünk: „A tétlenség még nem szabadítja meg az embert a tevékenységtől; a cselekvésről való lemondással még nem éri el a tökéletességet” (III. 4.). De nem is lehet senki egy pillanatig sem tétlen, „mert akarja bár, vagy nem, a természet tulajdonságai cselekvésre kényszerítik” (III. 5.). A megoldás megdöbbenően egyszerű: „A világot megköti a cselekvés, *hacsak nem áldozatképpen történik*. Cselekedjél hát az áldozat kedvéért, Kunti fia, és ragaszkodás nélkül” (III. 9.). „*Akinek művét nem a vágy formálja*, akinek tetteit a bölcsesség tüze emészti föl, azt a tudók bölcsnek nevezik. *Aki nem ragaszkodik tetteinek gyümölcséhez ... az nem tesz sem-*

¹ Dr. Franz Hartmann: Die Bhagavad Gitá. Das Lied von der Gottheit oder die Lehre vom göttlichen Sein. Leipzig. Max Altmann 1919.

mit, még ha cselekszik is. Aki nem vágyik semmire, elméjén és énjén uralkodik, mentes minden sóvárgástól és *csak testével cselekszik*, az bünt nem követ el” (IV. 19-21). Itt segít a tett emberének a tudás jógája: aki tudja, hogy „minden cselekvés csak a gunák folytán történik” (III. 27.), és azt is tudja, hogy „az Úr ott lakozik mindennek szívében” (XVIII. 61.), az nem képzei tévesen: „Én cselekszem” (III. 27.), és ennél fogva nem is ragaszkodik cselekedete gyümölcséhez, hanem följánlja azt az Úrnak áldozatul. „Bármivel is foglalkozzál, bármivel is táplálkozzál, bármit áldoz is és bármit ajándékozz is, Kaunteja, bármit tégy is lemondásból, tedd mindezt Nekem ajánlva. Így szabadulsz meg a tettek bilincseiből, amelyek jó és rossz gyümölcsöt hoznak” (IX. 26-27.). És még egy tanítás: „Azért állandóan *cselekedd azt, ami kötelesség*” (III. 19.).

Milyen tehát az a cselekvés, amelyik nem köti meg az embert, hanem fölszabadítja? Az a cselekvés, ami kötelesség; amit nem önzésből vagy gyümölcsei utáni vágyódásból viszünk véghez, hanem „a világ javára, ragaszkodás nélkül” (III. 25.), mint Isten akaratának végrehajtói; aminek következményei, jók vagy rosszak, lelkünk egyensúlyát meg nem zavarhatják; amit Istennek ajánlva, áldozatképpen teszünk: az ilyen cselekedet nem köt hozzá a születés és halál kerekéhez, hanem fölszabadít.

Látjuk, mint torkollik belé a tettek útjába a lemondás és a bölcsesség útja. Az eredmény a jóga elérése. A jógát elért ember pedig, mivel mindhárom utat megjárta, nagyobb mindazoknál, akik még a három út valamelyikén külön-külön igyekeznek a jóga felé: „A jögi nagyobb az aszkétánál, még a bölcsnél is nagyobbnak tartják; nagyobb a jögi a tett emberénél is. Légy tehát jögi, óh Ardzsuna!” (IV. 46.).

*

A Bhagavad Gitá mindeme tanításai, minden mélységük és bonyolultságuk ellenére is, aránylag nyilvánvalók a Gitá egy másik, rejtett értelmezéséhez képest. Eszerint a Gitá, a történeti háttérrel és a szereplő személyekkel egyetemben, *jelképesen értendő*, az emberi lélek – minden egyes emberi lélek – fejlődésének menetét jelképezi és e fejlődésnek mintegy keresztmetszetét adja azon a ponton, ahol a lélek immár nem az alacsonyrendűvel azonosítja magát, hanem a magasabb rendű felé fordul szellemi törekvésével. Kuruksetra a világ: az élet küzdőtere. Ardzsuna az ember, akinek küzdenie kell, hogy elélje, megvalósítsa a benne lakozó magasabb rendű, isteni Embert, akit Krisna jelképez. Az ellenség, a Kauravák serege, az ember alacsonyrendű természetének tulajdonságai: a vágy, a harag, a gyűlölet. E fordulóponton az ember még ragaszkodik hozzájuk, úgy érzi, hozzátartoznak, „rokonai” és „barátai”, hiszen végigkísérték hosszú fejlődésében egészen idáig, és ha most elszakítja magát tőlük, semmi sem marad belőle. Megszólal azonban magasabb Énje és azt tanácsolja, tagadja meg őket, ölje meg őket, még ha nehezére esik is, mert nem velük, hanem a magasabb rendűvel azonos. Ebben a harcban segítik eddig megszerzett jó tulajdonságai, a Pándavák, és segíti felsőbb Énje is, a benne lakozó isteni Ember. A harc csakis a magasabb rendű győzelmével végződhetik. Nehéz ez a küzdelem, nehezen szánja rá magát az ember; de mindenki számára eljön az idő, amikor a benne lakó felsőbb Én szava és bölcsessége erősebb lesz, mint az alacsonyabb én vonzódásai, és az ember Ardzsunával együtt felkiált: „Tévedésem eloszlott, kegyelmedből tudáshoz jutottam. Erős vagyok, kétségeim eltűntek, szavaid szerint cselekszem” (XVIII. 73).

*

E magyarázatokkal, azt reméljük, sikerül Ariadne-fonalat adnunk a Bhagavad Gitá olvasóinak kezébe, és segítségével az eltévedés veszélye nélkül mozognak majd a tanítások közepette, amelyek e sorok írójának, míg e fonál kezébe nem került, sokszor szintén majdnem útvesztőnek tetszettek. Ugyanebből a célból láttuk el a szöveget bőséges jegyzetekkel, és ugyancsak a megértés megkönnyítése végett csatoltunk hozzá betűrendbe szedett, rövid magyarázatokat a jegyzetek alapján.

A fordítás Annie Besant angol nyelvű fordításából¹ készült, amelynek szövegét C.C. Caleb verses angol fordításával² vetettük össze, megállapítva, hogy a kettő felfogása majdnem mindig azonos; Caleb maga is hivatkozik helyenként Besant művére. Segítségül hívtuk továbbá dr. Molnár István kéziratos fordítását is. Tisztában vagyunk azzal, hogy egy tudományosságra igényt tartó fordítás csak a szanszkrit eredeti alapján volna elképzelhető. Ez nem állt módunkban, de úgy véljük, hogy forrásaink megbízhatósága és az alkalmazott ellenőrzési módszer révén a fordítás elérte a lehető legnagyobb pontosságot a Bhagavad Gítá értelmének visszaadása tekintetében – már amennyire pontosságról szó lehet egy olyan műnél, amelynek részein maguk a hindu szakértők még ma is hevesen vitatkoznak. A Bevezetéshez fő forrásunk Annie Besantnak „Útmutatások a Bhagavad Gítá tanulmányozásához”³ című műve volt. A jegyzetek és magyarázatok megszerkesztésénél C.C. Caleb fordítása volt különösen segítségünkre.

1944. március.

Vadnay Emmy

¹ The Bhagavad Gítá, or The Lord's Song. Translated by Annie Besant. Fourth and Revised Edition. London and Benares. Theosophical Publishing Society. 1904. Reprinted 1906, 1909, 1912.

² The Bhagavad Gítá, or The Song Divine. A Metrical Rendering with Annotations, by C.C. Caleb, M. B., M. S. Second Revised Edition. Rama Krishna & Sons, Lahore. 1934.

³ Hints on the Study of the Bhagavad Gítá, by Annie Besant. Theosophical Publishing Society: Benares and London. 1906.

AUM

BHAGAVAD GÍTÁ

ELSŐ PÁRBESZÉD

Dhritarástra¹ szól:

1. Mondd el, óh Szandzsaja, mi történt, amikor az én népem és a Pándavák hada a szent síkságon, a Kuru² földjén harcra készen farkasszemet nézett egymással.

Szandzsaja³ szól:

2. Amint a Pándavák seregét csatarendben látta, Durjodhana herceg mesteréhez⁴ lépve így szólt:
3. „Nézd, óh mesterem, Pándu fiainak hatalmas seregét. Bölcs tanítványod, Drupada fia állította őket csatarendbe.
4. Mind hősök ők, mind hatalmas íjászok, Bhímával és Ardzsunával egyenlők a küzdelemben. Ott van Jujudhána, Viráta és Drupada, a nagy szekerű,⁵
5. Dhristaketu, Csekitána és Kási bátor királya, Purudzsi, Kuntibhodzsza és Saivja, ez a bika⁶ az emberek között;
6. Ott az erős Judhámanju, ott a vitéz Uttamaudzsák, Szaubhadra, a Draupadéják, mind nagy harci szekerűek.
7. Óh kétszer születettek legjobbja, ismerd meg most a mi nagyjainkat, seregem vezéreit; tájékoztatásodra megnevezem őket.
8. Magad, uram, és Bhisma, és Kama, és a harcban győzedelmes Kripa, Asvatthámá, Vikarna és Szaumadatti,
9. És még sok más vitéz, aki értem életét adni kész, különféle fegyverekkel és dárdákkal, mind jártasak a harcban.
10. Mégis elégtelennek látszik hadseregünk, bár Bhisma vezényli, míg az ő seregük, bár Bhíma áll élén, úgy látszik, elegendő.⁷
11. Ezért mindenki maradjon a sorban és erősen állva a maga helyén, Bhísmát védje, még ti vezérek is.”
12. A Kuruk dicső Örege, a Nagyúr⁸, hogy bátorítsa őt, megfújta kagylókürtjét, amely úgy hangzik, mint az oroslán ordítása.
13. Ekkor hirtelen megharsantak a kürtök és a túlkök, megperdültek a dobok és üstdobok, és a zaj rettenetes volt.

¹ A szereplő személyekre nézve lásd a Bevezetést.

² A szereplő személyekre nézve lásd a Bevezetést.

³ A szereplő személyekre nézve lásd a Bevezetést.

⁴ Drónához, aki a Kuruknak és a Pándaváknak egyaránt mestere volt a fegyverforgatásban, de a nagy csatában a Kuruk oldalán harcolt.

⁵ Ez a gyakori jelző voltaképpen azt jelenti: aki egymaga képes harcolni tízezer nyilas ellen.

⁶ A bika, mint a férfiero jelképe, sokszor dicsőítő jelzőként használatos.

⁷ E verset többféleképpen magyarázzák. Anandagiri éppen az ellenkezőjét mondja annak, amit Sridhata Szvámi, mert „aparjaptam”-ot ő „elégtelen”-nek, az utóbbi pedig „határtalan”-nak fordítja.

⁸ Bhisma, a kuruk fővezére.

14. Akkor fehér ménektől vont nagy harci szekéren állva, Mádhava¹ és Pándu fia² megfújta isteni ni kürtjét,
15. Hrisíkese³ Páncsadszányát, Dhanandzsaja⁸ Devadattát, a félelmes Vrikódara⁴ az óriási Paundra kürtöt fújta.
16. Kunti fia, Judhisthira király⁵ Anantavidzsáját fújta meg, Nakula és Szahadéva⁶ Szughosát és Manipuspakát.
17. Kásja, az íjnak hőse, Sikhandi, a hatalmas harci szekerű, Dhristadjumna, Viráta és Szátjaki, a győzhetetlen,
18. Drupada és a Draupadéják, óh földnek ura, Szaubhadrá, az erős karú, mind megfújta kagyló-kürtjét.
19. Dhritarástra fiainak szívét marcangolta az óriási lárma, amely betöltte körülöttük a földet és az eget.
20. Akkor ő, Pándu fia, aki címerében egy majmot visel, látván, hogy Dhritarástra fiai csatarendben állnak és az első nyilak már-már elröppennek, fölemelte íját,
21. S e szavakkal fordult Hrisíkeseához, óh föld ura:

Ardzsuna szól:

A két tábor között a középén, Acjsjuta,⁷ állítsd meg harci szekerem,

22. Hogy láthassam őket, a harcos kedvűeket, akikkel e kitörőben lévő háborúban küzdenem kell,
23. És lássam azoknak seregét, harcra készen, akik az ütközetben Dhritarástra rosszindulatú fiának kívánnak szolgálni.

Szandzsaja szól:

24. Gudákese⁸ felszólítására Hrisíkese megállította a pompás harci szekeret a két sereg között,
25. Bhísma és Dróna és a földnek minden uralkodója előtt, és így szólt: „Nézd, óh Pártha, ez összesereglett Kurukat”.
26. És látta Pártha a két ellenséges táborban nagybátyákat és nagyatyákat, tanítókat, unokatestvéreket, fiaikat és unokákat, barátokat,
27. Apósokat és jótevőket mindkét seregben, ellenségként állva szemben egymással.
28. Szívét mély részvét tölté el és szóla bánatosan:

Ardzsuna szól:

Rokonaim láttára, Uram, akik harci rendben alig várják, hogy küzdhessenek,

29. Kiszárad ajkam, zsibbadnak tagjaim, testem remeg és égnek áll hajam.
30. Gándiva, az íjam kicsúszik kezemből, lázban égek, állni sem bírok, szédül a fejem.

¹ „A természet Ura”, Sri Krisna, aki Ardzsuna kocsihajtójaként vett részt a harcban. Kürtjének nevéből az tűnik ki, hogy a megölt óriás. Páncsadszana csontjából készült.

² Ardzsuna, „a gazdagság legyőzője”. Kürtjének neve: „amit Isten adott”.

³ Hrisíkese, Sri Krisna gyakori neve, azt jelenü, hogy „az érzékek ura”.

⁴ Bhíma, a „farkasgyomrú”, a Pándavák fővezére, Ardzsuna testvére. Kürtje nevének jelentése bizonytalan.

⁵ Ardzsuna legidősebb testvére. Kürtjének neve: „végtelen győzelem”.

⁶ Ardzsuna két fiatalabb testvére. Kürtjeik neve: „a mézédés hangú” és „az ékes virág”.

⁷ Krisna jelzője: „a változatlan”, „a mozdulatlan”.

⁸ Ardzsuna. „az álom ura”.

31. Rossz előjeleket látok, óh Kesava.¹ Nem látom, miképp származhatik jó abból, ha rokon családban megöli rokonát.
32. Nem vágyom a győzelemre, óh Krisna, nem kell királyság, nem kell gyönyör nekem. Mit ér nekünk a királyság, óh Govinda, mit a gyönyör, sőt az élet maga?
33. Akikért királyságra, élvezetekre és örömökre vágyunk, íme itt állnak a harcban, lemondva javaikról és életükről.
34. Atyák, fiúk, tanítók, nagyatyák, unokák, nagybátyák, sógorok és a többi rokon.
35. Nem ölöm én meg ezeket, óh Madhuszúdana,² még akkor sem, ha ők ölnek meg engem, még a három világnak királyságáért sem, nemhogy földi hatalomért!
36. Ha megöljük Dhritarásra fiait, mi örömünk lehetne még, óh Dzsánárdana?³ Meggyilkolván ez elvakultakat, bűn kerít minket hatalmába.
37. Ne öljük hát meg rokonainkat, Dhritarásra fiait, óh Mádhava; mert hogyan lehetnénk boldogok, ha vérrokonaink gyilkosai leszünk?
38. Ámbár az ő értelmüket elhomályosítja a kapzsiság és nem látnak gazságot a családirításban és barátaik üldözésében.
39. Miért ne forduljunk el mi az ilyen gaztettől, óh Dzsánárdana, akik bűnnek tartjuk a rokongyilkolást?
40. A család kipusztulásával elvesznek az ősi családi hagyományok,⁴ és ahol nincs hagyomány, ott ott törvénytelenység lesz úrrá a családban.
41. Ahol törvénytelenység uralkodik, óh Krisna, ott elfajul az asszonyi erkölcs, az asszonyi erkölcs elfajulásából pedig, óh Vársneja,⁵ a kasztok rendjében zűrzavar áll be.
42. E zűrzavar a poklok fenekére veti a család gyilkosait és a családot is; áldozati eledel híján őseik a mennyből lezuhannak.⁶
43. A családgyilkosoknak eme kaszt-zűrzavart keltő gaztette nyomán megsemmisülnek az örök kaszt- és családi szokások.⁷
44. Az örök pokol azoknak lakása, akiknek nemzetségi szokásai elvesztek. így hallottuk ezt, óh Dzsánárdana.
45. Jaj nekünk! Nagy bűnt akarunk elkövetni, mert a királyság gyönyöreire áhítozva meg akarjuk ölni atyánkfiat.
46. Jobb lenne nekem, ha Dhritarásra fiait, fegyverrel kezükben, engem, a fegyvertelent, ellenállás nélkül megölnének a harcban.

Szandzsaja szól:

47. Ilyen szavakkal roskadt Ardzsuna a küzdelem terén harci szekérének ülésére, nyilvesszeit és íját kiejtve kezéből, és lelkén elhatalmasodott a fájdalom.

¹ Krisna jelzője: „a pompás hajú”, vagy „aki a vizeken alszik”.

² Krisna jelzője: Madhunak, egy démonnak, megölköje.

³ „Népek pusztítója”. Sri Krisna, a harcos, legyőzi a gonosz minden formáját.

⁴ Dharma. Igen tág fogalom. Jelenti először is valamely dolog lényegét, azt, ami külső megjelenési formáját meghatározza, vagyis mintegy létének törvényét, köteleességét, de jelenti azokat a vallásos szertartásokat és szokásokat is, amelyek ennek a törvénynek megfelelnek, továbbá jelenti az igazságot is.

⁵ Vrisni családjából való.

⁶ T. i. akkor, ha nincs törvényes leszármazottjuk, aki áldozatokat mutasson be értük.

⁷ Dharma.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógaról szóló írásban, a Sri Krisna és Ardzsuna közötti első párbeszéd, amelynek címe:

ARDZSUNA CSÜGGEDÉSE

MÁSODIK PÁRBESZÉD

Szandzsaja szól:

1. Ekkor hozzá, a résztvétől felindulthoz, akinek szeme tele volt fájdalommal, hozzá, a csüggedőhöz ekképpen szólt Madhuszúdhana:

Az Úr szól:

2. Honnan e csüggedés a veszélyekkel teli helyzetben, Ardzsuna? Méltatlan az hozzád,¹ bezárja előtted a mennyet² és szégyent hoz reád.
3. Tehetetlenségnek ne add át magad, óh Pártha,³ nem illik az hozzád. Rázd le magadról e nyomorult csüggedést. Kelj föl, Parantapa⁴

Ardzsuna szól:

4. Hogyan támadjak én nyilakkal a harcban, óh Madhuszúdhana, Bhísma és Dróna ellen, akik méltók a tiszteletre, óh te, ellenségek leverője?
5. Jobb volna kolduskenyéren élni e világon, mintsem e nemes gurukat⁵ megölni. Ha jóakaróinkat, e gurukat megölném, vértől csöpögő lakomában volna részem.
6. Nem tudom azt sem, számunkra mi jobb: ha mi győzünk, vagy ha ők győznek le minket; hiszen ha megölnénk őket és a Dhritarástra fiait, bár csatasorban állnak ellenünk, tovább már élni sem kívánnék.
7. Levertség bűne sújtja szívemet, elmém zavart, nem tudom, mi a kötelességem.⁶ Kérdem Tőled, mi helyesebb, erre felelj határozottan. Tanítványod vagyok. Hozzád könyörgök, oktass engem.
8. Nem hiszem, hogy ez a gyötrelmem, amely elsorvasztja érzéseimet, eloszlanék, még ha vetélytárs nélküli uralomra tennék is szert a földön, vagy akár a Fénylők⁷ birodalmában.

Szandzsaja szól:

9. Gudákesa, ellenségei leverője, miután e szavakat intézte Hrisíkesához és így szólt Govindához: „Nem harcolok”, elhallgatott.
10. Hrisíkesa pedig mosolyogva szólt a csüggedőhöz, a két tábor közepette:

Az Úr szól:

11. Azokért búsulsz, akikért búsulni nincs okod, bár szavaid bölcssek.¹ Nem búsul a bölcs sem az élőkért, sem a holtakért.

¹ Szó szerit: „nem-árja”, vagyis árjához nem méltó.

² A harcos előtt, ha gyáván viselkedik, bezárul szvarga, a menny.

³ „Prithá fia”.

⁴ „Ellenségek legyőzője”.

⁵ A guru a tanító, a szellemi vezető.

⁶ Dharma.

⁷ Fénylők, vagy Fénylő Lények mindenütt a dévákat, vagyis az angyalokat jelentik a Bhagavad Gítában. (Lásd a Bevezetést).

12. Nem volt idő, hogy Én ne lettem volna, vagy te, vagy a földnek ez uralkodói, és bizony, nem szűnünk meg létezni ezután sem soha.
13. A testnek lakója, amint átéli a test gyermekkorát, ifjúságát, öregségét, átvonul egy másik testbe. Az erős nem búsul ezen.
14. Az anyaggal való érintkezés, ami a hideget és a meleget, a gyönyört és a kínt okozza, jön és megy, mert múlandó; viseld hát bátran, óh Bhárata.
15. Az, akit ezek már nem gyötörnek, aki fájdalomban és örömben egyaránt megtartja lelke egyensúlyát, aki szilárd, óh emberek legjobbja, az megérett a halhatatlanságra.
16. Ami valótlan,² nem is létezik; a valónak³ nincs vége soha. Ezt az igazságot már meglátták azok, kik minden dolgok lényegét meglátják.
17. Tudd meg, hogy elpusztíthatatlan AZ, AKI az egész mindenséget áthatja. Ezt a Halhatatlant nem pusztítja el semmi, soha.
18. Az örök, elpusztíthatatlan, mérhetetlen, testet öltött Egynek ezek a testei azonban végesek. Harcolj hát, óh Bhárata.
19. Aki a testnek lakóját gyilkosnak nézi, vagy aki azt hiszi, hogy meggyilkolható, tudatlan mindkettő. Nem öl az, és meg sem ölhető.
20. Nem születik és nem hal meg; ha már volt, többé meg nem szűnhetik, kezdet nélküli és végtelen, ősi és örökkévaló, és ha testét meg is ölik, ő meg nem ölhető.
21. Aki tudja, hogy ő elpusztíthatatlan, örök, kezdet nélküli és elfogyhatatlan, hogyan lenne gyilkos az ilyen ember, Pártha, vagy miképpen lehetne gyilkosság oka?
22. Amint az ember elavult ruháit eldobja és új öltözéket vesz, úgy hagyja el elavult testeit lakójuk és új testeket ölt magára.
23. Fegyver nem sebzi, tűz nem égeti, víz nem oldja, szél föl nem szárítja.
24. Megsebezhetetlen, elhamvaszthatatlan, nedvesség és szél nem árt neki, örökkévaló, mindent átható, állandó, mozdulatlan, ősi.
25. Megnyilvánulatlanok, elképzelhetetlenek, változatlanok mondják; mivel tudod, hogy ilyen, nem szabad bánkódnod.
26. De még ha szüntelenül születőnek és szüntelenül meghalónak gondolod is, óh hatalmas karú, akkor se búsulj.
27. Mert biztos, hogy meghal az élő és hogy újra születik a holt; ne bánkódjál tehát az elkerülhetetlen.
28. A lények eredetükben megnyilvánulatlanok, középső állapotukban megnyilvánultak és a felbomlásban ismét megnyilvánulatlanok.⁴ Miért hát e jajgatás?
29. Csodálatosnak látja az egyik, mint csodálatosról szól róla a másik, mint csodálatosról hall róla a harmadik, és bár hallottak róla, valójában senki sem érti meg.

¹ A szavak bölcsnek hatnak, de a dolgokba való mélyebb belátás hiányzik belőlük.

² Aszat és szat. Szat a való, az igazi Létező, Átman, az Én, aszat pedig a valótlan, ami voltaképpen nem is létezik, aminek létezése csak látszat, káprázat: a Nem-Én, vagyis az anyagi világ.

³ Aszat és szat. Szat a való, az igazi Létező, Átman, az Én, aszat pedig a valótlan, ami voltaképpen nem is létezik, aminek létezése csak látszat, káprázat: a Nem-Én, vagyis az anyagi világ.

⁴ Az emberi lélek a születés előtt megnyilvánulatlan (az anyagi világban láthatatlan), a földi életben megnyilvánult, teste felbomlásakor pedig ismét megnyilvánulatlan lesz a fizikai világ szempontjából. Ugyanez áll minden egyéb létezőre is, sőt magára a világegyetemre is.

30. Ez a mindenki testében lakozó sebezhetetlen, óh Bhárata, ne búsulj tehát semmiféle teremtményen.
31. Nem szabad reszketned, amikor kötelességedet végzed, mert a ksattrijának¹ nincs kedvesebb, mint a becsületes harc.
32. Boldog az a ksattrija, óh Pártha, akinek ily küzdés jut osztályrészéül, a mennynek önmagától kínálkozó, nyitott kapujaként.
33. De ha a becsületes harcot nem vállalod, akkor megtagadván dharmádat és becsületedet, bűnt követsz el.
34. Örök becstelenségedről beszélnek majd az emberek, pedig a nagyabecsültnek a gyalázat rosszabb a halálnál.
35. A nagy szekerű harcosok úgy vélik majd, hogy gyávaságból hagytad el a csatateret, és téged, akit nagyra becsültek, megvetésükkel sújtanak.
36. Ellenségeid méltatlan szavakkal illetnek majd, megrágalmazva bátorságodat: mi lehet ennél gyötrőbb?
37. Ha megölnék, tied a mennyország, ha te győzöl, tied lesz a föld. Talpra hát, óh Kunti fia, küzdelemre szántan.
38. Gyönyört és fájdalmat, nyereséget és veszteséget, győzelmet és vereséget egyformán fogadva, övezd magad a harcra; így nem esel bűnbe soha.
39. Ez a tanítás a szánkhja² szerint való; halld most a jógának³ megfelelően. Áthatva e tanoktól, óh Pártha, dobd el magadtól a tettek bilincseit.
40. Ennél nincs kárba vesztett erőfeszítés, sem pedig hiba.⁴ Nagy félelemtől ment meg már kevés is ebből a tudásból.
41. A határozott értelem⁵ csak egyirányú, óh Kuruknak öröme; sokágú és befejezetlen a határozatlanok gondolata.
42. Szóvirágokban ömledeznek az ostobák és a Védák⁶ betűin ujjongva szólnak, óh Pártha: „Nincs más, csak ez”.
43. Vágy az énjük, menny a céljuk,⁷ születést ajánlanak föl tetteik gyümölcseként; a jólét és hatalom elérésére pedig különféle szertartásokat írnak elő.
44. Akik jóléten és hatalmon csüngnek, akiknek elméjét ily tanok tartják fogva, nem azoknak való a kontemplációra⁸ kitartóan irányított határozott értelem.^{9 1}

¹ A négy hindu kaszt közül a második, a harcosok kasztja. Aki ebbe a kasztba születik, annak „dharmája”, élete törvénye és kötelessége, a becsületes harc.

² A szánkhja egyike a nagy indiai bölcséleti rendszereknek. (Bővebb ismertetését lásd a Bevezetésben.)

³ A „jóga” szó a „judzs”, egyesíteni, összekötni töből származik, és jelenti az emberi szellemnek Istennel való egyesülését, továbbá mindazokat az utakat és módszereket, amelyek az egyesüléshez vezetnek. Ezen a helyen a karma-jógát, a helyes cselekvés jógáját jelenti. (Lásd a Bevezetést).

⁴ A karma-jógánál semmi erőfeszítés sem hiábavaló, még ha csekély és egyszeri is, ellentétben pl. a Védák szertartásaival, amelyeket a legkisebb hiba már hatástalanokká tesz.

⁵ Buddhi. Az isteni törvény ismeretéből származó közvetlen, észfölköti megismerés szerve.

⁶ A legősibb hindu szentírások.

⁷ Akiknek egész alacsonyabb énjét úgyszólván a vágyak teszik és akik ennél fogva a menny-bejutásért és gazdag és előkelő újraszületés kedvéért cselekszenek.

⁸ Szamádhi, magasrendű tudatállapot a meditációban.

⁹ Buddhi.

45. A Védák a három tulajdonsággal² foglalkoznak. E három tulajdonságon emelkedjél felül, óh Ardzsuna. Légy túl az ellentétpárokon, rendületlen a tisztaságban,³ ne gondolj birtoklásra, légy telve az ÉN-nel.
46. A megvilágosodott bráhmanának⁴ a Védák csak annyit használnak, mint a vízzel elöntött réten a víztartály.
47. Terád csak a cselekvés tartozik, sohasem annak gyümölcse. Cselekvésre ne a tettek gyümölcse indítson, de tétlenségbe se merülj.
48. Cselekedjél hát, óh Dhanandzsaja, egyesülve az istenivel;⁵ mondj le ragaszkodásod tárgyairól, siker és balsiker között légy egyensúlyozott: az egyensúlyt jógának nevezik.
49. A megkülönböztetés jógája⁶ fölötté áll a cselekvésnek, óh Dhanadzsaja. Keress menedéket a tiszta értelemben;⁷ szájalmasok, akik haszonért dolgoznak.
50. Aki egyesül a tiszta értelemmel,⁸ az a jó és rossz tettekkel egyaránt felhagy a földön. Tartsd tehát magad a jógához; a jóga az ügyes cselekvés.
51. A bölcsek, egyesülve a tiszta értelemmel,⁹ lemondanak a tettek gyümölcseiről és a születés bilincseiből felszabadulva, az üdvösség honába jutnak.
52. Amikor értelmed¹⁰ a tévhitek szövevényéből kiszabadul, közömbössé lesz néked az, amit hallottál és amit hallani fogsz.
53. Ha az írásoktól megzavart értelmed már mozdulatlanul tud állni és kontemplációban¹¹ összpontosul, akkor éred el a jógát¹².

Ardzsuna szól:

54. Miről ismerhetem föl azt, óh Kesava, akinek megértése¹³ tökéletes, aki kitartó a kontemplációban? A tökéletes megértési! ember hogyan beszél, hogyan ül, hogyan jár?

Az Úr szól:

55. Aki lemond, óh Pártha, szívének minden vágyáról és az ÉN által Énjében elégedett, annak megértése tökéletes.

¹ A 42., 43. és 44. verset a következőképpen is fordítják: „A balgák virágos beszéde, óh Pártha, amely a Védák szavaihoz ragaszkodik, mondván, hogy nincs semmi más, amelyet a vágj-éltet és amely a mennyet kívánja (az a beszéd), amely csak az újrászületést ajánlja föl a tett (végső) gyümölcseként, amely tele van különféle szertartásokkal az élvezetek és a hatalom elnyerésére – azoknak, akiket ez (a beszéd) tévútra vezet és a jóléthez és a hatalomhoz ragaszkodnak, nem ihletvén őket elhatározás, azoknak a gondolata nem a kontemplációval foglalkozik”. Ez jobban megközelíti az eredetét, amely szintén egy mondat.

² A Bhagavad Gítában igen sokszor említett gunák az anyag tulajdonságai. Létezésükre hatásaikból lehet következtetni. Kisebb-nagyobb mennyiségben vannak meg minden anyagi dologban és az illető dolog sajátos jellegét a benne lévő gunák minősége és mennyisége szabja meg. Három guna van: szattva: ritmus, harmónia, tisztaság; radzsasz: mozgás, tevékenység, szenvedély; tamasz: lomhaság, tehetetlenség, sötétség, ostobaság.

³ Szattva.

⁴ A bráhmana a legmagasabb kasztnak, a tanítók és papok kasztjának tagja. A megvilágosodott, az egységet elért bráhmanának már nincs szüksége a Védákban előírt szertartásokra.

⁵ Vagyis jógában.

⁶ Buddhival, Átmannak, az Énnek legbelső hüvelyével való egyesülés, buddhi-jóga.

⁷ Buddhi.

⁸ Buddhi.

⁹ Buddhi.

¹⁰ Buddhi.

¹¹ Szamádhiban.

¹² Az egyesülést Átmannel, az ÉN-nel.

¹³ Pradnyá; igen tág jelentésű szó. Jelent felfogást, a dolgok helyes meglátását, a valótlannak megkülönböztetését a valótól, és jelenti a legmagasabb rendű tudást is.

56. Akinek elméjét a kínok között sem gyötri aggodalom, aki gyönyörök között közömbös, akit elhagytak már a szenvedélyek, a félelem és a harag, azt tökéletes megértési! bölcsnek¹ nevezük.
57. Kit nem köt már le jó- vagy balszerencse, nem vonzódik már és nem idegenkedik, annak felfogása² jól megalapozott.
58. Aki az érzékek tárgyaitól úgy vonja vissza érzékeit, mint a teknősbéka páncéljába tagjait, annak megértése helyes.
59. A testnek önmegtartóztató lakójától elfordulnak ugyan az érzékek tárgyai, élvezetük íze azonban nem.³ Ám ez is elfordul tőle, amint a Legmagasabbat meglátta.
60. Óh Kunti fia, a lázongó érzékek vihara még a törekvő bölcsnek elméjét⁴ is elragadja.
61. Érzékeit megzabolázva, harmóniában kell maradnia, és legfelsőbb célja Én legyek. Mert aki ura érzékeinek, annak tudása⁵ jól egyensúlyozott.
62. Ha az érzékek tárgyaival foglalkozik a gondolat, fölébred a ragaszkodás,⁶ a ragaszkodásból vágy fejlődik, a vágyból pedig harag.
63. A haragból tévelygés származik, a tévelygésből zavart emlékezet, a zavart emlékezet megsemmisíti az értelmet,⁷ és akinél ez megsemmisült, az elveszett.
64. De a fegyelmezett én, akinek érzékei, habár érzékiek között él, már nem vonzódnak és nem is irtóznak, az ÉN uralmában áll és eléri a békét.
65. E békében elhal minden fájdalom, mert akinek kedélye békés, annak értelme⁸ hamar megtalálja az egyensúlyt.
66. Tiszta értelme⁹ nem lehet annak, aki nincs harmóniában, és aki nincs harmóniában, annak számára nincs elmélyedés, aki nem tud elmélyedni, annak számára nincs béke, és aki nem békés, hogyan lehetne boldog?
67. Ha az elme¹⁰ enged a száguldó érzékeknek, azok úgy magukkal ragadják az értelmet,¹¹ mint vízen a szél a sajkát.
68. Tehát, óh hatalmas karú, aki érzékeit az érzékiekkel szemben teljesen megfékezi, annak értelme¹² egyensúlyozott.
69. Ami minden lény számára éjszaka, az a fegyelmezett embernek az ébrenlét ideje; amikor ébren vannak a többiek, a bölcsnek, akit lát, akkor van éjszaka¹³.
70. Az találja meg a békét, akibe minden vágy úgy ömlik, mint folyamok az óceánba, amely telve van vízzel, de mozdulatlan marad, nem pedig az, aki vágyik a vágyakra.

¹ „Muni”-nak. azaz szentnek, aszkétának. Eredeti jelentése: „aki a hallgatás fogadalmát tartja”.

² Pradnyá.

³ A tárgyak visszahúzódnak tőle, ha következetesen tartózkodik tőlük, az utánuk való vágy azonban megmarad és csak akkor válik semmivé, ha meglátja a Legmagasabbat.

⁴ Manasz, a világ dolgaival foglalkozó, elemző képesség, a konkrét gondolkodás szerve.

⁵ Pradnyá.

⁶ T.i. az érzékek tárgyaihoz, a dolgokhoz való ragaszkodás.

⁷ Buddhi itt ítélőképességet jelent

⁸ Buddhi.

⁹ Buddhi.

¹⁰ Manasz

¹¹ Pradnyá.

¹² Pradnyá.

¹³ A bölcs olyan dolgokat is meglát, amelyeket a közönséges ember nem; szeme nyitva van olyan igazságok számára, amelyek a közönséges látóképesség elől el vannak zárva; és viszont, ami valóság a tömegnek, az illúzió, káprázat, májja a bölcs szemében.

71. Aki minden kívánságot elhagy, ki vágyak nélkül megy előre, érdek nélkül, önzetlenül: a Békét az megtalálja.
72. Ez az ÖRÖKKÉVALÓ állapota, óh Príthá fia. Aki idáig eljutott, az megtéveszthetetlen. Aki megállapodott benne, még ha halálának órájában is, az ÖRÖKKÉVALÓ Nirvánájába¹ lép.

Így szól a Bhavagad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti második párbeszéd, amelynek címe:

SZÁNKHJA JÓGA

HARMADIK PÁRBESZÉD

Ardzsuna szól:

1. Ha úgy véled, óh Dzsánárdana, hogy a tudás magasabb rendű, mint a tett, miért készítesz e szörnyű tette, óh Kesava?
2. Értelmemet² csak megzavarod e megdöbbentő szavakkal, mondd meg tehát világosan, melyik lyik úton érem el az üdvösséget?

Az Úr szól:

3. E világban kettős az út, mint mondám, te büntelen: a szánkhja jóga, amely a tudás útján vezet, és a tettek jógája, amelyet a jógik követnek.
4. A tétlenség még nem szabadítja meg az embert a tevékenységtől; a cselekvésről való lemondással még nem éri el a tökéletességet.
5. Senki sem maradhat igazán tétlen egy pillanatra sem, mert akarja bár, vagy nem, a természet tulajdonságai³ cselekvésre kényszerítik.
6. Aki cselekvésre szolgáló szerveit működésükben gátolva ül, de elméjében érzékieken csüng, azt a megzavarodottat álszenteskedőnek nevezik.
7. Aki azonban érzékem elméjével⁴ uralkodik, óh Ardzsuna, és cselekvésre szolgáló szerveivel ragaszkodás nélkül a cselekvés jógáját⁵ gyakorolja, az tiszteletreméltó.
8. Cselekedjél tehát, de helyesen; a cselekvés többet ér a tétlenségnél. Még tested fenntartása sem lehetséges cselekvés nélkül.
9. A cselekvés megköti a világot, hacsak nem áldozatképpen történik. Cselekedjél hát az áldozat kedvéért, Kunti fia, ragaszkodás nélkül.
10. Mikor az ősi időkben a Kiáradás Ura⁶ áldozatával kiárasztotta magából az emberiséget, így szólt: „Ezáltal gyarapodjatok, ez legyen vágyaitok teljesítője”.⁷

¹ Nirvána nem jelenti, amint nyugaton tévesen hiszik, a teljes megsemmisülést, hanem csak az alsóbbrendű ének és vágyainak megsemmisülését, a magasabb rendű Ennek Istennel való egyesülését, vagyis a legnagyobb boldogságot.

² Buddhi.

A gunák.

⁴ Manasz.

⁵ Karma jóga, a fizikai energiák feláldozása az isteni oltáron, azaz cselekvésre szolgáló szerveinknek csupán szolgálatra használata a törvénynek és a kötelességnek megfelelően.

⁶ Pradszápati. vagyis Brahmá.

⁷ Szó szerint: „ez legyen Kámadhuk, Indra tehene”, amelyből mindenki azt fejthette, amit kívánt, és így lett a kívánságok teljesítője.

11. „Ezzel tápláljátok a Fénylő Lényeket¹ és a Fénylő Lények ezzel tápláljanak titeket; így ellátva egymást, a legfőbb jót aratjátok.”
12. „Mert áldozattal táplálván őket, a Fénylők megadják néktek a kívánt örömeiket.” Tolvaj az valóban, aki élvezzi adományait, de semmivel sem viszonzza.
13. Az igazak, akik az áldozat morzsáin élnek, feloldatnak bűneik alól, de a gonoszok, akik csak maguknak készítenek eledelt, bünt esznek véle.
14. Eleiemből lesz minden teremtmény, esőből az élelem: áldozat révén esik az eső, az áldozat cselekvésből származik.
15. Tudd meg, hogy a cselekvés Brahmából² indul ki, Brahmá pedig az Elmúlhatatlanból ered. Ezért az ÖRÖKKÉVALÓ, a mindent átható, mindig jelen van az áldozatban.
16. Aki a földön nem követi e kerék forgását, aki bűnben él és érzékieknek örül, az, óh Príthá fia, hiába él.
17. De aki az ÉN-ben találja örömét, az ÉN-nel megelégszik, az ÉN-ben békét talál, annak itt valóban nincs már több tennivalója.
18. E világ dolgai iránt már nem érdeklődik; hogy valami megtörténik-e vagy sem, nem érdekli már; semmi tekintetben sem függ senkitől.
19. Ezért állandóan cselekedd azt, ami kötelesség, ragaszkodás nélkül.³ Aki ragaszkodás nélkül cselekszik, az valóban a Legfelsőbbet éri el.
20. Lám, Dzsánaka⁴ és a többiek cselekvéssel érték el a tökéletességet; tehát, szem előtt tartva a világ javát is, cselekedjél.
21. Amit a kiváló ember tesz, azt teszi a többi is, az ő példáját követi a nép.
22. A három világban, óh Pártha, nincs semmi, amit meg kellene tennem, nincs semmi, amit el kellene érnem, és mégis cselekszem.
23. Mert ha nem cselekedném folytonosan, az emberek, óh Príthá fia, követnék példámat.
24. Ha én nem cselekedném, romba dőlnének a világok, összekeverednének a kasztok és a teremtmények elpusztulnának.
25. A tudatlanok a tettekhez való ragaszkodásból cselekszenek, óh Bhárata, de a bölcs a világ javáért dolgozzék, ragaszkodás nélkül.
26. A bölcs ne zavarja meg a tetteken még csüngő tudatlanok fejét, hanem Én velem összhangban működve, tegyen vonzóvá minden cselekvést.
27. Minden cselekvés csak a gunák folytán történik. Az én azonban, az én-tudattól⁵ megtévesztve, ve, azt gondolja: „Én cselekszem.”
28. De, óh hatalmas karú, aki a gunák felosztásának és működésüknek lényegét ismeri, tudván, hogy „a gunák mozognak a gunák között”, az nem ragaszkodik.
29. Akit a gunák megtévesztettek, az ragaszkodik a gunák működéséhez. A tökéletes tudású ember ne zavarja meg a balgát, akinek tudása még tökéletlen.

¹ A Fénylő Lények, vagy Fénylők mindenütt a dévákat. vagyis az angyalokat jelentik.

² Egy nagy tudású hindu Brahmát itt „a Védák”-nak fordítja.

³ T. i. a tettek gyümölcéséhez való ragaszkodás nélkül.

⁴ Dzsánaka a királyi bölcsek egyike volt, aki aszkéta-életet élt.

⁵ Ahamkára, a külön én, a látszólagos különállás oka.

30. Minden tettetted Énnem ajánlva föl, gondolatodat a legfelsőbb ÉN-en nyugtatva, remény és önzés nélkül, az elme lázától gyógyultan, vedd föl a harcot.
31. Aki e tanításomat mindvégig követi, telve hittel és bíráltság nélkül, az is feloldódik a tettek bilincseiből.
32. Aki becsmérli tanításomat és nem követi, értelmetlenül, minden ismerettel szemben elvakultan, tudd meg, hogy ez oktalan ember sorsa a pusztulás.
33. Még az is, aki tud, alkalmazkodik természetéhez; minden teremtmény természete szerint él. Miért nyomnánk el azt?
34. Az érzékek tárgyai iránti vonzódás és irtózás csupán az érzékekben lakik. E kettő hatalmába ne kerüljön senki, az Ösvényen akadályok ezek.
35. Inkább teljesítsük saját dharmánkat,¹ még ha érdemtelen is, mint a másét dús eredménnyel. Inkább érjen a halál saját dharmánk teljesítése közben. A más dharmája tele van veszéllyel.

Ardzsuna szól:

36. De mi az, óh Vársneja, ami az embert, vonakodása ellenére, szinte erőszakkal bűnbe sodorja?

Az Úr szól:

37. A vágy az, és a harag, amely az anyag egyik tulajdonságából, a mozgásból² ered; mindent fölemészt, mindent beszennyez, tudd meg, ellenségünk ez a földön.
38. Mint lángot a füst, mint tükröt a por, mint magzatot az anyja méhe, úgy veszi ez körül a világot.
39. Még a bölcsességet is beburkolja a bölcsek ez ellensége, vágnak alakjában, amely mint kiélegíthetetlen láng lobog.
40. Az érzékek, az elme,³ az értelem⁴ a székhelye, mondják; ezekkel takarja el a bölcsességet és megzavarja a testnek lakóját.
41. Ezért, óh Bháraták legjobbjá, zabolázd meg előbb érzékeidet és öld meg ezt a bűnös dolgot, a tudásnak, a bölcsességnek e megrontóját.
42. Azt mondják, az érzékek hatalmasak; az érzékeknél hatalmasabb az elme,⁵ az elménél az értelem,⁶ de ami az értelemnél is több, az Ő.⁷
43. Így megértvén Őt, aki az értelemnél⁸ is hatalmasabb, az ÉN által fékezd meg énedet, öld meg, meg, óh hatalmas karú, a vágy alakjában mutatkozó ellenségedet, akit legyőzni nehéz.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógaról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti harmadik párbeszéd, amelynek címe:

A CSELEKVÉS JÓGÁJA

¹ Saját életünk törvényét, saját kötelességünket.

² A radzsasz gunából.

³ Manasz.

⁴ Buddhi.

⁵ Manasz. Az elme magasabbrendű az érzékeknél; az alacsonyabb rendűt csak a magasabbrendű tudja féken tartani: az érzékeket a gondolat erejével kormányozzuk.

⁶ Buddhi

⁷ A Legfelsőbb Lény.

⁸ Buddhi.

NEGYEDIK PÁRBESZÉD

Az Úr szól:

1. Ezt az örök jogát kezdetben Vivaszvánnal közöltem, Vivaszván Manunak tanította, Manu Iksvákunak mondta el.¹
2. Így ment szájról-szájra a bölcs királyok során, akik mind ismerték. Majd nagy időknél folytán elveszett a világban, óh Parantapa.
3. Ugyanezt az ősi jogát közöltem ma veled Én, mert hívem vagy és barátom. A legfelsőbb Titok ez.

Ardzsuna szól:

4. Később születél Te, előbb Vivaszván; hogyan értem hát e mondásodat, Uram, hogy kezdetben Te közölted velem azt?

Az Úr szól:

5. Sok születés van Én mögöttem és mögötted, óh Ardzsuna. Én mindet ismerem, de te nem ismered a teidet, óh Parantapa.
6. Ámbár öröktől fogva vagyok, a halhatatlan ÉN, Ura minden létezőnek, beárnyékolom a természetet, ami sajátom, és megszülettek saját erőmből.²
7. Mindenkor, ha veszendőben van az igazság³ és föllendül az igaztalanság,⁴ óh Bhárata, eljövök akkor Én magam.
8. A jóknak oltalmára, a gonoszok romlására, az igazság tartós visszaállítására időről-időre megszülettek Én.
9. Aki így ismeri isteni születésem és működésem lényegét, miután testét elhagyta, nem ölt testet újra, hanem Énhozzáj jön, óh Ardzsuna.
10. A szenvedélytől^ félelemtől és haragtól megszabadulva, lényemtől áthatva, menedéket Én nálam keresve, a bölcsesség tüzeiben megtisztulva sokan beléptek már az Én lényembe.
11. Sokféle úton jönnek Én hozzám, Pártha, és Én minden úton eléjük megyek, mert az ösvény, amelyen jönnek, óh Pártha, minden irányból, az Enyéim.
12. Aki cselekedetének sikerére vágyik e földön, a Fénylőket imádja, mert az emberek világában gyors siker, bizony, csak a cselekvésből származik.
13. A négy kasztot Én hoztam létre, különbözőképpen osztván el köztük a gunákat és a cselekedeteket;⁵ tudd meg, hogy Én vagyok azok alkotója. Én, a nem cselekvő és kimeríthetetlen.

¹ Vivaszván a Nap-nemzetség őse volt, az ő történetét mondja el a Rámájána. Manu Vivaszván fia volt, Iksváku pedig Manu fia.

² Uralkodva a maga-teremtette prakritin, az anyagon, testet ölt benne, amikor a fejlődés érdeke úgy kívánja. Születése azonban csak látszat, májja, hiszen ő öröktől fogva van. Májja voltaképpen a formákat alkotó isteni gondolaterő; mivel a formák múlandók és ennél fogva az Egyetlen Létezőhöz képest nem-létezők, májja a látszatteremtőnek, majd a látszatnak értelmét kapta.

³ Dharma.

⁴ Adharma, dharma ellentéte: mindaz, ami a dolgok és a fejlődés rendje ellen irányul.

⁵ Aszerint t.i. hogy milyen munkákat kell az emberi társadalomban elvégezniük. A négy kaszt a következő: a bráhmana: a papok, tanítók kasztja; a ksattrija: az uralkodók, államférfiak, harcosok, a közért dolgozók, a közösséget védelmezők kasztja; a vaisja: a fizikai javakat összegyűjtők és elosztók kasztja; a súdra; a fizikai javakat saját keze munkájával, de a mások szolgálatában termelők kasztja. Ez a négy kaszt: a munkások, a kereskedők, a harcosok és a papok tanítók kasztja, egyébként az emberi lélek fejlődésének fokozatait is jelenti.

14. A tettek Engem már nem érintenek, nem vágyom munkám gyümölcseire sem. Aki ilyenek ismer Engem, azt sem kötik le tettei.
15. Atyáink, akik pedig a felszabadulásra törekedtek, tudták ezt, és cselekedtek. Cselekedjél tehát te is, mint atyáink a régmúlt időkben.
16. „Mi a cselekvés és mi a tétlenség?” E kérdésre maguk a bölcsök is zavarba jönnek. Kinyilatkoztatom tehát neked ama cselekvést, amelynek ismerete megment a gonosztól.
17. Meg kell különböztetni egymástól a cselekvést, a törvényellenes cselekvést és a tétlenséget. A tettek útja titokzatos út.
18. Aki a cselekvésben is tétlenséget lát és a tétlenségben is cselekvést, bölcs az az emberek között, harmonikus még akkor is, ha cselekszik.
19. Akinek művét nem a vágy formálja, akinek tetteit a bölcsesség tüze emészti föl, azt a tudók „bölcs”-nek nevezik.
20. Aki nem ragaszkodik tettének gyümölcsehez, mindig elégedett, menedéket sehol sem keres, az nem tesz semmit, még ha cselekszik is.
21. Aki nem vágyik semmire, elméjén és énjén uralkodik, mentes minden sóvárgástól és csak testével cselekszik, az bűnt nem követ el.
22. Aki megelégszik azzal, ami számára önként kínálkozik és az ellentétpároktól megszabadult, aki nem irigy, aki sikerben és kudarcban egyensúlyban marad, azt, bár cselekszik, tettei nem kötik.
23. Akiből kihalt a dolgok iránti vonzódás, harmonikus, gondolatai a bölcsességben megállapodtak, tettei áldozatok,¹ annak minden tette elenyészik.
24. Az ÖRÖKKÉVALÓT, az áldozatot, az ÖRÖKKÉVALÓT, az áldozati vaját az ÖRÖKKÉVALÓ önti áldozatként az ÖRÖKKÉVALÓ tüzebe. Bizony, az ÖRÖKKÉVALÓHOZ megy az, aki cselekvés közben csak az ÖRÖKKÉVALÓRA gondol.²
25. Vannak jógik, akik a Fénylő Lényeknek ajánlanak föl áldozatot, mások csak úgy áldoznak, hogy az ÖRÖKKÉVALÓ tüzebe öntik áldozatukat.
26. Némelyek hallásukat és más érzékeiket öntik áldozatul a korlátozás tüzebe, mások a hangot és az érzékek egyéb tárgyait öntik áldozatként az érzékek tüzebe.³
27. Vannak olyanok, akik az önfegyellemmel elért egyesülés bölcsesség-gyújtotta tüzeben feláldozzák az érzékek minden működését és az élet működéseit.
28. Ismét mások a vagyon áldozatát, a szigorú önfegyelem áldozatát, mások a jóga áldozatát, a csöndes olvasás és bölcsesség áldozatát mutatják be; ezek az elmélyedő és szigorú fogadalmú emberek.
29. Mások áldozatként öntik a pránát az apánába és az apánát a pránába, és folyásuknak irányításával foglalkoznak, teljesen elmerülve a lélegzés szabályozásába.⁴
30. Ismét mások, mértékletesen táplálkozva, élet-leheleteket öntenek áldozatul az élet-leheletekbe. Mindezek tudják, mi az áldozat, és áldozat által megsemmisítik bűneiket.

¹ Vagyis minden tettét az ÖRÖKKÉVALÓNAK ajánlja, fel, Őerte cselekszik.

² Tudja, hogy Ő mindenben benne van és hogy voltaképpen mindent Ő cselekszik. Ez a Védánta felfogása a világegyetemről.

³ A vers első része különféle jogagyakorlatokra utal; második részének jelentése: nem ragaszkodnak többé az érzékek tárgyaihoz.

⁴ Ez és a következő vers a pránájámára, a lélegzés és az életerőáramok szabályozására utal.

31. Akik az áldozat életet adó maradványaival¹ táplálkoznak, belépnek a változatlan ÖRÖKKÉVALÓBA. Nem azoké a világ, akik áldozás nélkül élnek, és a másik világ még kevésbé az övék, óh Kuruk legjobbja.
32. Sok és sokféle áldozatot nyújtanak így az ÖRÖKKÉVALÓNAK.² Tudd meg, hogy ezek mind a cselekvés szülöttei, és ha ezt tudod, szabad leszel.
33. Minden tárgyi áldozatnál többet ér azonban a bölcsesség áldozata, óh Parantapa; minden tett, óh Pártha, a maga teljességében a bölcsességben éri el tetőpontját.
34. Szerezd meg azt tanítványsággal,³ kutatással és szolgálat által. A bölcssek, akik látják a dolgok lényegét, oktatni fognak a bölcsességben.
35. Ha azt egyszer megismered, többé meg nem tévedsz, óh Pándava, mert akkor minden létezőt kivétel nélkül az ÉN- ben látsz, és így Énbennem.
36. Lennél bár a bűnösöknek legbűnösebbje, a bölcsesség bárkáján minden bűnön áthaladsz.
37. Amint a lobogó lángban hamuvá lesz a tüzelő, úgy hamvaszt el minden cselekedetet a bölcsesség tüze.
38. E világban semmi sem tisztit jobban, mint a bölcsesség. Aki a jógában tökéletes, megtalálja azt az ÉN-ben annak idején.
39. Aki a hit erejével eltelt, az megtalálja a bölcsességet, valamint az is, aki uralkodik érzékein; elérve a bölcsességet, hamarosan a legfelsőbb Békébe jut.
40. De a tudatlan, hitetlen és kételkedő pusztulásba megy. Sem e világ, sem a túlvilág, sem a boldogság nem a kételkedőé.
41. Aki jogával lemondott a cselekvésről, aki kételkedését bölcsességgel szétoszlatta, akiben az Én uralkodik, tettek azt nem kötik, óh Dhanandzsaja.
42. Az ÉN bölcsességének pallosával hasítsd tehát szét a szívedben lakó tudatlanság szülöttét, a kételkedést; légy a jógában megállapodott. Kelj föl, óh Bhárata.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti negyedik párbeszéd, amelynek címe:

A BÖLCSESSÉG JÓGÁJA

ÖTÖDIK PÁRBESZÉD

Ardzsuna szól:

1. Dicséred a tettekről való lemondást, óh Krisna, de dicséred a jogát⁴ is. Mondd meg nekem határozottan, e kettő közül melyik hát a jobb.

Az Úr szól:

2. A lemondás és a cselekvés jogája egyaránt a legfőbb üdvre vezet. E kettő közül a cselekvés jogája valóban jobb, mint a cselekvésről való lemondás.

¹ Amrita, a halhatatlanságot adó ital, és ennek maradványai a halhatatlanságot adó morzsák; mások szerint az áldozati eledel morzsái.

² Mások szerint „a Védákban”, ami azt jelenti, hogy mindeme különféle áldozat le van írva a Védákban.

³ Szó szerint: “(a tanító) lába elé borulással”.

⁴ T.i. a karma-jogát, a cselekvés jogáját.

3. Az az igazi aszkéta,¹ óh hatalmas karú, aki nem gyűlölködik és semmire sem vágyik; az ellentétpároktól mentesen könnyen szabadul béklyóiból.
4. Nem bölcsök, csak gyermekek beszélnek a szánkhjáról és a jógáról, mint különbözőkről.² Aki kellően jártas az egyikben, az mindkettőnek szedi gyümölcseit.
5. Ugyanazt, amit elérnek a szánkhják, elérik a jógik is. Az lát, aki látja, hogy a szánkhja és a jóga egy.
6. De jóga nélkül, óh hatalmas karú, a lemondás nehezen érhető el. A jógában egyensúlyozott bölcs, hamarosan az ÖRÖKKÉVALÓBA jut.
7. A jóga által harmonikus, a tisztult énű embert, akin az ÉN uralkodik, aki legyőzte érzékeit és Énje minden létezőnek Énje,³ azt, bár cselekszik, nem érintik tettei.
8. „Semmit sem én teszek” – így gondolkozzon a harmóniában lévő, aki ismeri a dolgok lényegét. Amikor lát, hall, érint, szagol, eszik, mozog, alszik, lélegzik.
9. Beszél, ad, markol, szemét kinyitja és behunyja, azt tartja: „Csupán az érzékek mozognak az érzékek tárgyai között.”⁴
10. Aki úgy cselekszik, hogy minden tettét az ÖRÖKKÉVALÓBA helyezi, elhagyva a ragaszkodást, azt bűn nem szennyezi, mint ahogy a víz sem szennyezi be a lótuszlevelet.
11. A jógik, elhagyva a ragaszkodást, csak testükkel, elméjükkel,⁵ értelmükkel,⁶ vagy akár érzékeikkel cselekszenek, mindig csak énjük megtisztításáért.
12. A harmóniában lévő, aki tetteinek gyümölcseről lemondott, eléri az örök Békét. Akiben nincs harmónia, akit a vágy sarkal, az, az eredményhez ragaszkodván, meg van kötve.
13. A testnek fejedelmi lakója, gondolatban minden cselekvésről lemondván, derűsen pihen a kilenc kapus városban.⁷ Nem cselekszik ő és nem is oka cselekvésnek.
14. Nem a világ Ura hozta létre a cselekvés eszközeit, sem a cselekedeteket, sem a tettnek és gyümölcseinek egyesülését; a természet azonban megnyilvánul.⁸
15. Az Úr nem fogadja el sem jó, sem rossz cselekedetét senkinek. A bölcsességet dőreség burkolja és ez téveszti meg a halandókat.
16. Bizony, akiben a dőreséget az ÉN bölcsessége már eloszlatta, abban a bölcsesség nap gyanánt ragyog és a Legfelsőbbet tárja föl.
17. Arra gondolva, Abban elmerülve, Abban megpihelve, magát csak Annak szentelve, bűneit bölcsessége széteszlatja és oda megy, ahonnan nincs visszatérés.
18. A bölcs szemében egyenlő az alázatos és tudással ékes bráhma, a tehén, az elefánt, vagy akár a kutya és a kaszton kívüliek söpredéke.

¹ Szannyázi.

² A szánkhja és a jóga viszonyára nézve lásd Annie Besant „Bevezetés a jógába” című művét, amely e kérdést éppen a Bhagavad Gitá tanulmányozása szempontjából tárgyalja.

³ Fölismeri saját magasabb Énjének minden létező magasabb Énjével való azonosságát.

⁴ Vagyis nem ő cselekszik, cselekedetei csupán érzékeinek visszahatásai a külső tárgyakra kapott ingerekre.

⁵ Manasz.

⁶ Buddhi.

⁷ A testben, amelyet sokszor az ÖRÖKKÉVALÓ városának neveznek. (Kilenc kapuja, nyílása közül hét a fejen van, kettő a törzsön.) A keresztény Szentírás szerint a test Istennek temploma és Isten lelke lakozik benne.

⁸ Ez a világnak a Szánkhja szerinti elképzelése: a szellem csak elindítója és aztán nézője „a világegyetem drámájának” (Besant), amely az anyagban, az anyag tulajdonságai folytán játszódik le.

19. Még a földön is mindent legyőz az, akinek elméje egyensúlyban marad. Az ÖRÖKKÉVALÓ változatlan és egyensúlyozott, ő tehát megállapodott az ÖRÖKKÉVALÓBAN.
20. Akinek értelme¹ erős, megzavarhatatlan, aki ismeri az ÖRÖKKÉVALÓT és megállapodott benne, az nem örvendezik, ha öröm éri, és nem búsul a kellemetlen.
21. Akinek énje független a külső kapcsolatoktól és az ÉN-ben leli örömét, az, mivel Énje jóga által az ÖRÖKKÉVALÓVAL összhangban van, múlhatatlan üdvösséget élvez.
22. Az érzékek okozta gyönyörök, bizony, fájdalmakat szülnek, óh Kaunteja, mert kezdetük van és végük van. A bölcs nem bennük leli örömét.
23. Aki még e földön ki tudja állani, mielőtt testétől megszabadult volna, a vágy és szenvedély ereje rohamát, az a harmonikus, az a boldog ember.
24. Aki bensejében boldog, bensejében örvendezik, bensőleg megvilágosodott, az a jógi az ÖRÖKKÉVALÓVÁ lett, az ÖRÖKKÉVALÓ Békéjébe² lép.
25. A risik, akiknek bűnei megsemmisültek, akiknél megszűnt a kettősség,³ akik uralkodnak énjükön és minden létezőnek java szívükön fekszik, elnyerik az ÖRÖKKÉVALÓ Békéjét.
26. Közel van azokhoz az ÖRÖKKÉVALÓ Békéje, akik ismerik magukat, akik elszakadtak a vágytól és a szenvedélytől, akik természetüket legyőzték és uralkodnak gondolataikon.
27. A bölcs, aki a külső világ ingereit kizárja, tekintetét szemöldökei közé rögzíti, orrában a ki- és belélegzés mozgását egyenlővé teszi.
28. Érzékein, elméjén,⁴ értelmén⁵ állandóan uralkodik, egyetlen célja a felszabadulás, a vágyat, a félelmet és a szenvedélyt örökre elvetette, bizony, az felszabadul.
29. Megismervén engem, mint az áldozat és önszigor elfogadját, minden világok dicső Uralkodóját, minden lény szerelmesét, az ilyen bölcs a Békét megtalálja.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógaról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti ötödik párbeszéd, amelynek címe:

A CSELEKVÉS RŐL VALÓ LEMONDÁS JÓGÁJA

HATODIK PÁRBESZÉD

Az Úr szól:

1. Aki cselekedetei gyümölcsetől függetlenül teszi azt, ami kötelesség, az az aszkéta, az a jógi, nem pedig az, aki elhagyja az áldozati tüzet és elhagyja a szertartásokat.⁶
2. Tudd meg, óh Pándava, hogy amit az emberek lemondásnak neveznek, az jóga. Nem lehet jógi az, aki nem mond le a formaképző akaratról.⁷
3. A jógát kereső bölcsnek cselekvés az eszköze. Ugyanannak a bölcsnek, ha már a jóga trónusára lépett, lelki nyugalom az eszköze.

¹ Buddhi.

² Nirvána.

³ T.i. a kettősség alsóbb és felsőbb Énjük között.

⁴ Manasz.

⁵ Buddhi.

⁶ Az aszkéta, a szannyázi, nem gyújt áldozati tüzet, nem végez szertartásokat, sem áldozatot nem mutat be, de mindez, az igazi lemondás nélkül, még nem teszi valódi szannyázivá.

⁷ Szankalpáról, a képzelőtehetségről, amely terveket sző a vágyak kielégítésére és a tettek gyümölcseinek elérésére.

4. Aki már nem ragaszkodik az érzékek tárgyaihoz, sem a cselekvéshez, és lemondott a forma-képző akaratról,¹ arról mondják, hogy a jóga trónusára lépett.
5. Emelje föl énjét az ÉN által és ne hagyja énjét elcsüggedni, mert valóban az ÉN barátja az ének, de az ÉN ellensége is az ének.
6. Akinek énjét legyőzte az ÉN, az olyan ének barátja az ÉN, de a le nem győzött alacsony ének² ádáz ellensége az ÉN.
7. Aki ÉN-uralt és békés, annál a magasabb Én³ hideg és meleg, öröm és fájdalom, megbecsülés és gyalázat közepette egyforma marad.
8. Azt a jógit, aki beéri a bölcsességgel és a tudással, aki sziklaszilárd és legyőzte érzékeit, aki előtt a sár, a kő, vagy az arany egyenlő értékű, azt összhangban lévőnek nevezik.
9. Aki részrehajlás nélkül szemléli szeretteit, barátait és ellenségeit, a különöst, a közömböst, az idegent és a rokont, becsületest és becstelent, az messze kimagaslik.
10. A jógi foglalkozzék a jógával szüntelenül, rejtett helyen, magányban, uralkodjék énjén és gondolatain, sóvárgás és reménykedés nélkül.
11. Tiszta helyen készítsen magának biztos ülést, nem túl magasat és nem alacsonyát, és legyen az egymásra helyezett posztóból, fekete antilopbőrből és kusa-fuból.
12. Ott elméjét⁴ összpontosítva, gondolatait és érzékeinek működését elnyomva, kitartóan ülve gyakorolja a jógát énjének megtisztítására.
13. Törzsét, fejét, nyakát tartsa egyenesen, mozdulatlanul, nézzen kitartóan orra hegyére, nem-látó tekintettel.
14. Derült lélekkel, félelem nélkül, híven megtartva a brahmácsán⁵ fogadalmát, elméjén uralkodva, Énrám gondolva, harmóniában üljön, Énreám vágyva.
15. A jógi, aki állandóan így egyesül az ÉN-nel, fegyelmezett, elmével, eléri az örök Békét, a legnagyobb Üdvöt,⁶ amely Énbennem van.
16. A jóga nem annak való, aki falánk, vagy aki túlzottan önmegtartóztató, aki túl sokat alszik, vagy túl sokat virraszt, óh Ardzsuna.
17. A jóga minden szenvedését elmulasztja annak, aki étkezésében, szórakozásában, tevékenységében, alvásban és ébrenlétben egyaránt mértékletes.
18. Ha legyőzött gondolatai⁷ az ÉN-re összpontosulnak, ha nem vágyik már a kívánatos dolgokra, akkor azt mondjuk: „harmóniában van”.
19. Mint a szélről védett lámpa lángja, amely nem imbolyog, olyannak mondható a jógi, aki gondolatait leigázta és elmerült az ÉN jógájában.
20. Az pedig, amiben a jóga gyakorlásával lecsillapított elméje nyugalmat talál, amiben az Én által meglátja az Én-t és az Én-ben elégedett.

¹ Lásd a 2. jegyzetet.

² Szó szerint: a nem-ének.

³ Itt. mint a Bhagavad Gítá sok más helyén, háromféle Énről van szó: az „ÉN” Atman-t jelenti, az egyetlen Létezőt, a legmagasabb rendű ént; az „Én” az ember magasabbrendű énjét, a benne lakozó isteni szellemet jelenti, az „én” pedig az ember halandó személyiségét, testét, érzelmeit és gondolatait.

⁴ Manasz.

⁵ Brahmácsán az olyan ember, aki nőtlenséget és teljes önmegtartóztatást fogad.

⁶ Nirvánát.

⁷ A jóginak meg kell tanulnia a tökéletes uralkodást gondolatain, hogy el ne kalandozzanak, amikor az ÉN-re akarja őket összpontosítani.

21. Amiben megtalálja a legnagyobb gyönyört, amelyet az értelem,¹ túl az érzékek világán, felfogni képes, amiben megállapodva, a Valóságtól többé el nem tér.
22. Amit ha egyszer elért, tudja, hogy annál többet el nem érhet; amiben ha megállapodott, meg nem rendíti még a nagy fájdalom sem.
23. Jógának nevezik ezt, a fájdalom uralmából való kiszabadulást.² Ehhez a jógához szilárd meggyőződéssel kell ragaszkodni, és nem csüggedő kedéllyel.
24. A képzelet³ szülte minden vágyról fenntartás nélkül lemondva, az elmével minden irányban féken tartva az érzékek csoportját.
25. Kitaróan szabályozva, az értelem⁴ segítségével lassanként meg kell találni a nyugalmat. Az elme az ÉN-ben lakozzék és ne gondoljon többé semmire.
26. Ahányszor az ingatag és állhatatlan elme elszáguld, annyiszor zabolázza meg a jógi és vezesse vissza az Én uralmába.
27. A legtisztább örömet érzi az a jógi, akinek elméje békés, szenvedély-természete megnyugodott, aki büntelen és természete az ÖRÖKKÉVALÓÉT tükrözi.
28. Az a jógi, aki énjét ily állandó harmóniában tartva, bűneit elhagyta, könnyen eléri az ÖRÖKKÉVALÓVAL való kapcsolat végtelen boldogságát.
29. A jógával harmóniába hozott én meglátja az ÉN-t mindenben és mindent az ÉN-ben; mindenütt ugyanazt látja az.⁵
30. Aki Engem lát mindenben és mindent Énbennem lát, azt Én soha el nem hagyom, és ő sem hagy el Engem soha.
31. Aki az egységet már elérte és Engem imád, a minden létezőben lakozót, az ilyen jógi Énbennem él, akármilyen is az életmódja.
32. Aki mindenkben csak az ÉN képmását látja, óh Ardzsuna, és mindenben egyenlőséget lát, akár kellemes, akár fájdalmas, az ilyet tökéletes jóginak tekintik.

Ardzsuna szól:

33. Az egyenletes kedély eme jógájához, amelyet kinyilatkoztattál, óh Madhuszúdhana, nem találok szilárd alapot, a nyugalanság miatt.
34. Mert az elme,⁶ bizony, igen nyugtalan, óh Krisna, heves, erőszakos, nehéz azt vezetni. Úgy vélem, oly nehezen fékezhető, mint a szél.

Az Úr szól:

35. Kétségtelen, óh hatalmas karú, az elme nehezen fékezhető és nyugtalan, de állandó gyakorlattal és szenvedélytelenséggel megfékezhető.
36. Nehéz elérnie a jógát annak, akinek énje nem fegyelmezett, de akin az ÉN uralkodik, eléri, ha helyesen irányítja erőit.

Ardzsuna szól:

¹ Buddhi.

² Ez nem azt jelenti, hogy a jógi a fájdalomtól igyekszik megszabadulni, hanem azt, hogy a fájdalom már nem tudja lelke egyensúlyát megzavarni.

³ Szankalpa.

⁴ Az értelem: buddhi; az elme: manasz.

⁵ Ez a vers a következővel és a Bhagavad Gitá sok más hasonló versével a Védánta filozófia felfogását tükrözi, amely szerint az ÉN, a Szellem, az egyetlen Létező minden dologban benne lakik és így az anyagban is Ő működik.

⁶ Manasz.

37. Aki fegyelmezetlen, de hite van, akinek elméje elkalandozik a jógától és nem ér el tökéleteséget a jógában, mely ösvényen halad az, óh Krisna?
38. Elbukván mindakettőn,¹ semmivé lesz-é, mint széttépett felhő, elsodorva és eltévedve az ÖRÖKKÉVALÓ ösvényén?
39. Méltass arra, óh Krisna, hogy eloszlassd e kétségeimet, mert nincs senki Rajtad kívül, aki megtudna szabadítani tőlük.

Az Úr szól:

40. Sem ebben a világban, sem a jövő életben nem vár reá romlás, óh Príthá fia. Aki igazul cselekszik, óh kedvesem, sohasem juthat a keservek útjára.
41. Elérvén a tisztán-cselekvők világát és számtalan évig ott időzvé, az, aki még tökéletlen volt a jógában, tiszta és áldott házban születik újra.
42. Sőt bölcs jógik családjában is világra jöhet, de ilyen születéshez jutni a legnehezebb dolog a földön.
43. Ott újra fölveszi előbbi testének jellegzetességeit és velük ismét a tökéletességre törekszik, óh te, Kuruk öröme.
44. Előbbi gyakorlatai ellenállhatatlanul sodorják tovább. Csupán a jóga ismeretére törekedve, már a jógát kereső is felülemelkedhet Brahmá szavain.²
45. A jógi pedig, kitartóan fáradozva, a büntől megtisztulva, számos születéssel tökéletesülve, eléri a legfelsőbb célt.
46. A jógi nagyobb az aszkétánál, még a bölcsnél is nagyobbak tartják; nagyobb a jógi a tett emberénél is. Légy tehát jógi, óh Ardzsuna!
47. Azt pedig, aki telve hittel, benső Énjével Énbennem lakik és engem imád, azt minden jógi között úgy tekintem Én, mint aki elérte a legtökéletesebb harmóniát.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti hatodik párbeszéd, amelynek címe:

AZ ÖNURALOM JÓGÁJA

HETEDIK PÁRBESZÉD

Az Úr szól:

1. Ha elméd rajtam csüng, óh Pártha, ha jógát gyakorolsz és Énbennem találsz menedéket, hogy akkor teljességemben miként ismerhetsz meg kétségtelenül, íme, halld.
2. Teljes egészében kinyilvánítom neked ezt a tudást és ezt a bölcsességet, amelyet megismervén, nincs itt semmi más, amit tudni kellene.
3. Az emberek ezrei között alig van egy, aki a tökéletességre törekszik, és azok között, akik sikerrel törekszenek, alig ismer egy lényegemben engem.
4. A föld, a víz, a tűz, a levegő, az éter, az elme, az értelem és az én-tudat:¹ ez a nyolcas felosztása természetemnek.²

¹ T.i. mindkét ösvényen: a cselekvés jógájának és a tudás jógájának ösvényén.

² T.i. felülemelkedhet a Védákon, ill. a Védákban előírt szertartásokon és ezek gyümölcsein

5. Ez az alsóbbrendű. Ismerd meg a másikat, a magasabb rendű, az élet-elemet is,³ óh, hatalmas karú, amely a mindenséget fenntartja.
6. Tudd meg, hogy ez az anyaméhe, minden létezőnek. Én vagyok a forrás, amelyből a mindenség fakad és feloszlásának helye is Én vagyok.
7. Nincs nálam hatalmasabb, óh Dhanandzsaja, rajtam függ a mindenség, mint gyöngysor a zsinóron.
8. Én vagyok a víznek zamatja, óh Kunti fia, a holdnak és napnak ragyogása, a Hatalom Igéje⁴ a Védákban, a hang az éterben és a férfiakban a férfierő.
9. A földek tiszta illata, a tűznek szikrája Én vagyok, az élet minden létezőben és az aszkéta szigorja Én vagyok.
10. Ismerj meg Engem, óh Pártha, Én vagyok az örök magva mindennek. Az értelemmel megáldottakban Én vagyok az értelem,⁵ abban, ami pompás. Én vagyok a pompa.
11. Az erősebbekben vágy- és szenvedély nélküli erő vagyok. A lényekben, óh Bháraták ura, Én vagyok a vágy, amely a dharmával nem ellenkezik.
12. A harmonikus, a tevékeny és a tunya természetek,⁶ tudd meg, Éntőlem valók. Én nem vagyok bennük, de ők Énbennem vannak.
13. Az egész világot megtéveszti a természetnek e három tulajdonsága, azért nem ismer Engem, a fölötté állót és elmúlhatatlant.
14. Ezen az Én isteni látszat-világomon⁷ amely a tulajdonságokból született, nehéz áthatolni. Akik Hozzám jönnek, áthatolnak e látszaton.
15. A gonoszok, a balgák, a hitványak, akiknek bölcsességét e látszat megrontotta, akik démoni⁸ tulajdonságokba öltöztek, nem jönnek Hozzám.
16. Az igazaknak négy osztálya tisztel Engem, óh Ardzsuna, a szenvedők, a tudást keresők, az énkutatók és a bölcsék, óh Bháraták ura.
17. Közülük legjobb az állandóan harmóniában lévő bölcs, aki az Egyet imádja. A bölcs minde- nek fölött Engem szeret és Én szeretem őt.
18. Nemes az mind, de a bölcsét, bizony, úgy tekintem, mint saját magamat. Énjével egyesülvén, Engem választott ő, a legmagasabb Ösvényt.
19. Sok születés után Hozzám jön a bölcsességgel teli ember. „Vászdúeva⁹ minden” – mondja; de ilyen Mahátmát találni nehéz.
20. Akiknek bölcsességét a vágyak megszággatták, azok más Fénylő Lényekhez mennek, és természetük szerint különféle külső előírásoknak engedelmessé válnak.
21. Minden hívőnek, bárhová fordul is áhítatával, bizony, Én adom a hitnek állhatatosságát.

¹ Ahamkára.

² Prakriti-nak, a fizikai világ anyagának. A Gitá itt tehát Istennek a látható, fizikai anyagban lakozására utal (lásd a Bevezetést).

³ Az életet adó erőt, a Szánkhja szerinti purusát. (Lásd a Bevezetést).

⁴ OM, a szent szó, az Ige, amellyel Isten a világot megteremtette.

⁵ Buddhi.

⁶ Szattva, radzsasz és tamasz szerint valók, vagyis azok, amelyekben a három guna valamelyike van többségben.

⁷ Májá.

⁸ Az aszuráknak, az angyalok ellenlábasainak tulajdonságaiba.

⁹ Sri Krisna neve atyja, Vászdúeva után.

22. E hittel átítatva keresi imádata tárgyát, aki teljesíti kívánságát, de a belőle származó jót Én rendelem el.
23. Múlандó az ilyen jutalom és a korlátolt embernek való. A Fénylőkhöz megy az, aki a Fénylőket imádja, de az én híveim Énhozzám jönnek.
24. Az értelem nélküliek azt hiszik Énrólam, a megnyilvánulatlanról, hogy megnyilvánultam, nem ismervén magasztos természetemet, a maradandót, a fenségeset.
25. Nem mindenki ismer föl Engem e látszat-teremtés burkában. Ez az elámított világ nem ismer Engem, a nem születettet, a maradandót.
26. Én ismerem a múlt, a jelen és a jövő teremtményeit, óh Ardzsuna, de Engem senki sem ismer.
27. A vonzásból és taszításból eredő ellentétpárok káprázata folytán minden teremtmény teljesen elámítva járja e világot.
28. De akiknek tettei tiszták, akiknek bűnei véget értek, azok az ellentétpárok káprázatából kiszabadulva Engem imádnak, fogadalmaikhoz híven.
29. Akik Énnálam találva menedéket, felszabadulást keresnek a születéstől és a haláltól, azok ismerik az ÖRÖKKÉVALÓT,¹ a legfelsőbb ÉN-t,² és ismernek minden cselekvést.³
30. Akik tudják, mi az ős-elem,⁴ akik tudják, ki a Fénylő Lények legmagasabbja,⁵ akik tudják, mi mi a legfőbb áldozat,⁶ azok egyensúlyozott elmével még távozásuk⁷ órájában is ismernek Engem.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti hetedik párbeszéd, amelynek címe:

A MEGKÜLÖNBÖZTETŐ TUDÁS JÓGÁJA

NYOLCADIK PÁRBESZÉD

Ardzsuna szól:

1. Mi az az ÖRÖKKÉVALÓ,⁸ mi az a legfelsőbb ÉN,⁹ mi a cselekvés,¹⁰ óh Purusottama? És mi mi az, amit az őselemlől való tudásnak¹¹ mondanak? És mi a Fénylők Legmagasabbjáról való tudás?¹²
2. És mit értsek a legfőbb áldozaton¹³ itt a testben, és hogyan, óh Madhuszúdana? És hogyan ismernek meg Téged távozásuk órájában azok, akiken az ÉN uralkodik?

Az Úr szól:

¹ Brahman.

² Adhiátmá, az istenség mint az ember legfelsőbb Énje.

³ Karma.

⁴ Adhibhúta. az istenség, mint ős-elem.

⁵ Adhidaiva, az istenség az anyagi birodalomban.

⁶ Adhijadznya, az istenség, mint a legmagasabb rendű áldozat.

⁷ A testükből való távozás, a halál órájában.

⁸ Brahman.

⁹ Adhiátmá.

¹⁰ Karma.

¹¹ Adhibhúta.

¹² Adhidaiva.

¹³ Adhijadznya.

3. Az, ami el nem pusztul, a legfölségesebb, az az ÖRÖKKÉVALÓ;¹ az Ő lényegéből valót hívják legfelsőbb ÉN-nek.² A kiáradást, amely a teremtmények születését okozza, cselekvésnek³ nevezik.
4. Az őselemről való tudás⁴ múlandó természetemre vonatkozik, a Fénylők Legmagasabbjáról való tudás⁵ az életet adó erőre. A legfőbb áldozatról való tudás,⁶ óh élők legjobbja, Én rólam szól, amikor testet öltök.
5. Aki testét levetvén, úgy távozik, hogy végső órájában is csak Én reám gondol, lényembe olvad kétségtelenül.
6. Ki mire gondol végső órájában, amikor testét elhagyja, ahhoz megy az, óh Kunti fia, mert természete azzal rokon.
7. Mindig Én reám gondolj tehát, és küzdj! Elmédet⁷ és értelmedet⁸ Én reám függesztvén, hozzám zám jössz bizonyosan.
8. Akinek elméje semmi más felé el nem kalandozik, mert folytonos gyakorlattal már összhangban van, aki folyvást medítál, óh Pártha, az a legfelsőbb isteni Szellemhez jut.
9. Az, aki az Ősire, a Mindentudóra, a Mindenhatóra gondol, arra, aki parányibb a paránynál és mégis mindennek hordozója, akinek alakja elképzelhetetlen, és ragyog, mint nap a sötétség fölött.
10. Aki távozása idején szilárd elmével, áhítatban elmerülve, a jóga erejénél fogva az élet leheletét szemöldökei közé gyűjti, e legfelsőbb isteni Szellembe lép.
11. Az ösvényt, amelyet a Véda ismerői elpusztíthatatlannak mondtak, amelyre a fegyelmezettek és szenvedélytelenek lépnek, amelyre vágyakozva, megtartóztatást⁹ fogadnak, ezt az ösvényt tárom most fel előtted röviden.
12. Az, aki minden kaput¹⁰ becsukva, elméjét szívébe zárva,¹¹ az élet leheletét fejében tartva, jógára összpontosulva,
13. OM-ot, az ÖRÖKKÉVALÓ egy szótagú nevét mondogatva, Én reám gondol: az így távozó, a testét elhagyó, a legmagasabb ösvényen halad.
14. Aki folyvást Én reám gondol, egyébire sohasem gondol, az ilyen örök harmóniában élő jógi, óh Pártha, könnyen elér Engem.
15. Az ilyen Mahátmák, miután Hozzám jöttek, nem születnek újra a szenvedések e múlandó helyén; a legtökéletesebb üdvösségbe léptek.
16. A világok, Brahmá világától kezdve, jönnek és mennek, óh Ardzsuna, de aki Énhozzám jön, óh Kaunteja, az nem ismeri többé a megszületést.

¹ Brahman.

² Adhiátmá.

³ Karma.

⁴ Adhibúta.

⁵ Adhidaiva.

⁶ Adhijadzsnja; a legfőbb áldozat az istenség áldozat, amikor magára veszi az anyag burkát: megteremti a világot és testet ölt az emberek között.

⁷ Manasz.

⁸ Buddhi.

⁹ Brahmacsárja.

¹⁰ A test kapuit, az érzékszerveket.

¹¹ Az elme ne foglalkozzon a külső tárgyakkal, hanem irányuljon egyedül csak Istenre.

17. Akik ismerik Brahmá nappalát, amelynek tartama ezer világekorszak, és Brahmá éjszakáját, amely ezer világekorszak múlva ér véget,¹ azok ismerik a nappalt és az éjszakát.
18. A meg nem nyilvánultból kiárad a megnyilvánult a nappal hajnalán és a meg nem nyilvánultba enyészik el ismét az éj közeledtével.
19. A teremtmények e sokasága, amely folytonosan keletkezik, elenyészik ismét, ha jó az éjszaka. De kiárad újra, rendeltetészerűen, óh Pártha, ha jó a nappal.²
20. Létezik tehát a megnyilvánult fölött egy másik, örökkévaló Megnyilvánulatlan, amely nem pusztul el minden pusztultával.
21. E Megnyilvánulatlant Maradandónak mondják, a legfelsőbb Ösvénynek nevezik. Akik Ezt elérik, vissza már nem térnek. Ez az Én legfelsőbb lakhelyem.
22. Ő, a legfelsőbb Szellem,³ akiben minden teremtmény honol, aki az egész mindenséget áthatja, csak iránta való tántoríthatatlan odaadással érhető el, óh Pártha.
23. Megjelölöm neked azt az időszakot, amelyben távozva, a jógik nem térnek többé vissza, és azt, amelyben távozva visszatérnek, óh Bháraták hercege.
24. Ha azok, akik ismerik az ÖRÖKKÉVALÓT, a tűznek, világosságnak idején, napfénynél, a hold növekedésekor, a nap északi járásának hat hónapjában távoznak, az ÖRÖKKÉVALÓBA jutnak.⁴
25. Füstben avagy éjszakában, a hold fogyó szakaszában, a nap déli járásának hat hónapjában távozó jögi holdtestét⁵ elnyerve, visszatér.⁶
26. Világosság és sötétség, e kettő a világ örök ösvénye.⁷ Az egyikén halad, aki nem jön vissza, a másikon az jár, ki újra visszatér.
27. Ismervén ez ösvényeket, óh Pártha, a jögi sohasem jön zavarba.⁸²⁵ Légy hát mindig szilárd a jógában, óh Ardzsuna.
28. A jögi mindezt megismervén, felülemelkedik az érdemedús tettek gyümölcsein, amelyek a Védák szerint az áldozást, az önszigort és az alamizsnálkodást követik, és elfoglalja magasztos, ősi trónusát.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló Írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti nyolcadik párbeszéd, amelynek címe:

AZ ELPUSZTÍTHATATLAN ÉS MAGASZTOS ÖRÖKKÉVALÓ JÓGÁJA

¹ A négy juga, vagyis világekorszak (összesen 4,320.000 földi év) egy mahá-jugát, „nagy korszakot” alkot. Ezer mahá-jugáig tart Brahmá nappala és ezer mahá-jugáig Brahmá éjszakája. A kétezer mahá-juga együtt egy kalpa. Háromszáz kalpa együtt Brahmá egy esztendeje. Brahmá száz esztendeje egy mahá-kalpa: eddig tart a világegyetem élete. (C.C. Caleb nyomán.)

² Ez a periodicitás, a szabályos időközökben való visszatérés, megismétlődés, a világegyetem egyik alapvető, minden területen érvényes törvénye.

³ Purusa.

⁴ Az ÖRÖKKÉVALÓ-val egyesülni kívánó jógik a megvilágosodás különböző fokozatain mennek át (amelyeket itt a világosság növekvő fokozatai jelképeznek), míg elérik az egyesülést az ÖRÖKKÉVALÓ-val. Ekkor megszabadulnak a születés és halál kényszerétől és nem születnek újra a földön.

⁵ Asztrális testét.

⁶ Akik csupán az előírt szertartásokat és áldozatokat végzik, nem szabadulnak föl. hanem újra visszatérnek a földre.

⁷ E két ösvényre többször utal a Gítá: az egyik, a világosság, a felszabaduláshoz (moksa) vezet, a másik, a sötétség, a mennybe (szvarga) és onnan megint vissza a földre.

⁸ Mert tudja, melyik ösvény hová vezet.

KILENCEDIK PÁRBESZÉD

Az Úr szól:

1. Föltárom előtted, mert te nem ócsárolsz, e legmélyebb titkot,¹ a tudással párosult bölcsességet, amelynek ismerete megment a rossztól.
2. Királyi tudomány, királyi titok ez, a legfelségesebb Megtisztító Ész-fölötti² törvény³ szerinti, ti, könnyű gyakorolni és örök.
3. Akik e tudásban⁴ nem bíznak, óh Parantapa, nem jutnak Hozzám, hanem a halál e világának ösvényeire térnek vissza.
4. Meg nem nyilvánult valómmal áthatom az egész világot, minden lény Énbennem gyökerezik, Én nem gyökerezem bennük.
5. És mégsem gyökereznek Énbennem a lények. Íme legfelsőbb jógám! Énem a lények fenntartója, nem gyökerezik a lényekben, hanem mindennek okozó ereje.
6. Amint a hatalmas, mindenüvé áramló levegő az éterben⁵ leli gyökerét, úgy nyugszik gyökere, tudd meg, Énbennem minden létezőnek.
7. A világ egy korszakának⁶ végeztével, óh Kaunteja, minden teremtmény visszatér alacsonyabb nyabb természetembe.⁷ A világ egy korszakának, új kalpának kezdetével, őket ismét kiárasztom.
8. A természetben⁸ rejtőzve, amely az Enyém, ismételten kiöntöm a teremtmények sokaságát, a természet kényszerítő erejéből.
9. De a művelet nem köt le Engemet, óh Dhanandzsaja, magasan fölötte állok, nem kötnek le már a tettek.
10. Ellenőrzésem mellett a természet hoz létre mindent, a mozgót és a mozdulatlant. Ezért forog a mindenség.
11. Ha ember-alakban jövök, a balgák nem vesznek észre, nem ismerik föl magasztos voltom, a lények nagy Urát.
12. Sem reményük, sem tetteik; nincsen nekik bölcsességük; esztelenek, álnok, durva, démoni természetűek.⁹
13. De a Mahátmák, óh Pártha, istenségem részesei, úgy ismernek Engem már, mint örök forrását mindennek és ezért tántoríthatatlan elmével¹⁰ Engem imádnak.
14. Engem magasztalva folyvást, fogadalmaikhoz híven Én előttem leborulnak, és örökös harmóniában Én-hozzám száll áhítatuk.

¹ Brahm-dnyána, az Én-ismeret tudománya ez, ami megment a rossztól, vagyis a születések és halálok körforgásától.

² Közvetlenül, az intuícióval fogható fel.

³ Dharma.

⁴ Dharma; itt az 1. versben említett tudással párosult bölcsességet jelenti.

⁵ Ákása, a „világ-éter”, mintegy az alapanyaga mindennek.

⁶ A világekorszak, a kalpa, az istenség megnyilvánulásának eg) szakasza. A kalpa kezdete a teremtett dolgok létrehozásának, vége pedig elpusztításuknak ideje. (Lásd: Vili. 18. jegyzet).

⁷ Pará Prakriti. (Lásd a Bevezetést.)

⁸ Pará Prakriti.

⁹ A tamasz guna, vagyis az anyag „sötét” tulajdonsága jellemzi az itt említett ráksasza- és aszúra-szerű lényeket. A ráksaszák félig emberi, kegyetlen és vérszomjas óriások, az aszúrák pedig a Fénylő Lényeknek, az angyaloknak ellenlábasai.

¹⁰ Manasz.

15. Mások ismét a tudásnak áldozatával áldoznak, és úgy imádnak Engem, mint az Egyetlent és a Sokfélét, a mindenütt Jelentelét.
16. Én vagyok az áldozás és Én vagyok az áldozat is. Én vagyok az ősöknek szánt ajándék, a láng-adó fii; Én vagyok a mantram, a vaj, a tűz és az égő áldozat.
17. Vagyok a világ atyja, anyja, fenntartója, őse, a szent Egy, akit ismerni kell, én vagyok a hatalom szava,¹ Rig-, Száma- és Jadzsur-Véda.
18. Az Ösvény, a Férj, az Úr, a Tanú, Otthon és Menedék, a Szerető, az Eredet, az Elmúlás, az Alapzat, a Kincsház, az örök Mag.
19. Én árasztom, a meleget, küldök vagy nem küldök esőt. Halhatatlanság és halál, lét és nemlét – Én vagyok az.
20. A Védák ismerői, és akik szoma-italt isznak, büntől tiszták és áldozattal hódolva imádnak Engem, a mennyekbe vivő útért könyörögnek ezek Hozzám; ők a Fénylők Urának szent országába emelkednek és a mennyben élvezik a Fénylők égi lakomáját.
21. De miután élvezték a nagy mennyei birodalmat, szentségük elhervadtával² visszatérnek a halálnak e világába. Bár megtartották a Védák parancsolta erényeket, mégis, a vágyakra vágyva a múlandót érik csak el.
22. Akik csak Engem imádnak, akik másra nem gondolnak, az ily összhangban lévőknek teljes biztonságot hozok.
23. Még a Fénylők hívei is, ha teljes hittel hódolnak, szintén Engem imádnak, Kunti fia, bár az ősi szabályok ellenére.
24. Minden áldozat Én nekem szól és mindennek Én vagyok Ura, de ők nem ismerik az Én lényegemet, és így elbuknak.
25. Akik a Fénylő Lényeket imádják, hozzájuk mennek; az ősökhöz, az Atyákhoz megy az ősöket imádó. A természetsellemekhez³ jut, aki nekik áldozott, de Énhozzám jönnek azok, akik Engem imádnak.
26. Ki egy levelet, virágot, gyümölcsöt vagy vizet áldoz áhitattal Énnekem, elfogadom azt a törekvőtől, mivel áhitattal ajánlotta föl Nekem.
27. Bármivel is foglalkozzál, bármivel is táplálkozzál, bármit áldozzál is, bármit ajándékozzál, Kaunteja, bármit tégy is lemondásból, tedd mindezt Nekem ajánlva.
28. Így szabadulsz föl a tettek bilincseitől, amelyek jó és rossz gyümölcsöt hoznak. A lemondás jógájával eléred a harmóniát és Hozzám jössz, ha szabad leszel.
29. Mindenhez egyforma vagyok, nincs Elöttem gyűlöletes és nincs Elöttem kedves sem.⁴ Aki odaadással imád Engem, az Én bennem lakik és Én őbenne lakozom.
30. Még a legbűnösebb is, ha egész szívvel Engem imád, az igazak közé számít, mert helyesen választott.
31. Az ilyen már hamarosan rátér az erény útjára és az örök békébe jut. Az Én hívem nem veszhet el soha, tudd meg, óh Kaunteja, és légy ebben bizonyos.

¹ AUM vagy OM, a szent szó, az Ige.

² Amikor jócselekedeteik jutalmát megkapták.

³ Abhútákhoz.

⁴ Ennek a versnek csak látszólag mondanak ellent a tizenkettedik párbeszéd utolsó versei. Értelme, hogy Isten senkit sem kezel részrehajlóan.

32. Aki Nálam keres oltalmat, legyen bár bűnben fogamzott, asszony, vaisja,¹ vagy épp sűdra,² a legmagasabb úton jár.
33. Mennyivel inkább tehát a szent bráhma és a jámbor királyi szentek. Te, aki e múlandó és örömtelen világra jöttél, imádj tehát Engem.
34. Elmédet Én reám szegezd, Engem szeress, Nékem áldozz, Én előttem borulj le. Így összhangba jössz az ÉN-nel és eléred magasztos célod: Én hozzám jutsz biztosan.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti kilencedik párbeszéd, amelynek címe:

A KIRÁLYI TUDOMÁNY ÉS A KIRÁLYI TITOK JÓGÁJA

TIZEDIK PÁRBESZÉD

Az Úr szól:

1. Halld, tovább, óh erős karú, legfelsőbb szózatomat; közlöm azt veled, mert szeretlek és mert javadat akarom.
2. Sem a Fénylő Lények sokasága, sem a nagy risik³ nem ismerik az Én eredetemet, mert a Fénylő Lények és a nagy risik is Belőlem erednek.
3. Aki ismer Engem, a nem születőt, a kezdet nélkülít, a világ hatalmas Urát, az a tévelygésmentes a halandók között minden bűntől megszabadul.
4. Értelem,⁴ bölcsesség, tiszta látás,⁵ megbocsátás, igazság, önmegtartóztatás, nyugalom, öröm, fájdalom, lét és nemlét, félelem és bátorság is.
5. Ártalmatlanság, egyenletes kedély, elégedettség, önszigor, alamizsnálkodás, dicsőség és gyalázat: ezek jellemző sajátosságai az Éntőlem származó lényeknek.
6. A hét nagy risi, az ősi Négy,⁶ valamint a Manuk⁷ természetemből és elmémből⁸ születtek. Ez Ez a faj az ő ivadékuk.
7. Aki ismeri hatalmam és jógám lényegét, a jógában nem ingadozik és ezáltal harmonikus; ehhez nem fér kétség.
8. Én vagyok a nemzője mindennek, Belőlem fejlődik minden létező. A bölcsek, megértve ezt, elragadtatva imádnak Engem.
9. Mindig Énreám emlékezve, éltüket Énbelém rejtve, egymást megvilágosítva, folyton Énrólam társalogva, elégedettek és boldogak.
10. E mindig harmonikusoknak, akik szeretetben imádnak, a megkülönböztetés jógáját⁹ adom, amelyen át Énhozzám jönnek.

¹ A harmadik, az ú.n. kereskedő-kaszt.

² A negyedik, a kétkezi munkások, szolgák kasztja.

³ A risi olyan ember, aki befejezte emberi fejlődését, de a fizikain túli világokban kapcsolatban marad a földdel, hogy segítse az emberiséget.

⁴ Buddhi.

⁵ Amelyik a valót a valótlantól, a látszatot a valóságtól meg tudja különböztetni.

⁶ Kumára, vagyis „szűzi ifjú”. A négy Kumára a föld okkult hierarchiájában a legmagasabb rangot viseli.

⁷ A Manuk az emberi fajok ősei, vezetői és törvényhozói.

⁸ Brahmá elméjéből, azért „Manaszaputrák”-nak, az Elme Fiainak is nevezik őket.

⁹ Buddhi-jóga.

11. Tiszta könyörületből irántuk, Énjükben lakozván, a bölcsesség fénylő lámpásával eloszlatom a tudatlanságuk szülte sötétséget.

Ardzsuna szól:

12. Te vagy a magasztos ÖRÖKKÉVALÓ, a magasztos Menedék, a magasztos Tisztaság, az örök isteni Ember, a nem született, ősi istenség, Te vagy az Úr!
13. Minden risi így szólított Téged, az isteni risi Nárada¹ is, és a többiek: Aszita, Devala és Vjásza; és most Tenmagad is ezt mondod nekem.
14. Hiszem, hogy mind igaz, amit neked szólasz, óh Kesava. Megnyilvánulásodat, óh Uram, Te áldott, sem a Fénylők, sem a dánavák² nem értik meg.
15. Tenmagadat csak Tenmagad ismeri Tenmagad által, óh Purusottama.³ Mindennek forrása, mindennek Ura, a Fénylők Fénylője, a világ Uralkodója!
16. Kegyeskedjél leplezetlenül föltárni isteni dicsőségedet, amellyel e világokat áthatva, mégis megmaradsz.
17. Hogyan ismerhetlek meg állandó meditálással, óh Jógi? Miben, milyen formákban gondoljak Reád, óh áldott Uram?
18. Szólj nekem újra, részletesen, jógádról és dicsőségedről, óh Dzsánárdana! Éltető szavaiddal nem tudok betelni.

Az Úr szól:

19. Légy áldott! Isteni dicsőségem legfőbb vonásait közlöm veled, óh Kuruk legjobbja. Hogyha részletezném, vége sohasem volna.
20. Én vagyok, óh Gudákesa, a mindenek szívében lakozó ÉN. Én vagyok kezdete, közepe és vége minden létezőnek.
21. Visnu vagyok az Áditják⁴ között; a ragyogások közt Én vagyok a Nap; Maricsi vagyok a Marutok⁵ között; az égitestek közt Én vagyok a Hold.
22. A védák közt Száma-Véda vagyok; Vászava⁶ a Fénylő Lények között; az elme⁷ az érzékek között; az élőlények értelmessége⁸ Én vagyok.
23. Sankara vagyok a Rudrák⁹ között; a jaksák és ráksaszák¹⁰ között Vittesa; a Vászuk¹¹ között én én vagyok Pávaka; Meru¹² vagyok a magas hegyek között.
24. Tudd meg, óh Pártha, hogy a ház papjai között e legfőbb, Brihaszpati¹³ vagyok; Szkanda¹ a hadvezérek között; a tavak között az óceán.

¹ Nárada igen nagy és misztikus risi, a Rig-Véda állítólagos szerzője, törvényhozó.

² Félistenek, a szó görög értelmében.

³ Legmagasabb rendű purusa.

⁴ Áditjáknak a napmítoszhoz tartozó 12 istent nevezik, ők a bolygók istenei, és fejük a Visnu nevet viseli.

⁵ A Marutok a szél és a vihar 49 istene, fejük Maricsi, a hét nagy risi egyike.

⁶ Vászava Indrának, a védikus főistennek egyik neve.

⁷ Manasz. Keleten az elmét az érzékekhez számítják.

⁸ Csetaná.

⁹ A Rúdrák a vihar 11 istene.

¹⁰ A jaksák, vagyis manók, a Kincsek urának, Kuberának szolgái, munkájuk a fémekkel van összefüggésben. A ráksaszák, vagyis óriások, titánok, Atlantisz gigászi lakói, akik a mágiában és a boszorkányságban járatosak voltak.

¹¹ Az Indrát körülvevő 8 istenség, a kozmikus jelenségek istenei. Pávaka a tűz istenének, Agninak fia. a villamosság megszemélyesítője.

¹² Meru az első szárazföld, a legmagasabb, misztikus hegycsúcs a hindu mitológiában.

¹³ Indra isten háznépének papja.

25. A nagy risik között Bhriḡu;² a szavak között az egyetlen szótag, OM; az áldozatok között a csöndes ismétlés³ vagyok; a mozdulatlan dolgok közt a Himalája.
26. Aszvattha⁴ vagyok minden fák között; az isteni risik közt Nárada; Csitraratha a Gandarvák⁵ között; a tökéletesek közt Kapi!a,⁶ a remete.
27. Uccsaihsravasz⁷ vagyok a mének között, a nektárból született; Airávata⁸ vagyok a királyi elefántok között, és az emberek közt az Uralkodó.
28. A fegyverek között az Isten nyila, a tehenek közt Kámadhuk;⁹ Kandarpa¹⁰ a nemzők között; Vászuki¹¹ a kígyók között.
29. A Nágák¹² közt Ananta vagyok; Varun a¹³ a tenger lakói között; Arjamán az ősök között; Jama¹⁴ a fejedelmek között.
30. A daitják¹⁵ közt Prahláda; a számlálók közt az Idő; a királyi oroszlán a vadállatok közt; Vainateja¹⁶ a madarak között.
31. A tisztító elemek közt a szél vagyok; Ráma¹⁷ a harcosok között; a halak között Makara;¹⁸ a folyók közt a Gangá vagyok.
32. Minden teremtésnek Én vagyok a kezdete, közepe és vége, óh Ardzsuna. A tudományok között az ÉN tudománya, a szónok ékesszólása vagyok Én.
33. A betűk közt az „A” betű vagyok és az összetett szavakban a kettősség. Az örökké tartó Idő vagyok; a Fenntartó, aki mindenüvé fordítja orcáját.
34. Én vagyok a mindent elnyelő halál és minden eljövendőnek kútforrása; a női tulajdonságok közül a hírnév, a siker, a beszéd, az emlékezés, az okosság, állandóság, és megbocsátás.
35. A himnuszok közt Brihatszámán¹⁹ vagyok; Gájatri²⁰ a versformák között; Márgasirsa²¹ a hónapok között, és az évszakok közt a virágnitító.
36. Én vagyok a csaló csalárd játéka, de minden tündöklőnek tündöklése is; a győzelem, az elszántság, és az igazaknak igazsága Én vagyok.

¹ Siva isten második fia, az égi seregek vezére.

² Bhriḡu a hét nagy risi egyike volt.

³ Dzsapa. a mantrák mormolásával egybekötött csendes meditálás Istenen.

⁴ A „Ficus religiosa”. (Lásd a XV. párbeszéd 1. jegyzetét.)

⁵ A zene angyalai.

⁶ A nagy bölcs, a Szánkhja-rendszer állítólagos megalapítója.

⁷ Indra isten lova.

⁸ Indra isten elefántja

⁹ Indra isten tehene.

¹⁰ A hindu Ámor, az, ami a testi kívánságon felül nemzésre ösztönöz.

¹¹ A hindu mitológia hétfejű kígyója, ami az egyik fölemelt fején a földet tartja.

¹² A nem mérges kígyók, a bölcsesség jelképei.

¹³ A tenger istene, a védikus istenségek legrégebbje; mélyebb értelemben a bibliai „vizeket” jelenti, amelyek fölött az Isten lelke lebegett. A görögök Ouranosz-ának őstípusa.

¹⁴ A halál istene, a hindu Plútó.

¹⁵ A daitják félig óriások, félig emberek voltak. Prahláda egyik királyaik fia volt, aki atyja akarata ellenére is kitartott Visnu imádása mellett. Mikor atyja emiatt meg akarta ölni, Visnu emberoroszlán alakjába öltözött és megölte a királyt.

¹⁶ Visnu madara.

¹⁷ A Rámájana hőse.

¹⁸ A krokodil, a víz istenének. Varunának szent állata.

¹⁹ A Száma-Véda himnuszai között a legtiszteltebb.

²⁰ Igen kedvelt és ismert védikus versforma, 8 verslábból áll, egyenként 8 szótaggal.

²¹ November második és december első fele.

37. A Vrísni nemzetségben Vászudéva vagyok; a Pándavák közt Dhanandzsaja;¹ a remeték közt Vjásza² vagyok, a költők közt Usaná,³ a dalnok.
38. Az uralkodóknak jogara vagyok, a hatalomra vágyóknak az államférfiúi bölcsesség; a titkokban a hallgatás, és a tudók tudása Én vagyok.
39. Minek mi a magva, az vagyok Én, óh Ardzsuna. Nem létezhet Nélkülem semmi, akár mozgó dolog, akár mozdulatlan.
40. Isteni kiválóságaimnak nincsen vége, óh Parantapa. Amit felsoroltam, mutatja végtelen dicsőségemet.
41. Minden, ami dicső, szép, jó és hatalmas, tudd meg, tündöklésem egy töredéke az.
42. De e sok részletet tudnod mire való, óh Ardzsuna? Egy töredékemmel áthatom a mindenséget, és megmaradok.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban, a Sri Krisna és Ardzsuna közötti tizedik párbeszéd, amelynek címe:

A KIRÁLYI HATALOM JÓGÁJA

TIZENEGYEDIK PÁRBESZÉD

Ardzsuna szól:

1. Könyörületből kimondtad a szót a magasztos Titokról, amely az ÉN-t tárja föl, és ezzel eloszlattad téves elképzeléseimet.
2. Részletesen hallottalak beszélni a létezők teremtéséről és elpusztításáról, és örök fenségedről is, óh Lótusz-szemű!
3. Miután leírtad lényedet, óh legfőbb Úr, látni szeretném mindenható Alakodat,⁴ óh létezők legjobbjá.
4. Ha úgy gondolod, hogy el tudom viselni látását, mutasd meg nekem elmúlhatatlan Énedet, óh Uram, Jógának Ura!

Az Úr szól:

5. Lásd hát, óh Pártha, egyik alakomat, a százerétűt, az ezerrétűt, a sokfélét, az istenit, változó színekben és formákban.
6. Lásd az Aditjákat, a Vászukat, a Rudrákat, a két Asvint⁵ és a Marutokat, lásd meg, óh Bhárata, az eddig nem látott, számtalan csodát.
7. E mai napon, íme, lásd meg az egész mindenséget, minden mozgót és mozdulatlant, az Én testemben mint Egységet, és minden mást, amit látni kívánsz.
8. De emberi szemeddel nem láthatsz Engem, isteni szemet adok hát neked. íme, lásd fejedelmi Jógámat!

Szandzsaja szól:

¹ Ardzsuna.

² A nagy bölcs és szent, a Mahábhárata szerzője, a Védánta-rendszer megalapítója.

³ Bhrigunak, a hét nagy risi egyikének fia, a daitják papja és tanítója.

⁴ T.i. mint Isvarát, a Teremtőt.

⁵ Védikus, titokzatos és okkult istenségek. Örökké fiatalok és szépek, a hajnal megszemélyesítői, akik „előkészítik” a Hajnal útját azok számára, akik türelmesen vártak egész éjszaka.

9. Így szólt, királyom,¹ a jóga hatalmas Ura, Hari,² és megmutatkozott Párthának felséges alakjában, mint Isvara, az Úr.
10. A sok-szemű, sok-szájú, csodás jelenség, isteni pompával, isteni fegyvereket tartva.
11. Isteni ékességekben és öltözékben, fölkenve isteni kenetekkel, a csodálatos, végtelen Isten, akinek arculata mindenfelé tekint.
12. Ha ezer nap lángolna föl egyszerre az égen, e Mahátmá dicsfényéhez az lenne csak hasonló.
13. Ott látta Pándava az egész mindenséget, ezer részre osztva és mégis egyként állva testében az Istenségek Istenének.
14. Akkor Dhanandzsaja csodálattól lenyűgözve, égnek álló hajjal, a Fényességes előtt fejet hajtva, összetett kézzel így szólt hozzá:

Ardzsuna szól:

15. Testedben, Uram, az isteneket látom,
S számtalan fajtáját a sok többi lénynek.
Brahmát látom lótusz-trónusán, az Urat,
Minden risit és az isteni kígyókat.
16. Szemek, szájak, emlők, karok tömegével
Mindenütt ott látlak, határtalan Forma,
Kezdeted, közeped, véged nem találom,
Végtelen a Forma, végtelen az Isten.
17. Diszkosszal, jogarral, koronával látlak,
Fénylesz mindenfelé, tündöklő látomány.
Lángolsz, mint a tűz, és szemet kápráztatón
Ragyogsz, Mérhetetlen, az ég sarkaiból.
18. Minden elképzelést fölülmúl látványod,
Örök, mindeneget betöltő kincsesház,
Az örök törvénynek³ változatlan őre,
Az ősi Ember vagy, így gondolok Reád.
19. Forrásod, közeped, véged nincs; Erő vagy,
Számtalan a karod, szemed a Nap és a Hold,
Arcod lángol, mint az áldozati tűz, és
Izzó ragyogásában világok égnek.
20. Te magad töltöd meg a földet és a mennyet,
S a teret, ami e kettő között vagyon,
Mind a három világ lábad elé omlik,
Olyan félelmetes megnyilvánult formád.
21. Tehozzád j önnnek a Szúrák⁴ seregei,
Összekulcsolt kézzel, félve szólítanak;
A nagy risik és a Sziddhák csoportjai
Éneklik: „ÜdvNéked!”, zengő himnuszokban.

¹ Szandzsaja Dhritarászrahoz, a Kuruk világtalan királyához szól itt. (Lásd a bevezetést.)

² Krisna egyik neve.

³ Dharma.

⁴ Majdnem istenivé vált bölcsék és a szentek.

22. A Rudrák és Vászuk, Szádhják, Aditiák,
A Visvák, Asvinok, Marutok, Usmapák,
A Gandharvák, Jaksák, Sziddhák és Aszúrák¹
Csodálattal telve tekintenek Reád.
23. Hatalmas alakod, sok szájad, sok szemed,
Hosszú karjaid és comb és lábak százai,
Óriás kebleid, félelmes fogaid
Láttára világok remegnek, és én is.
24. Szivárványszínekben ragyogsz föl az égig,
Nyitva ajkad, szemed óriás tűzgolyó;
Egész bensőmet megrendíti e látvány,
Odavan az erőm, Visnu, és a békém!
25. Az idő emésztő lángjainak látom
Tátott állkapcsod közt meredő fogaid;
Nem tudom, mit tegyek, menedékem nincsen,
Könyörülj, óh Isten, világok támasza!
26. Dhritarástra minden fia és velük együtt
E sokasága a föld királyainak,
Bhisma, Dróna és Szuta királyi gyermeke,
És seregeinknek legnagyobb vitézi,
27. Rohanva rohannak kitátott szájadba,
Szörnyű fogaidat szörnyűség szemlélni;
Közéjük akadva irtózáttal látok
Összetörött, porrá zúzott koponyákat.
28. Mint a folyó árja kavargog, örvénylik
S beleveti magát a tenger vizébe,
Lángoló szájadba úgy vetik magukat
Sietve a föld e hatalmas urai.
29. Mint az éji lepke, amely fejvesztetten
Hull belé a lángba és ott leli végét,
Úgy rohannak ezek, oly igen sietve,
Torkod üregébe, biztos pusztulásba.
30. Lángoló nyelveddel felnyalod, felfalod
Az emberi nemet és fölemésztesz mindent;
Betölti a teret dicsfényed; a világ
Lobogó lángjaid sugarában ég el.
31. Ki vagy, óh szörnyalak? Mutasd meg Énedet!
Imádlak! Könyörülj, Istenek Istene!
Legbenső Lényeged vágyom megismerni,
Áramló életed csak megzavar engem.
- Az Úr szól:*
32. Az idő vagyok, a világot kioltó,
Az emberiségnek a pusztulást hoztam.
E harcosok, akik harcra készen állnak,

¹ Különféle istenek és mennyei lények.

Mind haláluk lelik, csak te maradsz élve.

33. Talpra hát! Most szerezz magadnak hírnevet,
Győzd le ellenséged, élvezd dús országod.
Legyőztem én őket már, balkezű harcos,¹
Légy te az eszközöm, légy te a külső ok.²
34. Megöltem már őket, Drónát, Bhísmát, Kamát,³
Dzsajadrathát és az összes többi harcost.
Küzdj tehát, és ne félj! Semmisítsd meg őket,
Ellenfeleiden győzni fogsz e harcban!
- Szandzsaja szól:*
35. Kesava e szavainak hallatára ő, akinek korona ragyog a fején, összetett kezekkel, reszketve
borult le Krisna előtt, lehajtott fejjel és dadogva a félelemtől.
- Ardzsuna szól:*
36. Hrisíkésa! joggal örül a világod
Dicsőségednek és himnuszt zeng Tehozzád,
A ráksaszák⁴ félve futnak szét előled,
A sziddhák serege előtted porba hull.
37. Mit tehetnének mást, legmagasztosabb ÉN?
Ős-ok! Brahmá maga is kisebb Tenálad!⁵
Istenek végtelen Istene, világok
Lakhelye, Lét-Nemlét,⁶ legfenségesebb Lény!
38. Első az istenek közt, az ember őse,
Minden élő legvégső Befogadója,
Ismerő és Ismert, Lakhely a magasban,
Óriás formába szőve a mindenség.
39. Váju vagy és Jama, Agni és a Hold vagy
Varuna,⁷ az Atya,⁸ mindenek Nagyatyja,⁹
Üdv néked, üdv néked, és ezerszer újra üdv!
Üdv néked, üdv néked, és mindig újra üdv!
40. Porba hull előtted, porba hull mögötted,
Porba hull körülted mindenki, Te Minden!
Hatalmad korlátlan, végtelen az erőd,
Te tartasz fenn mindent és Te magad vagy minden.

¹ Ardzsuna balkezével is éppoly kitűnően kezelte a fegyvert, mint a jobbal.

² Lásd a Bevezetést.

³ A Kuruk egyik legnagyobb hőse és büszkesége, a Napnak és Príthának fia, tehát a Pándavák féltestvére. Származásáról azonban anyján kívül senki sem tudott.

⁴ Rosszindulatú óriások.

⁵ Shankara szerint: „Nagyobb (mint minden egyéb), még Brahmának is Ős-oka.” Krisna mint Isvara. a Teremtő mutatkozik meg Ardzsunának; Brahmá, a Szentháromság harmadik személye, Isvara egyik (teremtő) megnyilvánulása.

⁶ Szat-Ászat.

⁷ Váju, Jama, Agni és Varuna a védikus korszak istenei voltak.

⁸ Pradszápati, vagyis Brahmá (Isvara megnyilvánulása).

⁹ Még Brahmának is atyja.

41. Ha mint barátomhoz tolakodón szóltam:
„Krisna!”, vagy „Jádava!”¹ vagy csak így: Barátom!,
Nem sejtven még akkor valódi nagyságod;
Ha a szeretet ily gondatlanságra vitt;
42. Vagy ha tréfálkozva tiszteletlen voltam,
Játékban, pihenve, ülve, vagy ha ettünk,
Egyedül, vagy barátaim között, te Büntelen,
Nézd el tévedésem, óh te Határtalan!
43. Világok atyja vagy, mozgónak és állónak,
Tiszteletreméltóbb mindegyik gurunál.
Párod nincsen és ugyan ki múlhatna felül?
Hatalmad legnagyobb az egész világon.
44. Leborul előtted testem és imádlak
Amint illet Téged; kérlek, áldj meg engem.
Mint atya fiához, barát barátjához,
Kedves kedveséhez, légy türelmes hozzám!
45. Láttam azt, amit még senki meg nem látott,
Örül a szívem, de félelem gyöngíti.
Régi alakodat mutasd újra, Isten,
Könyörülj Istenem, világok alapja.
46. Korona fejedben, jogar a kezedben, –
Régi alakodban szeretnélek látni.
Vedd föl újra, Uram, négykarú formádat,
Óh, Te ezer-karú, számtalan formájú!
- Az Úr szól:*
47. Ardzsuna, kegyelmem meg engedte látnod
Ezt a legfőbb Formát, jógámtól feltárva!
Az ősit, ragyogót, a mindent áthatót,
Végtelent, amit csak te láttál, más senki.
48. Áldozatok, Védák. alamizsna, tettek,
Kemény önfegyelem, mélyreható tudás,
Egyik sem nyeri meg embernek e látványt,
Te láttad azt csupán, óh Kuruk legjobbjá!
49. Ne zavarjon az meg és ne rémülj meg tőle,
Amiért megláttad e szörnyű alakom.
Vesd el a félelmet, örvendezzék szíved;
Szemléld újra régi, megszokott formámat.
- Szandzsaja szól:*
50. Miután Vászudéva így szólt Ardzsunához, szokott alakjában jelent meg előtte ismét, és a Mahátmá, szelídebb formát véve föl, bátorította a megrémültét.
- Ardzsuna szól:*
51. Hogy ismét emberi alakodban látlak, óh Dzsánárdana, magamhoz térek és visszanyerem régi mivoltomat.

¹ Jádú leszármazottja.

Az Úr szól:

52. Igen nehéz meglátni azt az alakomat, amelyet te láttál, Mondhatom, maguk a Fénylő Lények is mindig e forma megpillantására vágnak.
53. Úgy, amint te láttál Engem, sem a Védák, sem az önmegettartóztatás, sem az alamiznaadás, sem az áldozat meg nem láttat.
54. Csak Irántam való odaadás által vagyok így látható, lényegemben fölismerhető, szemlélhető, elérhető, óh Parantapa.
55. Aki Énrtem cselekszik, akinek Én vagyok a legfőbb jó, aki ragaszkodás nélkül, szabadon, az Én hívem, és nem gyűlöl semmit, az Hozzám jön, óh Pándava.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti tizenegyedik párbeszéd, amelynek címe:

AZ EGYETEMES FORMA LÁTÁSÁNAK JÓGÁJA

TIZENKETTEDIK PÁRBESZÉD

Ardzsuna szól:

1. Kik ismerik jobban a jógát, azok a hívők-e, akik állandó harmóniában imádnak Téged, vagy akik a Maradandót, a Megnyilvánulatlant imádják?

Az Úr szól:

2. Akik elméjüket Énreám függesztve, állandó harmóniában, a legnagyobb hittel telve imádnak Engem, azok szerintem a legnagyobbak a jógában.
3. Akik az Elpusztíthatatlant, a Kimondhatatlant, a Megnyilvánulatlant, a mindenütt jelen valót, a Megfoghatatlant, a Változatlant, az Örökkévalót imádják.
4. Féken tartják és legyőzik érzékeiket, mindent egyforma szemmel néznek, mindennek jólétén örvendeznek, azok is Énhozzám jönnek.
5. Azok, akik elméjükkel¹ a Megnyilvánulatlanon csüngnek, nagyobb nehézségekbe ütköznek, mert nehéz a testben élőknek a meg nem nyilvánult ösvényét elérni,
6. De azokat, akik Énbennem élve, minden cselekedetről lemondanak, csak Énreám gondolnak és teljes szívvel meditálva Engem imádnak.
7. Azokat hamarosan kiemelem a halálnak és az életnek óceánjából, óh Pártha, mert tudatuk központja Én vagyok.
8. Elmédet helyezd Énbelém, értelmedet² egyesítsd Énvelem, akkor bizonyosan Énvelem lakozol.
9. De ha nem vagy képes elmédet³ kitartóan Énreám összpontosítani, akkor a gyakorlat jógájával igyekezzél elérni Engem, óh Dhanandzsaja.
10. Ha pedig állandóan gyakorlatra is képtelen vagy, iparkodjál Engem szolgálni, tetteidet Énrtem vidd véghez, és eléred a tökéletességet.
11. De ha még erre sincs erőd, akkor a Velem való egyesülésben keress menedéket, mondj le tetteid gyümölcseről és fegyelmezd magad.

¹ Manasz.

² Buddhi.

³ Csitta, az én-tudat, az elme és az értelem együttes elnevezése.

12. A bölcsesség jobb az állandó gyakorlatnál, a bölcseségnél jobb a meditálás, a meditálásnál jobb a tettek gyümölcséről való lemondás. A lemondást béke követi.
13. Aki semmi létezővel szemben sem viseltetik rosszindulattal, könyörületes, barátságos, szabad¹ és önzetlen, fájdalomban és örömben egyensúlyozott, és megbocsátó.
14. Mindig elégedett, önfegyelem által harmóniában van, határozott, elméjét² és értelmét³ Nekem ajánlja, az hívem, kedves Énnekem.
15. Akitől a világ nem riad vissza és aki nem riad vissza a világtól, aki megszabadult az öröm, a harag és a félelem okozta nyugtalanságtól, az kedves Énnekem.
16. Aki nem vágyik semmire, tiszta, tapasztalt, szenvedélytelen, nyugodt, minden vállalkozásról lemondott, ő hívem, kedves Énnekem.
17. Aki nem szeret és nem gyűlöl, nem búsul, nem vágyik semmire, a jóról és a rosszról egyaránt lemondott, odaadása teljes, az kedves Énnekem.
18. Aki egyforma barátjához és ellenségéhez, dicsőségben vagy gyalázatban, hidegben és melegben, fájdalomban és gyönyörben, aki nem ragaszkodik semmihez.
19. Egyformán fogad dicséretet és korholást, csöndes, belenyugszik abba, ami éri, hontalan, határozott, tele áhítattal, az, ilyen ember kedves Énnekem.
20. Akik meghallgatják az itt tanított életadó bölcsességet, akik telve vannak hittel és akiknek legmagasabb célja Én vagyok, akik odaadok, azok mindenek fölött kedvesek Énnekem.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógaról szóló írásban, a Sri Krisna és Ardzsuna közötti tizenkettedik párbeszéd, amelynek címe:

AZ ODAADÁS JÓGÁJA

TIZENHARMADIK PÁRBESZÉD

Ardzsuna szól:

1. Örömmel megtanulnám, óh Kesava, hogy mi az anyag⁴ és mi a szellem,⁵ mi a mező és annak ismerője, mi a bölcsesség és mi az, amit tudni kell.

Az Úr szól:

2. E testet, óh Kunti fia, a mezőnek nevezzük, azt pedig, aki ismeri, a mező ismerőjének⁶ hívják a bölcsek.
3. Értsd meg, hogy Én vagyok minden mezőben a mező ismerője, Óh Bhárata. A mezőről és a mező ismerőjéről való tudás pedig a bölcsesség az Én szememben.
4. Hogy mi ez a mező, milyen a természete, hogyan változik, honnan származik, hogy mi ő, a mező ismerője és hogy milyen erővel bír, íme, halld meg Éntőlem röviden.
5. A risik sokféleképpen megénekelték, különféle énekekben, így a Brahma-Szútrának¹ bölcs okoskodásokkal telt, tartalmas verseiben.

¹ Vagyis mentes a tettekhez és gyümölcseikhez való ragaszkodástól.

² Manasz.

³ Buddhi

⁴ Prakriti.

⁵ Purusa

⁶ Ksetra és ksetradzsna. A mező a természet, az anyagból-szellemből, prakritiból-purusából álló világ. E fölött áll a mező ismerője, a legmagasabb Szellem, a teremtő, akiből az anyag és a különálló szellemek, purusák, kiáradtak.

6. A nagy elemek, a külön én,² az értelem,³ sőt a Megnyilvánulatlan is,⁴ a tíz érzék és az egy, és az érzékek öt legelője.⁵
7. Vágy, ellenszenv, gyönyör, fájdalom, a test, a sokból alkotott, az értelem, a határozottság; ez röviden szólva a mező és változatai.
8. Szerénység, igénytelenség, ártalmatlanság, megbocsátás, igazlelkűség, a tanító szolgálata, tisztaság, kitartás, önfegyelem.
9. Közömbösség az érzékek tárgyai iránt, az önzés hiánya, a születés, a halál, az öregség, a betegség fájdalmainak és bajainak helyes meglátása.
10. Ragaszkodás-nélküliség, mentesség az énnel a gyermekkel, a feleséggel, az otthonnal való azonosításától, a kedély egyenletessége kívánt és nem kívánt események közepette.
11. Meg nem ingó odaadás a jóga által Énirántam, amelynek nincsen egyéb tárgya, visszavonulás magányos helyekre, közöny az emberek társaságával szemben.
12. Kitartás az ÉN-nek ismeretében,⁶ a valódi bölcsesség lényegének megértése: ezt nevezzük bölcsességnek. Tudatlanság pedig mindaz, ami ezzel ellenkezik.
13. Kinyilatkoztatom azt, amit ismerni kell, aminek ismerete halhatatlanságot ad, a kezdetlen, legfelsőbb ÖRÖKKÉVALÓT, aki sem létnek, sem nemlétnek nem nevezhető.
14. ANNAK mindenütt vannak kezei, lábai, mindenütt szemei, fejei, szájai, mindent meghall, benne él a világban, mindent magában foglalva.
15. Érzékek nélkül is az érzékek minden tulajdonságát ragyogtatja, ragaszkodás nélkül fenntartója mindennek, a gunák⁷ nélkül is él a gunákkal.
16. Bent van a lényekben és rajtuk kívül is, mozgó és mozdulatlan; megfoghatatlansága miatt észrevehetetlen, közelben is van, és mégis igen távol.
17. Nincs felosztva és mégis mintegy felosztva él a lényekben. Tudni kell, hogy AZ mindennek fenntartója, AZ semmisít meg és AZ hoz létre.
18. Minden világosság világossága AZ, a sötétség föl nem ér Őhöz. Bölcsesség AZ, és a bölcsesség tárgya, bölcsesség által érhető el és mindennek szívében lakozik.
19. Ilyen, röviden szólva, a mező, a bölcsesség és a bölcsesség tárgya. Az én híve, ha ismeri ezt, Énembe lép.
20. Tudd meg, hogy mind a kettő, az anyag⁸ és a szellem⁹ kezdet nélkül való. Tudd meg azt is, hogy a változások és a tulajdonságok¹⁰ az anyagnak szülöttei.
21. Anyagnak¹¹ hívják az okok és okozatok létrejöttének eredendő okát. Szellemnek¹ hívják a gyönyör és fájdalom megérzésének eredendő okát.

¹ Az ÖRÖKKÉVALÓRÓL szóló, rövid, tömör mondások.

² Ahamkára, az „én-csináló”, amelynek folytán a lényegileg azonos szellemek különállóknak tartják magukat.

³ Buddhi.

⁴ Ez a „Megnyilvánulatlan” a hetedik párbeszéd 4. és 5. versében is említett „alsóbb természet”, a 2. jegyzetben említett purusa, amely azonban az anyagi világhoz képest megnyilvánulatlan. (Lásd a Bevezetést.)

⁵ A megismerés öt szerve (az érzékek), a cselekvés öt szerve és az elme, továbbá az öt érzékkel érzékelhető dolgok.

⁶ Adhiátmá.

⁷ Az anyag tulajdonságai: szattva, radzsasz, tamasz.

⁸ Prakriti.

⁹ Purusa.

¹⁰ A gunák.

¹¹ Prakriti.

22. A szellem, ha az anyagban lakozik, használja az anyag szülte tulajdonságokat. A tulajdonságokhoz való ragaszkodás okozza jó vagy gonosz anyaméhben születését.
23. Ő az ellenőrző és az engedélyező, a fenntartó és az élvező, a Nagyúr, a legmagasabb Én. így nevezik a testben lakó legfelsőbb Szellemet.
24. Aki így ismeri a szellemet, az anyagot és a tulajdonságokat, az bármily helyzetben legyen is, többé meg nem születik.
25. Némelyek meditálás útján látják meg az ÉN-t az énben az Én által, mások a szánkhja jóga révén, ismét mások a tettek jógája által.²
26. Azok, akik erről nem tudnak, csak másoktól hallottak róla és imádnak, a halált szintén túlhaladják, mert kitartanak amellett, amit hallottak.
27. Bármily teremtmény jön is létre, mozgó avagy mozdulatlan, tudd meg, Bháraták legjobbja, hogy az a mezőnek és a mező ismerőjének egyesüléséből származik.
28. Az lát, aki látja mindenben egyaránt a legfelsőbb Urat, a maradandót a múlandóban.
29. Mindenben egyformán látván ugyanazt az Urat lakozni, az Ént az énnel nem rontja meg és így a legfelsőbb ösvényen jár.
30. Aki látja, hogy minden tettet az anyag visz véghez, hogy az Én nem cselekszik, az valóban lát.
31. Ha tudatára ébred annak, hogy a lények változatos léte az Egyben gyökerezik és abból árad szét, eléri az ÖRÖKKÉVALÓT.
32. Mivel kezdettelen és tulajdonságok nélküli, maradandó, a legfelsőbb ÉN, bár a testben lakozik, nem cselekszik, óh Kunti fia, és tettek nem is érinthetik.
33. Amint a mindenütt jelenlévő éter finomsága folytán érinthetetlen, úgy érinthetetlen az ÉN is, bár az egész testben benne van.
34. Amint a nap az egész földet megvilágítja, úgy világítja meg az egész mezőt a mezőnek Ura, óh Bhárata.
35. Akik a bölcsesség szemével észreveszik ezt a különbséget a mező és ismerője között és felismerik a lényeknek az anyagból való felszabadulását,³ azok a Legfelsőbbhöz jutnak.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti tizenharmadik párbeszéd, amelynek címe:

A MEZŐ ÉS A MEZŐ ISMERŐJE MEGKÜLÖNBÖZTETÉSÉNEK JÓGÁJA

TIZENNEGYEDIK PÁRBESZÉD

Az Úr szól:

1. Hirdetem ismét néked a legnagyobb bölcsességet, minden bölcsesség legjobbját, amelynek birtokában a bölcsék,⁴ innen eltávozván, a legnagyobb tökéletességbe jutnak.

¹ Purusa.

² Vagyis, a jóga három útja közül mindenki azon halad, amely lelki alkatának legjobban megfelel. (Lásd a Bevezetést.)

³ Shankara szerint „a lét okának elpusztítását”. Prakriti lévén a lét anyagi alapja, prakriti elpusztítása, vagyis nemlétező voltának felismerése az ÉN megismerésének folyamánya.

⁴ Muni-k.

2. E bölcsességben menedéket találván, egyesülvén Énvelem, nem születnek meg többé, még új mindenség keletkezésekor sem, és nem nyugtalanítja őket annak felbomlása.
3. Az ÖRÖKKÉVALÓ az anyaméh, amelybe Én vetem a csírákat; innen jön minden létezőnek születése, óh Bhárata.
4. Bármily méhben fogantatnak is a halandók, óh Kaunteja, az ÖRÖKKÉVALÓ méhéből valók és nemző atyjuk Én vagyok.
5. Szattva, radzsasz és tamasz, e tulajdonságok¹ az anyag szülöttei; ők kötik szorosán a testhez, óh hatalmas karú, a test halhatatlan lakóját.
6. Ezek közül a ragyogó, egészséges szattva szeplőtelenességében az üdvösséghez és a bölcsességhez való ragaszkodással köt meg, óh te büntelen.
7. A radzsasz, a szenvedély-természet, forrása, tudd meg, az élethez való ragaszkodásnak és az élet szomjázásának, óh Kaunteja, amely a tethez való ragaszkodással köti meg a testnek lakóját.
8. De vedd tudomásul, hogy tamasz, a tudatlanság szülötte, minden testben lakó megtévesztője, a gondatlanság, a közöny és a tunyaság bilincseivel köt meg, óh Bhárata.
9. A harmónia az üdvösséghez köt, a mozgás a cselekvéshez, óh Bhárata. A tehetetlenség azonban, elfátyolozván a bölcsességet, a gondatlanság láncával köt meg.
10. Egyszer a harmónia uralkodik, legyőzvé a mozgást és a tehetetlenséget, máskor a mozgás, legyőzvé a harmóniát és a tehetetlenséget, néha pedig a tehetetlenség, felülkerekedvén a harmónián és a mozgás tulajdonságán.
11. Ha a bölcsesség világossága árad ki a test minden kapuján, akkor tudható, hogy a harmónia van növekedőben.
12. A kapzsiság, az erő, a tevékenykedés, a nyugtalanság, a vágy a radzsasz gyarapodásából születik, óh Bháraták legjobbja.
13. A sötétség, a tespedés, a gondatlanság, a káprázat és a látszat a tehetetlenség gyarapodásából származik, óh Kuruknak öröme.
14. Akiben valóban a szattva uralkodik, amikor testének felbomlása bekövetkezik, az a nagy bölcsék tiszta világába jut.
15. Aki a radzsasz uralma idején éri el teste felbomlását, az a cselekedetekhez ragaszkodók közt születik újra. Aki a támaszban bomlik föl, értelmetlenek méhében születik meg.
16. Azt mondják, a helyes cselekvés gyümölcse harmonikus és makulátlan, a mozgás gyümölcse pedig a fájdalom, a tehetetlenségé a balgaság.
17. A harmóniából bölcsesség születik, a mozgásból kapzsiság, a hanyagság, tévelygés és tudatlanság szülője pedig tamasz, a tehetetlenség.
18. Akik a harmóniában megállapodtak, azok emelkednek. A tevékenyek középen lakoznak, a tehetetlenek a leghitványabb tulajdonságokkal elborítva süllyednek.
19. Amikor a látó látja, hogy mindenütt csak a gunák működnek, és ismeri azt, ami a gunáknál magasabb, az Én természetembe jut.
20. Ha a testnek lakója fölülemelkedett e három tulajdonságon, amelyek a testeket létrehozzák, a születés és a halál, az öregség és a bánat bilincseiből megszabadult és a halhatatlanság nektárát¹ issza.

¹ Az anyag, prakriti gunái. azaz tulajdonságai: a ritmus (vagy harmónia), a mozgás és a tehetetlenség.

Ardzsuna szól:

21. Mi jelzi azt, óh Uram, hogy valaki a három tulajdonságon felülemelkedett? Milyenek tettei és miképp emelkedett felül a gunákon?

Az Úr szól:

22. Aki, óh Pándava, nem gyűlöli sem a sugárzást, sem a kiáradó erőt, sőt a tévelygést sem, ha közelében vannak, és nem vágyik utánuk, ha nincsenek jelen.
23. Aki semleges marad, akit a gunák meg nem tántorítanak, aki rendíthetetlenül kívül áll és így szól: „A gunák működnek csupán.”
24. Fájdalomban és örömben megtartja egyensúlyát, bízik önmagában, egyenlő előtte a föld röge, a kőszikla és az arany, egyformán bánik azzal, akit szeret és akit nem szeret, állhatatos, dicsérrel és bírálattal szemben egyformán viselkedik.
25. Ugyanaz megbecsültetésben és gyalázatban, ugyanolyan barátjához, mint ellenségéhez, minden vállalkozásról lemondott – az ilyenről mondják, hogy a gunákon felülemelkedett.
26. És aki az odaadás jogája által egyedül Engem szolgál, aki felülemelkedik a tulajdonságokon, az készen áll arra, hogy az ÖRÖKKÉVALÓVÁ legyen.
27. Mert Én vagyok az ÖRÖKKÉVALÓNAK és a halhatatlanság nektárának hajléka. Én vagyok hajléka az örök Törvénynek² és a végtelen üdvösségnek is.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jogáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti tizenegyedik párbeszéd, amelynek címe:

A HÁROM TULAJDONSÁGON VALÓ FELÜLEMELKEDÉS JÓGÁJA

TIZENÖTÖDIK PÁRBESZÉD

Az Úr szól:

1. Az örök Aszvattha fent a magasban gyökerezik, ágai lejjebb vannak, levelei himnuszok;³ aki tudja ezt, az Véda-ismerő.
2. Fölfelé és lefelé nyúlnak ágai, a gunák⁴ táplálják őket, rügyei az érzékek tárgyai, lefelé törő gyökerei⁵ pedig a tettek bilincsei az emberek világában.
3. Sem alakja, sem eredete itt meg nem ismerhető, sem vége, sem gyökérzetének fészke; ha ez erős gyökérzetű Aszvatthát ledöntötte a le nem kötöttség biztos fegyvere.
4. Akkor kereshető túlhan az ösvény, amelyre ha léptünk, nincs visszatérés. Én vezetek az ember őseredetéhez,⁶ ahonnan az ősi erő kiáradt.
5. Akik gög és tévelygés nélkül, a ragaszkodás bűnein győzedelmeskednek, állandóan az Énben lakoznak, megbékélt vágyakkal az öröm és fájdalom ellentétpárja alól felszabadultak, azok járnak tévelygés nélkül ez örök Ösvényen.

¹ Amrita.

² Dharma.

³ Aszvattha a létezés jelképe. Gyökere a Legfelsőbb Lény ágai a teremtmények, levelei pedig a Védák himnuszai, mert amint a fának szüksége van leveleire, hogy élhessen, úgy van szükség a fejlődésben a Védák előírásaira.

⁴ Az anyag tulajdonságai.

⁵ A lefelé törő, másodlagos gyökerek a vágyak, amelyek az élők világában a tettek indítékai.

⁶ Purusa.

6. Ott sem nap, sem hold, sem tűz nem világít. Ki oda jut, vissza nem tér soha. Az az Én legfelsőbb hajlékom.
7. Saját Énemnek egy része az élők világában halhatatlan Szellemmé¹ változva maga köré vonja az érzékeket, és hatodiknak az elmét,² anyagba burkoltan.
8. Mikor az Úr testet ölt és mikor azt elhagyja, ezeket³ úgy ragadja magával, mint a szél az illatot.
9. A hallásban, látásban, tapintásban, ízlelésben, szaglásban és az elmében lakozva, élvezi O az érzékek tárgyait.
10. Az elkápráztatottak nem veszik észre, hogy Ő megy, marad, vagy örvendezik, mert a gunák félrevezetik őket; csak akik a bölcsesség szemével látnak, azok veszik észre Őt.
11. A jógik is, ha törekszenek, meglátják Őt az Énben lakozni De akinek értelme nem fejlett, akinek énjé nem fegyelmezett, nem veszi Őt észre, bárhogy törekszik is.
12. Az egész világot megvilágosító nap ragyogása, hold sugárzása, tűz fényessége, tudd meg, Tőlem való.
13. Áthatva a talajt, életerőmmel fenntartom a lényeket, ízletes szomává⁴ válva, Én táplálom a növényeket.
14. Az élet tüzévé válva, elfoglalom minden lélegzőnek testét, és egyesülve az élet-leheletekkel⁵ a a négyféle táplálékot Én emészttem meg.
15. Én trónolok mindennek szívében, Én tőlem jön az emlékezet, a bölcsesség és ezek hiánya is. Én vagyok az, amit a Védákban tudni kell; a Védák ismerője, a Védánta szerzője Én vagyok.
16. Kétféle energia⁶ van a világon, az elpusztítható és az elpusztíthatatlan. Az elpusztítható: az összes teremtmények, a változatlan pedig az elpusztíthatatlannak mondják.
17. A legmagasabb Energia⁷ mindenekfölött áll, a Legfelsőbb ÉN-nek nevezik. Ő hatja át és Ő tartja fenn a három világot, O az örökkévaló Úr.
18. Mivel Én az elpusztíthatók fölött állok, és az elpusztíthatatlannál is felségesebb vagyok, a világban és a Védákban Engem hirdetnek a Legfelsőbb Szellemnek.⁸
19. Aki el nem kápráztatva, a Legfelsőbb Szellemnek ismer Engem, az mindentudó és egész lényével Engem imád, óh Bhárata.
20. A legtitkosabb tanítást közöltem veled, óh te büntelen. Aki ezt ismeri, az megvilágosodott és feladatát elvégezte, óh Bhárata.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Arzsuná közötti tizenötödik párbeszéd, amelynek címe:

A LEGFELSŐBB SZELLEM ELÉRÉSÉNEK JÓGÁJA

¹ Dzsíva. az egyetemes Szellemből egyénivé vált élet-szikra.

² Manasz.

³ Az érzékeket és az elmét.

⁴ Az elfogadott fordítás: „a vizes holddá válva”. A szórna a hasonló nevű növényből készült ital. A helyes fordítás valószínűleg ez: „nedvvé válva”.

⁵ Prána és apána.

⁶ Purusa.

⁷ Purusa. (Lásd a Bevezetést.)

⁸ Purusottama, a legmagasabb rendű purusa.

TIZENHATODIK PÁRBESZÉD

Az Úr szól:

1. Bátorság, tiszta élet, kitartás a bölcsesség jógájában, alamiznaadás, önfegyelem, áldozás, az írások tanulmányozása, önszigor, nyíltszívűség.
2. Ártalmatlanság, igazság, szelídség, lemondás, békesség, becsületesség, minden lény iránti könyörület, bőkezűség, nyájasság, szerénység, állhatatosság.
3. Erő, megbocsátás, kitartás, tisztaság, az irigység és a gőg hiánya tulajdonságai annak, aki isteni¹ sajátságokkal született, óh Bhárata.
4. Képmutatás, önhittség, dölyfösség, harag, durvaság, dőreség annak tulajdonságai, aki démoni² ni² sajátságokkal született, óh Pártha.
5. Az isteni sajátságok felszabaduláshoz, a démoniak lekötöttséghez vezetnek. Ne búsulj, óh Pándava, te isteni sajátságokkal születél.
6. Kétfélek a teremtett lények e világban: isteniek és démoniak. Az istenit bőven leírtam már, hallj tőlem, óh Pártha, a démoniról is.
7. A démoni ember sem a helyes cselekvést, sem a helyes tartózkodást nem ismeri. Sem tisztaság, sem illendőség, sem igazlelkűség nincs benne.
8. „A mindenségben nincs igazság, nincs alap, nincs Isten”³ – mondja az ilyen – „kölcönös egyesülés hozta létre, a vágy okozta azt, és semmi más.”
9. Az így gondolkozó, csekély értelmű, gonoszul cselekvő, elveszett egyének a világ romlására jöttek, ellenség gyanánt.
10. Átengedve magukat kielégíthetetlen vágyaknak, telve hiúsággal, önhittséggel, dölyffel, tévelygésükben gonosz eszmékbe kapaszkodva, tisztátalan szándékkal tettekbe keverednek.
11. Átadva magukat szertelen gondolatoknak, amelyek vége halál, vágyaik kielégítését tekintve a legfőbb célnak és biztosra véve, hogy ez minden.
12. A reménykedés száz bilincsel lekötve, átengedve magukat a kéjnek, a haragnak, érzéki gyönyörök kielégítésére törvénytelen módon iparkodnak vagyont gyűjteni.
13. „Ezt ma nyertem”, „Célomat elérem”, „E vagyon már az enyém, egyszer majd enyém lesz amaz is”.
14. „Megöltem ellenségemet, megölöm a többit is.” „Én vagyok az úr, én vagyok az élvező, tökéletes vagyok, hatalmas, szerencsés.”
15. „Előkelő családból származom, gazdag vagyok, hozzám ki hasonlítható? Áldozni fogok, alamizsnát osztok, örvendeni fogok!” A dőreségtől így megtévesztettek,
16. Sokféle gondolattól megzavarva, káprázatok szövevényébe keveredve, szenvedélyeik kielégítésének rabjaként ocsmány pokolba zuhannak.
17. Önmagukat dicsőítve, konoksággal, a gazdagság dölyfével és mámorával eltelve, az írások parancsaival ellentétben, csupán szájukkal áldoznak, kérkedésből.
18. Elmerülve önzésben, zsarnokoskodásban, dölyfben, bujaságban és haragban, e gonoszok Engem gyűlölnek másokban és saját testükben is.

¹ Shankara szerint a szúrák, vagyis az angyalok sajátságaival.

² Az aszúráknak, a szúrák ellenlábasaik sajátságaival.

³ Isvara, teremtő Isten.

19. E gyűlölködőket, rosszakat, könyörteleneket, az emberek e legaljasabbjait mindig démoni anyák méhébe dobom.
20. Démoni anyák méhébe vetve, születésről születésre tévelyegve, Engem el nem érve, óh Kaunteja, a legmélyebb mélységbe süllyednek.
21. Hármás a kapuja e pokolnak, hármás a megrontója az. ennek: kéjvágy, harag és kapzsiság; az ember tehát hagyjon föl ezekkel.
22. Aki a sötétség három kapuját kikerülte, óh Kunti fia, jólétét teljessé teszi, és a legmagasabb célt éri el így.
23. Aki félredobván az írások parancsait, a vágyak sugallatát követi, nem éri el a tökéletességet, sem a boldogságot, sem a legmagasabb célt.
24. Az írás legyen tehát számodra irányadó, hogy mit kell tenned és mit szabad tenned. Ismervén az írásokban kinyilatkoztatott parancsolatokat, szerintük cselekedjél e földön.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti tizenhatodik párbeszéd, amelynek címe:

AZ ISTENI ÉS A DÉMONI MEGKÜLÖNBÖZTETÉSÉNEK JÓGÁJA

TIZENHETEDIK PÁRBESZÉD

Ardzsuna szól:

1. Mely állapotban vannak azok, Krisna, akik teljes hittel áldoznak, de az írások parancsait nem veszik tekintetbe? A tisztaság, a szenvedély, vagy a sötétség¹ állapotában?

Az Úr szól:

2. A testet öltöttek velük született hite háromféle: tiszta, szenvedélyes vagy sötét. Halld róluk szavaimat.
3. Mindenki hite megfelel saját természetének, óh Bhárata. Az embert hite alkotja,² amilyen a hite, olyan ő maga is.
4. A tiszták a Fénylő Lényeket imádják, a szenvedélyesek a törpéket és az óriásokat.³ A többiek, a sötétség emberei kísérteteket és a természet-szellemek⁴ seregeit imádják.
5. Akik olyan szigorú önsanyargatást gyakorolnak, amelyet nem rendel az írás, akik a hiúságnak és az önzésnek jegyesei, akiket szenvedélyeik és vágyaik ereje kényszerít,
6. Akik okatlanul kínozzák a testet alkotó, összetartozó elemeket és Engem, aki a belső testben lakozom, azoknak elhatározásai, tudd meg, démoniak.
7. A táplálék, amit az emberek kedvelnek, szintén háromféle, valamint az áldozás, az önszigor és az alamiznaadás is. íme, halld megkülönböztetésüket.
8. Azok az eledelek, amelyek gyarapítják az életerőt, az energiát, egészséget, örömet és jó kedélyt, amelyek ízletesek, szelídek, tartalmasak és kellemesek, azok a tiszták kedvelt ételei.

¹ Az anyag három tulajdonsága, szattva, radzsasz és tamasz. itt erkölcsi értelemben veendő, innen e fordítás.

² Vagyis az ember jellemét a hite mutatja meg.

³ A jaksákat és rákszaszákat.

⁴ A preták, vagyis kísértetek, meghalt emberek. A bhúták, vagyis természet-szellemek, lidércszerű lények.

9. A szenvedélyesek a keserű, savanyú, sós, forró, csípős, száraz és égető eledeleket kívánják, amelyek fájdalmat, bánatot és betegséget idéznek elő.
10. Ami állott, ízetlen, rothadt, poshadt, hulladék és tisztátalan, az kedvelt tápláléka a sötétség embereinek.
11. Az az áldozat, amelyet, az írásoknak megfelelően, gyümölcsére való vágyakozás nélkül ajánlanak fel, azzal a szilárd meggyőződéssel, hogy áldozni kötelesség, az tiszta áldozat.
12. Az az áldozat, amelyet gyümölcsére való számításból, vagy öndicsőítésből nyújtanak, óh Bháraták legjobbja, tudd meg, a szenvedély szerint való.
13. Az előírásokkal ellentétes áldozat, amelyet nem kísér ételosztás,¹ sem ajándékozás,² amely a bűvös igék³ nélkül történik, amelyből hiányzik a hit, a sötétség áldozatának nevezetik.
14. A Fénylő Lényeknek, a kétszer születetteknek,⁴ a Tanítóknak⁵ és bölcsenek megadott tiszteletet, a tisztaságot, nyíltságot, önmegtartóztatást és ártalmatlanságot nevezik a test fegyelmezettségének.
15. Azt a beszédet, amely nem bánt, amely igaz, nyájas, jóakarató, valamint az írásokból szerzett tudás alkalmazását nevezzük a beszéd fegyelmezettségének.
16. Az értelmi harmóniát, a lelki egyensúlyt, a hallgatást, az önuralmat, a szív tisztaságát nevezük az elme⁶ fegyelmezettségének.
17. Aki e hármas fegyelmezést teljes hittel gyakorolja, gyümölcsére nem vágyik és harmóniában van, azt tisztának mondjuk.
18. A hivalkodó önszigor, amelynek célja tisztelet, megbecsültetés és magasztalás szerzése, a szenvedély szerint való, állhatatlan és múltó.
19. Az az önszigor, amely zavaros értelemről fakad és önkínzással jár, vagy célja mások megrontása, a sötétség szerint való.
20. Azt az alamizsnát, amelyet a maga helyén, a maga idejében és reá érdemesnek, de olyannak adnak, aki nem viszonzhatja, és amely abból a meggyőződésből fakad, hogy adni kötelesség: az ilyen alamizsnát tisztának nevezik.
21. A viszonzás reményében, vagy gyümölcsükre vágyva, vagy kelleetlenül adott alamizsna a szenvedély adakozása.
22. A meg nem felelő időben, meg nem felelő helyen, méltatlan személynek tisztelet nélkül, megvetéssel adott alamizsnát a sötétség alamizsnájának nevezik.
23. „AUM TAT SZAT” az ÖRÖKKÉVALÓ hármas elnevezése. Ezekkel a szavakkal erősítették meg hajdan a bráhmanákat, a Védákat és az áldozatokat.
24. Ezért az áldozást, az adakozást, a szigorú önfegyelem gyakorlását, amint a parancsolatokban meg van írva, mindig az AUM kimondásával kezdik az ÖRÖKKÉVALÓ ismerői.
25. Akik felszabadulásra vágnak, az áldozás, az adakozás és a szigorú önfegyelmelés különféle műveleteit, gyümölcsükre nem számítva, a TAT szónak kiejtésével hajtják végre.

¹ A bráhmanák közötti ételosztás.

² A papoknak adott ajándékok.

³ A mantrák, rövid fohászok, amelyeknél a hangok bizonyos egymásutánja összhangba hozza az ember testeinek rezgéseit és így megkönnyíti a meditációt és a jógát. Lefordítani tehát nem lehet őket, mert akkor elvesztik hatásukat.

⁴ A bráhmanákat nevezik kétszer születetteknek.

⁵ A guruknak.

⁶ Manasz.

26. SZAT igaznak és jónak értelmezve használatos; alkalmazható, óh Pártha, a jócselekedet megnevezése gyanánt is.
27. Az áldozásban, az önfegyelemben és az adakozásban való kitartást szintén SZAT-nak nevezik; hasonlóképpen SZAT az a cselekedet is, amelyet a Legfelsőbbért tesznek.
28. De amit hit nélkül tesznek, akár felajánlás az, akár adomány, akár önfegyelem vagy más cselekedet, azt, óh Pártha, ASZAT-nak nevezik. Nem ér az semmit sem e földön, sem odaát.

Így szól a Bhagavad Gítá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti tizenhetedik párbeszéd, amelynek címe:

A HÁROMFÉLE HIT MEGKÜLÖNBÖZTETÉSÉNEK JÓGÁJA

TIZENNYOLCADIK PÁRBESZÉD

Ardzsuna szól:

1. Szeretném ismerni, óh hatalmas karú, a tartózkodás¹ és a lemondás² lényegét, óh Kesinidána.³

Az Úr szól:

2. A tudók tartózkodásnak nevezik a vágyból eredő tettektől való tartózkodást. Lemondásnak pedig a minden tett gyümölcséről való lemondást nevezik a bölcsek.⁴
3. „A cselekvésről le kell mondani, mert rossz” – véli némely gondolkozó ember; – „az áldozásról, adakozásról, az önfegyelmezésről nem szabad lemondani” – vélik ismét mások.
4. Halld íme az Én véleményemet a lemondásról, óh Bháraták legjobbja. A lemondást, óh tigris az emberek között, háromféleképpen mondják.
5. Az áldozásról, az adakozásról, az önfegyelmezésről nem kell lemondani, sőt ezeket gyakorolni kell. Az áldozás, az adakozás és az önfegyelmezés gyakorlása az értelmesek megtisztítója.
6. De még ezeket is ragaszkodás és haszonlesés nélkül kell véghezvinni, óh Pártha. Ez az Én szilárd és erős meggyőződésem.
7. Bizony, az előírt teendőktől tartózkodni nem helyes. A róluk való és eltévelyedettségből származó lemondást a sötétség művének⁵ mondják.
8. Aki fizikai fájdalomtól való félelmében mond le egy cselekedetről, szólván: „Ez fáj”, és így a szenvedély⁶ lemondását gyakorolja, ez nem kapja meg lemondása gyümölcsseit.
9. Aki egy előírt cselekvést hajt végre, szólván: „Ennek meg kell lennie”, lemondva a ragaszkodásról és a tett gyümölcséről, óh Ardzsuna, annak lemondását tisztának⁷ tekinthetjük.
10. Az a lemondó, akit a tisztaság¹ hat át, értelmes és nem kételkedik, az nem gyűlöli a kellemetlen teendőket és a kellemesekhez sem ragaszkodik.

¹ Szannyáza.

² Tjága.

³ Késinek, egy gonosz szellemnek megölője.

⁴ Sem a szannyáza, sem a tjága nem jelenti a tettekről való teljes tartózkodást. Szannyáza a tettek bizonyos fajtájától való tartózkodást jelenti, tjága pedig a tettek gyümölcséről való lemondást.

⁵ A tamasz guna szerint valónak.

⁶ A radzsasz guna szerint való lemondást.

⁷ A szattva guna szerint valónak, vagyis a legmagasabb rendűnek.

11. A testet öltöttek nem mondhatnak le teljesen a cselekvésről. Lemondónak azt nevezik, aki a cselekvés gyümölcseről mond le.
12. A le nem mondók számára háromféle a tettek gyümölcse ez életen túl: jó, rossz és vegyes. A tartózkodó számára azonban a tett soha többé nem hoz gyümölcsöt.
13. Tanuld meg most Tőlem, óh hatalmas karú, a tettek öt okát, amelyet a szánkhja-rendszerben nyilvánítottak ki.
14. Ezek: a test, a cselekvő, a különféle szervek, a különféle erők, és ötödiknek az irányító istenségek.
15. Bármit cselekedjék is az ember testével beszédével és elméjével,² helyeset vagy fonákot, ez az öt ok annak okozója.
16. Mivel ez így van, az, aki fejletlen értelmével³ Énjét tekinti cselekvőnek, ami pedig mindettől független, az ilyen helytelen tudású ember nem lát.
17. Aki az önző szemlélettől mentes, akinek értelmét⁴ külső hatás nem érinti, ha meg is öli ember-társait, nem öl az és nincs megkötve sem.
18. Az ismeret, az ismeret tárgya és a megismerő a tett hármas előidézője. A cselekvés szervei, a cselekvés és a cselekvő a tett hármas alkotórésze.
19. Az ismeretet, a cselekvést és a cselekvőt a gunák különbözőségének megfelelően szintén hármasnak mondják. Halld íme ezt is.
20. Azt az ismeretet, amely minden lényben az egyetlen Örök Lényt látja, az el nem különültet az elkülönültben, tudd meg, hogy az tiszta⁵ ismeret.
21. Az az ismeret azonban, amely a sok különféle teremtményben külön-külön létezőket lát, tudd meg, az a szenvedély ismerete.⁶
22. Azt az ismeretet pedig, amelyik egy-egy dolgon úgy csüng, mintha az volna az egész, oktalanul, a valóság megértése nélkül, korlátoltan, azt sötétnek⁷ nevezik.
23. A parancsolatok szerinti tettet, ha ragaszkodás, szeretet és gyűlölet nélkül, gyümölcseré való vágyak nélkül viszik véghez, tisztának¹ mondjuk.
24. Azt a tettet azonban, amely a vágyak kielégítése kedvéért, vagy önzésből, vagy sok erőlködéssel történik, szenvedélyesnek⁸ mondják.
25. Az olyan tettet, amelyet eltévelyedésből kezdeményeznek, amely nem számol a képességekkel, a következményekkel, amely másokra nézve sérelmes és káros, sötétnek⁹ nevezik.
26. A ragaszkodástól megszabadult, önzetlen, határozott, bizalommal teljes cselekvőt, akit sem siker, sem sikertelenség meg nem változtat, tisztának¹⁰ nevezzük.
27. A heves, tetteinek gyümölcseré vágyó, kapzsi, ártalmas, tisztátalan cselekvőt, akit felindít az öröm és a bánat, szenvedélyesnek¹ mondják.

¹ Akiben a szattva guna uralkodik.

² Manasz.

³ Buddhi.

⁴ Buddhi.

⁵ A szattva guna szerint való.

⁶ A radzsasz guna szerint való.

⁷ A tamasz guna szerint valónak.

⁸ A radzsasz guna szerint valónak.

²⁹⁹ A tamasz guna szerint valónak.

¹⁰ A szattva guna szerint valónak.

28. A viszálykodó, közönséges, konok, csaló, rosszakaratú, hanyag, kishitű és halogató cselekvőt sötétnek² nevezik.
29. Az értelemnek³ és az állhatatosságnak a gunák szerinti hármass felosztását is halld meg, Dhanandzsaja, nyíltan és egyenként.
30. Az az értelem, amely ismeri az erőt és az önmegtartóztatást, tudja, mit kell tenni és mit nem, ismeri a félelmet és a bátorságot, a lekötöttséget és a felszabadulást, az ilyen értelem tiszta,⁴ óh Pártha.
31. Amelyik ferdén láttatja meg a helyest és a helytelent,⁵ és azt, hogy mit kell és mit nem kell megtenni, az az értelem, óh Pártha, szenvedélyes.⁶
32. Amelyik, sötétségbe burkolva, a helytelent gondolja helyesnek⁷ és mindent fordítva lát, az ilyen értelem, óh Pártha, sötét.⁸
33. A rendületlen állhatatosság, amely a jóga segítségével megfékezi az elme,⁹ az élet-leheletek és az érzékszervek működését, az az állhatatosság, óh Pártha, tisztának¹⁰ mondatik.
34. Az az állhatatosság azonban, amely a gyümölcsök kedvéért ragaszkodik a kötelességhez,¹¹ a vágyhoz és a gazdagsághoz, az olyan állhatatosság, óh Pártha, szenvedélyesnek¹² mondatik.
35. Az az állhatatosság, amely ostobaságból nem hagyja el az alvást, a félelmet, a bánatot, a kétségbeesést, a hiúságot, az az állhatatosság, óh Pártha, sötét.¹³
36. Halld most az örömök három fajtáját is, Bháraták bikája. Az, amelyiknek az ember idővel örvend, amelyik véget vet a fájdalomnak.
37. Amelyik eleinte keserű, mint a méreg, de később édes lesz, mint a nektár, azt az örömet tisztának¹⁴ nevezik, mert az ÉN-nek áldott ismeretéből fakad.
38. Amelyik az érzékeknek tárgyaikkal való egyesüléséből származik, amelyik eleinte olyan, mint a nektár, később mint a méreg, azt az örömet a szenvedély¹⁵ szerint valónak mondjuk.
39. Az az öröm, amely kezdetben is és azután is megtéveszti az ént, amely alvásból, közönyből és gondatlanságból születik, a sötétség¹⁶ szerint való.
40. Nincsen olyan lény sem a földön, sem az égben a Fénylő Lények között, aki mentes lenne e három tulajdonságtól, az anyag szülőtteitől.
41. A bráhmanák, ksattriják, vaisják és súdrák¹⁷ között a saját természetükből fakadó gunák szerint osztották szét a kötelességeket,¹ óh Parantapa.

¹ A radzsasz guna szerint valónak.

² A tamasz guna szerint valónak.

³ Buddhi.

⁴ A szattva guna szerint való.

⁵ Dharmát és adharmát, a legtágabb értelemben vett helyest és helytelent, törvény szerintit és törvényellenest.

⁶ A radzsasz guna szerint való.

⁷ Adharmát dharmának.

⁸ A tamasz guna szerint való.

⁹ Manasz.

¹⁰ A szattva guna szerint valónak.

¹¹ Dharma.

¹² A radzsasz guna szerint valónak.

¹³ A tamasz guna szerint való.

¹⁴ A szattva guna szerint valónak.

¹⁵ A radzsasz guna szerint valónak.

¹⁶ A tamasz guna szerint való.

¹⁷ A négy kaszt: a papok, katonák, kereskedők és szolgák kasztja, v.ö. a IV. párbeszéd 13. versével.

42. Derűs kedély, önmegtartóztatás, önszigor, megbocsátás, tisztaság, becsületesség, bölcsesség, tudás, Istenben való hit: ezek a bráhmaának saját természetéből fakadó kötelességei.²
43. Hősiesség, pompa, szilárdság, ügyesség, a harcban bátorság, nagylelkűség, uralkodói természet: ezek a ksattrijának saját természetéből fakadó kötelességei.³
44. Szántás, tehenei gondozása, kereskedés a vaisjának saját természetéből fakadó kötelességei.⁴ Szolgai természetű cselekvés a súdrának saját természetéből fakadó kötelessége.⁵
45. Az ember akkor éri el a tökéletességet, ha a saját kötelessége⁶ elvégzésére törekszik. Halld meg, miképp éri el a tökéletességet az, aki saját kötelessége teljesítésére törekszik.
46. Ha kötelessége teljesítésében az ember Azt imádja, Akiből minden létező kiárad, Aki az egész világot áthatja, akkor éri el a tökéletességet.⁷
47. Jobb az embernek saját kötelességét⁸ teljesítenie, habár szűkös érdemekkel jár is, mint jól végezni a másokét. Aki saját természetében rejlő kötelességét⁹ teljesíti, az bűnbe nem esik.
48. A velünk született kötelességet,¹⁰ óh Kunti fia, még ha tökéletlen is, nem szabad elmulasztani. Hiszen mint lángot a füst, úgy vesznek körül a hibák minden emberi vállalkozást.
49. Akinek értelme¹¹ semmihez sem ragaszkodik, aki énjét legyőzte, vágyai kihaltak, az lemondásával a kötelezettségektől való mentesség legnagyobb tökéletességébe jut.
50. Most pedig halld meg tőlem röviden, óh Kaunteja, hogyan éri el az ÖRÖKKÉVALÓT, a bölcsesség eme legmagasabb állapotát az, aki elérte a tökéletességet.
51. Aki az értelemmel¹² egyesült, megtisztult, énjén kitartóan uralkodik, lemond a hangokról és a többi érzékelhetőről, felhagyván a szenvedéllyel és a rosszindulattal.
52. Magányban él, önmegtartóztató, beszédét, testét és elméjét¹³ legyőzte, állandó meditálásban és jógában¹⁴ él, menedéke a szenvedélytelenség.
53. Elhagyván az önzést, az erőszakosságot, a fennhéjázást, a vágyakat, a haragot, a fukarságot, önzetlen és békességes, az ilyen ember van készen arra, hogy az ÖRÖKKÉVALÓVÁ legyen.
54. És miután az ÖRÖKKÉVALÓVÁ lett, derűsen él az ÉN- ben, nem bánkódik és nem kíván semmit, minden létezőhöz egyforma, akkor éri el a legnagyobb odaadást Énirántam.
55. Odaadása folytán megismeri az Én lényegemet, megtudja, ki és mi vagyok. így megismervén lényegemben Engem, a Legfelsőbbhöz jut.
56. S habár mindig minden cselekvést elvégez, Énbennem találván menedéket, az Én kegyelméből elnyeri az örök, elpusztíthatatlan lakhelyet.

¹ Karma, olyan cselekvés, amely az ember múlt gondolatok és vágyak formálta természetéből származik.

² Karma, a fenti értelemben.

³ Karma.

⁴ Karma.

⁵ Karma.

⁶ Karma.

⁷ T.i. tökéletességet a maga fejlődési fokán, a maga sajátos kötelessége teljesítésében.

⁸ Dharma. Finom a különbség a karma és a dharma között, amelyek itt felváltva használatosak. A karma a múltból származik; a dharma is, de magában foglalja a törvényt is, amely szerint a fejlődés következő lépését meg kell tenni.

⁹ Dharma.

¹⁰ Karma.

¹¹ Buddhi.

¹² Buddhi.

¹³ Buddhi

¹⁴ Némelyek szerint dhjána-jógában, a meditáció jógájában.

57. Elmédben lemondva minden tettről az Én javamra, csak Énvelem törődve, a megkülönböztetés jógájához¹ folyamodva, gondolatod mindig Énnálam legyen.
58. Ha Énreám gondolsz, az Én kegyelmemből minden akadályt legyőzöl. De ha önzésből nem hallgatsz Énreám, elpusztulsz egészen.
59. Önzésedben elsáncolva, így vélekedel: „Nem harcolok”; de hiába ez elhatározásod, mert a természet kényszeríteni fog.
60. Köt téged, óh Kunti fia, saját kötelességed,² amely saját természetednek szülötte, és amit eltévnyedésből nem kívánsz megtenni, akarva-nemakarva véghez kell vinned.
61. Az Úr ott lakozik mindennek szívében, óh Ardzsuna, és látszat-teremtő hatalmával³ Ő okozza za mindennek forgását, mintha minden a fazekas korongján pörögne.
62. Menekülj Hozzá egész lényeddel, óh Bhárata, kegyelméből megtalálod a legnagyobb békét, az örök lakhelyet.
63. Íme, kinyilvánítottam neked a bölcsességet, a titkok titkát. Elmélkedjél rajta, aztán cselekedjél, ahogy jónak látod.
64. És most ismét hallgass Énreám, magasztos, titkos szózatomra. Szeretlek és szíved állhatatos, szólok tehát, mert javadat akarom.
65. Elméd⁴ merüljön el Énbennem, légy az Én hívem, áldozz Énnekem, borulj le Énelöttem, és akkor elérsz Engem, ezt szentül megígérem, kedves vagy te nékem.
66. Elhagyván minden kötelességet,⁵ Énnálam keress oltalmat. Ne aggódj, minden bűntől megszabadítalak.
67. Ne szólj minderről soha olyannak, aki nem fegyelmezi magát, akiben nincs odaadás, sem annak, aki nem kívánja hallani, sem olyannak, aki ócsárol engem.
68. Aki bizonyosságát adván Énhozzám való nagy hűségének, híveim között hirdeti e legmélyebb titkot, az Énhozzám jön kétségtelenül.⁶
69. Nincs is senki az emberek között, aki ennél kedvesebb szolgálatot tenne Nekem, és e földön senkit sem fogok annyira szeretni, mint őt.
70. Aki pedig ezt a mi szent párbeszédünket tanulmányozza, az a bölcsesség áldozatával fog tisztelni Engem. Szólottam.
71. De aki telve hittel, ócsárlás nélkül meghallgatja csupán, még az is megszabadul a gonosztól és eléri az igazak ragyogó világát.
72. Teljes figyelemmel hallgattad-e ezt, óh Prítha fia? Eloszlott-e tudatlanság-okozta tévedésed, óh Dhanandzsaja?

Ardzsuna szól:

73. Tévedésem eloszlott, kegyelmedből tudáshoz jutottam, óh Változatlan. Erős vagyok, kétségeim eltűntek, szavaid szerint cselekszem.

Szandzsaja szól:

¹ Buddhi-jóga.

² Karma, a harcos voltának kannája.

³ Májá.

⁴ Manasz.

⁵ Dharma.

⁶ Némelyek szerint „a kétségektől megszabadulva”.

74. Hallottam e csodás párbeszédet Vászudéva és a nagylelkű Pártha között és hajam égnek állt tőle.
75. Vjásza jóságából hallom e titkos és legfelsőbb jógát Krisnától magától, a jóga Urától, aki szemem előtt mondá el azt.
76. Emlékeztél, és újra emlékeztél, óh királyom, e csodás és szent párbeszédre Kesava és Ardzsuna között, újra meg újra örvendezem.
77. Emlékeztél, és újra emlékeztél Harinak csodás alakjára, nagy az én ámulatom, óh királyom. Újra meg újra örvendezem.
78. Ahol Krisna ott van, a Jógának Ura, és Pártha, az íjnak mestere, ott biztos a jólét, a győzelem és a boldogság, hiszem.

Így szól a Bhagavad Gitá dicső Upanisádjaiban, az ÖRÖKKÉVALÓ tudományában, a jógáról szóló írásban a Sri Krisna és Ardzsuna közötti tizennyolcadik párbeszéd, amelynek címe:

A LEMONDÁS ÁLTAL VALÓ FELSZABADULÁS JÓGÁJA

Így végződik a Bhagavad Gitá.

BÉKE MINDENEKNEK!

FÜGGELÉK

<i>Acsjuta</i>	a változatlan, a mozdulatlan. Sri Krisna jelzője.
<i>Adharma</i>	a legtágabb értelemben vett rossz, törvénytelenység, a dharma ellentéte. Minden, ami a dolgok és a fejlődés rendje ellen irányul.
<i>Adhiátmá</i>	az istenség mint az ember legfelsőbb Énje.
<i>Adhibhúta</i>	az istenség mint ős-elem.
<i>Adhidaiva</i>	az istenség az anyagi birodalomban, energia.
<i>Adhiadzsnja</i>	az istenség mint a legmagasabb rendű áldozat; amikor az istenség magára veszi az anyag burkát; megteremti a világot és testet ölt az emberek között.
<i>Aditják</i>	a napmítoszhoz tartozó 12 isten, a bolygók istenei. Fejük a Visnu nevet viseli.
<i>Agni</i>	a tűz védikus istene.
<i>Ahamkára</i>	az „én-csináló”, a látszólagos különállás oka; az, amelynek folytán a lényegileg azonos szellemek különállóknak tartják magukat.
<i>Akása</i>	a „világ-éter”, mintegy az alapanyaga mindennek.
<i>Amrita</i>	a halhatatlanságot adó ital, és ennek maradványai; mások szerint az áldozati eledel morzsái.
<i>Apána</i>	belélegzés; szabályozása jógagyakorlat.
<i>Asvinok</i>	védikus, titokzatos és okkult istenségek. Örökké fiatalok és szépek, a hajnal megszemélyesítői.
<i>Aszat</i>	szat-nak, a létezésnek ellentéte, nem-lét.
<i>Aszúrák</i>	a szúráknak vagy déváknak, angyaloknak ellenlábasai, a mitológiában rosszindulatú angyalok, az okkult tanítás szerint különleges szereppel megbízott lények.
<i>Aszvattha</i>	a „Ficus religiosa”; a létezés jelképe.
<i>AUM, vagy OM</i>	a szent szótag, az Ige, amellyel Isten a világot megteremtette.

<i>Bhárata</i>	Bharata leszármazói, vagyis a Kuruk és a Pándavák. A Bhagavad Gitában Ardzsunát illetik e névvel.
<i>Bhíma</i>	Ardzsuna testvére, a nagy erejű harcos.
<i>Bhísma</i>	a Kuruk és a Pándavák nagybátyja, a Kuruk vezére.
<i>Bhúták</i>	ú.n. természet-szellemek, lidércszerű lények.
<i>Brahmá</i>	a hindu Szentháromság harmadik személye, a teremtő megnyilvánulás.
<i>Brahmacsári</i>	olyan ember, aki nőtlenséget és teljes megtartóztatást, vagyis brahmacsárját fogad.
<i>Brahman</i>	az ÖRÖKKÉVALÓ, az Abszolútum, Purusottama, az istenség meg nem nyilvánult része.
<i>Bráhmana</i>	a papok, tanítók kasztjának tagja.
<i>Brahma-Szútrák</i>	az ÖRÖKKÉVALÓRÓL szóló rövid, tömör mondások.
<i>Buddhi</i>	az isteni törvény ismeretéből származó, közvetlen, észfölköti megismerés és ennek szerve.
<i>Csitta</i>	az én-tudat, az elme és az értelem együttes neve.
<i>Dánavák</i>	félistenek, a szó görög értelmében.
<i>Dévák</i>	„Fénylő Lények”, angyalok. (Lásd a Bevezetést.)
<i>Dharma</i>	Igen tág fogalom. Jelenti először is valamely dolog lényegét, azt, ami külső megjelenési formáját meghatározza, vagyis mintegy létének törvényét, kötelességét, de jelenti azokat a vallásos szertartásokat és szokásokat is, amelyek ennek a törvénynek megfelelnek. Jelenti továbbá a legtágabb értelemben vett jót és helyeset, törvény szerinti. Ellentéte <i>adharna</i> .
<i>Dhanandzsaja</i>	„a gazdagság legyőzője”, Ardzsuna jelzője
<i>Dhritarástra</i>	A Kuruk vagy Kauravák világtalan atyja, Hasztinapura királya. Őneki mondja el kocsihajtója, Szandzsaja a harcmezőn történeteket.
<i>Dróna</i>	nagy bölcs és kiváló harcos, a Pándavák és a Kauravák közös nevelője.
<i>Durjodhana</i>	Dhritarástra legidősebb fia, a Kuruk seregében Bhísma után a második fővezér.
<i>Dzsanárdana</i>	„népek pusztítója”, Sri Krisna jelzője.
<i>Dzsíva</i>	az egyetemes szellemből egyénivé vált élet-szíkra.
<i>Fénylő Lények</i>	lásd: Dévák.
<i>Gandarvák</i>	a zene angyalai.
<i>Govinda</i>	Krisna egyik neve
<i>Gudákesa</i>	„az álom ura”, Ardzsuna.
<i>Gunák</i>	az anyag tulajdonságai. Létezésükre hatásaikból lehet következtetni. Kisebb-nagyobb mennyiségben vannak meg az anyagi dolgokban és az illető dolog sajátos jellegét a benne lévő gunák minősége és mennyisége szabja meg. Három guna van: szattva: ritmus, harmónia, tisztaság; radzsasz: mozgás, tevékenység, szenvedély; tamasz: lomhaság, tehetetlenség, sötétség, ostobaság.
<i>Guru</i>	tanító, szellemi vezető.
<i>Indra</i>	a védikus istenségek feje.
<i>Ísvara</i>	az ÖRÖKKÉVALÓ, Brahman, mint teremtő, megnyilvánuló Isten, a világegyetem ura, a Logosz.
<i>Jádava</i>	Krisna egyik neve, Jádu leszármazottja.
<i>Jaksák</i>	manók, a Kincsek Urának, Kuberának szolgálói, munkájuk a fémekkel van összefüggésben.
<i>Jama</i>	a védikus istenségek között a földnek, majd a halálnak, az alvilágnak ura.
<i>Jóga</i>	a szó a „judzs”, egyesíteni, összekötni, tőből származik és jelenti az emberi szellemnek Istennel való egyesülését, illetőleg a ráeszmélést arra, hogy az ember lelke lényegileg Istennel azonos. Jelenti továbbá mindazokat az utakat és módszereket, amelyek e felismeréshez és egyesüléshez vezetnek. (Lásd a Bevezetést.)
<i>Judhisthira</i>	Ardzsuna bátyja, a legidősebb Pándava.

<i>Juga</i>	világkorszak. Négy juga (összesen 4,320.000 földi év) egy mahá-jugát, nagy korszakot alkot. Ezer mahá-jugáig tart Brahmá nappala és ezer mahá-jugáig Brahmá éjszákája. A kétezer mahá-juga együtt egy kalpa. Háromszáz kalpa együtt Brahmá egy esztendeje, Brahma száz esztendeje egy mahá-kalpa: eddig tart a világegyetem élete.
<i>Kalpa</i>	lásd: <i>Juga</i> .
<i>Kámadhuk</i>	Indra tehene, amelyből mindenki azt fejhette, amit kívánt, és így a kívánságok teljesítőjévé lett.
<i>Kapila</i>	nagy bölcs, a Szánkhja-rendszer állítólagos megalapítója.
<i>Karma</i>	tevékenység, hatás, és mint ezek következménye, sors. Nyugati nyelven szólva, az ok és okozat törvénye, amely egyaránt érvényes a természet és az erkölcs világában. A Bhagavad Gitában jelenti azt a cselekvést is, amely az ember múlt gondolatok és vágyak formálta természetéből fakad.
<i>Karna</i>	a Kuruk egyik legnagyobb hőse és büszkesége, a Napnak és Prithának fia, tehát a Pándavák féltestvére. Származásáról azonban anyján kívül senki sem tudott.
<i>Kasztok</i>	társadalmi osztályok, voltaképpen az emberi fejlődés fokozatai. Az első és legmagasabb a <i>bráhmana</i> -kaszt, a papok, tanítók kasztja; második a <i>ksattrija</i> -kaszt, az uralkodók, államférfiak, harcosok, a közért dolgozók, a közösséget védelmezők kasztja; a harmadik a <i>vaisja</i> -kaszt, a fizikai javakat összegyűjtőké és elosztóké; a negyedik a <i>súdra</i> -kaszt, a fizikai javakat saját kezük munkájával, de a mások szolgálatában termelőké.
<i>Kaunteja</i>	Kunti fia, vagyis Ardzsuna.
<i>Kesava</i>	a „pompás hajú”, vagy „aki a vizeken alszik”. Krisna jelzője.
<i>Kesinisúdhána</i>	Késinek, egy démonnak megölője. Krisna jelzője.
<i>Ksattrija</i>	a négy kaszt másodikához (lásd: <i>Kasztok</i>) tartozó egyén.
<i>Ksetra és ksetradzsna</i>	a «mező» és a «mező ismerője». A mező a természet, az anyagból-szellemből álló világ. E fölött áll a mező ismerője, a legmagasabb Szellem, a teremtő, akiből az anyag és a különálló szellemek kiáradtak.
<i>Kumára</i>	„szüzi ifjú”. A négy Kumára a föld okkult hierarchiájában a legmagasabb rangot viseli.
<i>Kuntí</i>	Príthá, Pándu felesége, a Pándaváknak (és Kamának) anyja.
<i>Kuru</i>	a két harcoló félnek, a Kauraváknak és a Pándaváknak egyik közös őse.
<i>Mádhava</i>	„a természet Ura”, Krisna egyik neve.
<i>Madhusúdana</i>	Maradhunak, egy démonnak megölője: Krisna.
<i>Mahátmá</i>	„nagy szellem”.
<i>Májá</i>	látszat. A Védánta szerint az egész teremtett világ az.
<i>Manasz</i>	az elme, a világ dolgaival foglalkozó, elemző képesség, a konkrét gondolkodás szerve. Indiában az érzékek közé számítják.
<i>Mantrák</i>	rövid fohászok, amelyeknél a hangok bizonyos egymásutánja összhangba hozza az ember testeinek rezgéseit és így megkönnyíti a meditációt és a jógát. Lefordítani nem lehet őket, mert akkor elvesztik hatásukat.
<i>Manu</i>	egy-egy emberfaj őse, vezetője és törvényhozója. Vivaszván fia, Vaivaszvata Manu az árja faj őse.
<i>Marutok</i>	a szél és a vihar 49 istene, fejük <i>Maricsi</i> , a hét nagy risi egyike.
<i>Muni</i>	szentéletű bölcs.
<i>Nárada</i>	a hét nagy risi legnagyobbika, a Rig-Véda állítólagos szerzője, törvényhozó.
<i>Nirvána</i>	nem jelenti, mint nyugaton tévesen hiszik, a teljes megsemmisülést, hanem csak az alsóbbrendű énnel és vágyainak megsemmisülését, a magasabbrendű Énnel Istennel való egyesülést, tehát a legnagyobb boldogságot.
<i>Pándava</i>	Pándu fia. Ardzsuna és testvérei, valamint szövetségeseik.
<i>Pándu</i>	Judhisthira, Bhíma, Ardzsuna, Nakula és Szahadéva atyja.

<i>Parantapa</i>	„ellenségei legyőzője”. Ardzsuna jelzője.
<i>Pártha</i>	Príthá fia, Ardzsuna.
<i>Pradnya</i>	felfogóképesség, értelmesség, a dolgok helyes meglátása; a legmagasabb rendű tudás.
<i>Pradzsápati</i>	Brahmá egyik neve.
<i>Prakriti</i>	az anyag, az anyagi világ. (Lásd a <i>Bevezetést</i> .)
<i>Prána</i>	élet-lehellet, élet, életerő, kilélegzés.
<i>Preták</i>	kísértetek, meghalt emberek.
<i>Príthá</i>	Kunti, Pándu három legidősebb fiának és a Naptól született Kamának anyja.
<i>Radzsasz</i>	az anyag egyik tulajdonsága, (Lásd: <i>Gunák</i> .)
<i>Ráksaszák</i>	félig emberi, kegyetlen és vérszomjas óriások, Atlantisz gigászi lakói, akik a mágia-ban és a boszorkányságban járatosak.
<i>Risi</i>	olyan ember, aki bevégezte emberi fejlődését, de a magasabb világokban kapcsolatban marad a földdel, hogy segítse az emberiséget.
<i>Rudrák</i>	a vihar 11 istene.
<i>Súdra</i>	a legalsó kaszthoz, a kétkézi munkásokéhoz tartozó egyén. (Lásd: <i>Kasztok</i> .)
<i>Szandzsaja</i>	Dhritarástra kocsihajtója, aki vak urának tolmácsolja a Kuru mezején történeteket, így a párbeszédet is Sri Krisna és Ardzsuna között.
<i>Szamádhi</i>	a meditáció alkalmával elért magasrendű tudatállapot.
<i>Szankalpa</i>	a képzelőtehetség, amely terveket sző a vágyak kielégítésére és a tettek gyümölcseinek elérésére.
<i>Szánkhja</i>	dualisztikus indiai filozófiai rendszer. (Lásd a <i>Bevezetést</i> .)
<i>Szannyáza</i>	tartózkodás a tettek bizonyos fajtájától,
<i>Szannyázi</i>	aszkéta.
<i>Szat</i>	lét, létezés. Ellentéte: <i>aszat</i> .
<i>Szattva</i>	az anyag egyik tulajdonsága, ritmus, harmónia, tisztaság. (Lásd <i>Gunák</i> .)
<i>Szvarga</i>	a menny, aminek elérése nem jelenti a felszabadulást a születés és halál körforgásából, hanem csak időleges megpihenést és aztán újraszületést a földön.
<i>Sziddhák</i>	majdnem istenivé vált bölcsök és szentek.
<i>Szóma</i>	növény, amelyből révületet előidéző italt készítenek. A szomaital jelenti az ősi, titkos bölcsességet is.
<i>Tamasz</i>	az anyag egyik tulajdonsága: lomhaság, tehetetlenség, sötétség, ostobaság. (Lásd: <i>Gunák</i> .)
<i>Tjága</i>	lemondás (a tettek gyümölcseről).
<i>Upanisádok</i>	a <i>Védák</i> magyarázatai, filozófiai és teológiai értekezések.
<i>Vaisja</i>	a harmadik, kereskedő-kaszthoz tartozó egyén. (Lásd: <i>Kasztok</i>)
<i>Váju</i>	a levegő védikus istene.
<i>Vársneja</i>	Vrísni családjához tartozó; Srí Krisna.
<i>Varuna</i>	a víz védikus istene.
<i>Vászudéva</i>	Srí Krisna neve atyja, Vászudéva után.
<i>Védák</i>	a Rig-Véda, a Száma-Véda, a Jadzsur-Véda és az Atharva-Véda a brahmanizmusnak, a hindu „nemzeti” vallásnak igen régi, szanszkrit nyelvű szent könyvei.
<i>Védánta</i>	monisztikus indiai filozófiai rendszer. (Lásd a <i>Bevezetést</i> .)
<i>Vjásza</i>	nagy bölcs és szent, a Mahábhárata és a Bhagavad Gitá állítólagos szerzője, a Védánta-rendszer alapítója.
<i>Vrísni</i>	Krisna nemzetsége.